

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΥΓΕΙΑΣ-ΠΡΟΝΟΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΗΝ «ΨΥΧΙΚΗ ΥΓΕΙΑ»

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Πότε Πρέπει να Πεθαίνει ο άνθρωπος; (ΠΠΠ)
Η ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΤΩΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΩΝ

Σεραφείμ (Σωτήριος) Ατματζίδης
Αρχιμανδρίτης

ΤΡΙΜΕΛΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

κ. Δημολιάτης Γιάνης, Επιβλέπων Καθηγητής

Θεοφιλέστατος Επίσκοπος Χριστουπόλεως κ. Μακάριος, Μέλος Τριμελούς Επιτροπής

κ. Κανέλλος Ιωάννης, Μέλος Τριμελούς Επιτροπής

Λάρισα 2015

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΥΓΕΙΑΣ-ΠΡΟΝΟΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΣΤΗΝ «ΨΥΧΙΚΗ ΥΓΕΙΑ»

When is the right time for a human being to die?

Περιεχόμενα

1.	Πρόλογος	4
2.	Περίληψη	6
3.	Abstract	7
4.	Εισαγωγή	8
5.	Σκοπός	11
6.	Μεθοδολογία	12
7.	Αποτελέσματα	15
8.	Συζήτηση	59
9.	Συμπεράσματα	61
10.	Περιορισμοί της μελέτης μας (αυτοκριτική)	64
11.	Επίλογος	64
12.	Βιβλιογραφία	66

1. Πρόλογος.

Το ζήτημα του θανάτου είναι ένα θέμα καιρίο και πάντα φρέσκο. Ο αναμενόμενος και βέβαιος θάνατος του ανθρώπου απασχόλησε, απασχολεί και θα απασχολεί όλες τις ανά τον κόσμο κοινωνίες. Δύσκολες οι απαντήσεις σε όποια ερωτήματα κι αν τεθούν τα οποία κινούνται γύρω από αυτό το ζήτημα κι αυτό διότι ο άνθρωπος αγαπάει τη ζωή «μέχρι θανάτου»¹.

Συμμετέχοντας στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών στο ΑΤΕΙ Λάρισας στο τμήμα της Νοσηλευτικής με θέμα την «Ψυχική Υγεία», είχαμε καθήκον να εκπονήσουμε μία Διπλωματική Εργασία μετά το πέρας των παρακολουθήσεων των προβλεπομένων μαθημάτων.

Μετά από ερώτησή μας για σύμβουλο καθηγητή, γίναμε δεκτοί να εκπονήσουμε την εργασία μας αυτή από τον κ. Γιάνη Δημολιάτη καθηγητή Υγιεινής της Ιατρικής Σχολής των Ιωαννίνων. Το θέμα της εργασίας: «Πότε πρέπει να πεθαίνει ο άνθρωπος;» και πιο συγκεκριμένα εάν υπάρχει απάντηση σε αυτό το ερώτημα μέσα στο Ευαγγέλιο.

Έχοντας βιώσει την απώλεια προσφιλών προσώπων η οποία μάλιστα προήλθε βίαια λόγω τροχαίου ατυχήματος, ήταν πραγματικά μία πρόκληση και πρόσκληση ταυτόχρονα για έρευνα. Μία έρευνα η οποία θα έδινε και σε μας μια απάντηση σε ένα ερώτημα το οποίο δεν θέσαμε ποτέ, αλλά ο καθηγητής μας έγινε αιτία να μας απασχολήσει και εμάς.

Η διαπραγμάτευση ενός θέματος το οποίο απασχολεί σήμερα την επιστημονική κοινότητα και η προσπάθεια να δοθεί μία απάντηση σε επίπεδο Θεολογικό προκαλεί ιδιαίτερο και ζωηρό ενδιαφέρον. Η απάντηση στο ερώτημα θεωρούμε πως έχει τη σπουδαιότητά της και παράλληλα φρονούμε πως θα βοηθήσει στα σύγχρονα ανθρώπινα αδιέξοδα.

Έχοντας κατά νου το λόγο του Κυρίου: «οἱ δὲ ἑννέα ποῦ;»² και θέλοντας να μη φανούμε αγράστοι έναντι προσώπων τα οποία βοήθησαν τα μέγιστα σε αυτή μας την προσπάθεια για την ολοκλήρωσή της, ταπεινά θα θέλαμε να εκφράσουμε προς τα πρόσωπά τους τις ειλικρινείς μας ευχαριστίες. Και πιο συγκεκριμένα:

1. Προς τον επίσκοπό μας Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Βεροίας, Ναούσης και Καμπανίας κ. κ. Παντελεήμονα ο οποίος έδωσε την άδεια και επέτρεψε την ενασχόλησή μας με το συγκεκριμένο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών.
2. Προς τον αρχιμανδρίτη π. Σέργιο Παραλίκα ο οποίος επωμίσθηκε το βάρος της αβραμιαίας φιλοξενίας κατά τις ημέρες της παραμονής μας στη Λάρισα.
3. Προς όλους τους καθηγητές του Τμήματος Νοσηλευτικής του ΑΤΕΙ Λάρισας οι οποίοι μας δίδαξαν με αγάπη και μετέδωσαν τις γνώσεις τους κατά τον καλύτερο τρόπο.
4. Προς όλους τους συμφοιτητές μας οι οποίοι πήραν μέρος στο συγκεκριμένο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών και ο καθένας από την πλευρά του συμπλήρωνε το πάζλ των 39 κομματιών.
5. Προς τον φίλο και αδελφό Μανούσο Κουτσουράκη, «οὐ μακρὰν... ὑπάρχοντα»³, ο οποίος στήριξε με τον τρόπο του αυτή μας την προσπάθεια.
6. Προς τα δύο μέλη της τριμελούς επιτροπής: το Θεοφιλέστατο Επίσκοπο Χριστουπόλεως κ. κ. Μακάριο Γρινιεζάκη Λέκτορα της Ανωτάτης Εκκλησιαστικής Ακαδημίας Κρήτης ο οποίος με ιδιαίτερη αγάπη στήριξε την προσπάθειά μας και το κ. Κανέλλο Ιωάννη καθηγητή της departments.telecom της Βρετανίας από τη Γαλλία με τον οποίο μας συνδέει μια παλιά και διαχρονική φιλία και του οποίου οι γνώσεις και οι συμπαράσταση ήταν μοναδική.
7. Τέλος όλων αφήσαμε τον επιβλέποντα καθηγητή μας κ. Γάννη Δημολιάτη. Στις 16 Οκτωβρίου 2013 μετά από ερώτησή μας εάν έχει τη δυνατότητα να μας αναλάβει από τη θέση του επιβλέποντα, τότε μας απάντησε: «Είσαι διατεθειμένος για τα βαθιά των

¹ Σταυρόπουλος Σταύρος, *Μέχρι θανάτου*, ποίημα.

<http://www.translatum.gr/forum/index.php?topic=108409.msg484725#msg484725>.

² Η Καινή Διαθήκη, *Λουκάς*. 17:17. Το πρωτότυπο κείμενο με μετάφραση στη δημοτική, Ελληνική Βιβλική Εταιρεία. Αθήνα 1989. «Οι άλλοι εννιά πού είναι;».

³ Η Καινή Διαθήκη, *όπ.π.*, *Πράξεις των Αποστόλων*. 17:27.

βυθών και τα ψηλά των βουνών; Μέσα! Δεν είσαι; Έξω...». Αυτά τα δύο χρόνια τα οποία κύλησαν σαν νερό, φρονούμε πως με την υπομονετική καθοδήγησή του, τον ευγενικό τρόπο του, την διακριτική παρέμβασή του και τις επιστημονικά τεκμηριωμένες θέσεις του, έδωσε το βηματισμό και τη δυνατότητα να γίνει μία έρευνα η οποία έβαλε ένα λιθάρι και ξεκίνησε μία νέα αναζήτηση στο θέμα το οποίο πραγματικά καίει και ταλανίζει τον άνθρωπο.

Επίσης θα θέλαμε απευθυνόμενοι στους αναγνώστες της παρούσας επιστημονικής εργασίας, να καταθέσουμε δανειζόμενοι τον εμπνευσμένο λόγο του αγίου της δυτικής εκκλησίας Οσίου Βικεντίου της Λειρίνης⁴ ο οποίος στο έργο του «Υπόμνημα»⁵ γράφει: «Αρχίζω τό ἔργο μου ἐν Ὄνόματι Κυρίου. Θά εἶμαι ἕνας πιστός ἀντιγραφεὺς, ὄχι ἕνας ὑπερήφανος συγγραφεὺς. Θά γράψω αὐτά πού μᾶς παρέδωσαν οἱ Πατέρες... Μὲ γλῶσσαν ἀπλῆν θά ἐπιχειρήσω νά καταγράψω τήν παράδοσίν μας καί ὄχι νά τήν ἐρμηνεύσω... Ἄν τό βιβλίον μου περιέλθῃ εἰς χεῖρας ἀγίων ἀνδρῶν καί μέ τήν θεόσοφον κρίσιν τῶν εὖρουν μερικά σημεῖα ἐσφαλμένα, θά εἶμαι εὐγνώμων ἂν μοῦ ὑποδειχθοῦν. Καί ὑπόσχομαι ὅτι θά τό διορθώσω»⁶.

Εν κατακλείδι αισθανόμενοι το βάρος της αγάπης του Αγίου Θεού επί της ελαχιστότητάς μας, αναπέμπουμε δοξολογίες και ευχαριστίες «νῦν», ελπίζοντας στο κάλεσμά Του να είμαστε έτοιμοι και να μη μας αποσυντονίσει το «πότε» Αυτός θα μας καλέσει, αλλά το «πώς» θα είμαστε προετοιμασμένοι για τη μεγάλη και ουσιαστική συνάντηση μαζί Του εξαρτάται από εμάς.

⁴ Εκκλησιαστικός συγγραφέας της Δύσεως περί το 450 μ.Χ., τιμώμενος από την Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία ως άγιος στις 27 Μαΐου. Ήταν μοναχός στο κοινόβιο της νησίδας Lerins (ΝΔ της Γαλλίας).

⁵ «Υπόμνημα». «Commonitorium». Έργο το οποίο συνέγραψε ο Όσιος Βικέντιος με το ψευδώνυμο Περεγρίνος. «Πραγματεία Περεγρίνου περί τῆς ἀρχαιότητος καὶ οἰκουμενικότητος τῆς καθολικῆς πίστεως κατὰ ὄλων τῶν ἀσεβῶν αἰρετικῶν καινοτομῶν». Αλέξανδρος Ξαφόπουλος. http://www.academia.edu/6543134/%CE%92%CE%99%CE%9A%CE%95%CE%9D%CE%A4%CE%99%CE%9F%CE%A3_Vincent_of_L%C3%A9rins_.

⁶ Θεοκλήτου μοναχού Διονυσιάτου, Η Παναγία Σουμελά, Έκδοση Παναγία Σουμελά, Θεσσαλονίκη 2008, σ. 29.

2. Περίληψη.

Πότε Πρέπει να Πεθαίνει ο άνθρωπος; (ΠΠΠ)

ΕΙΣΑΓΩΓΗ: Σήμερα, που ο μέσος όρος ζωής έχει υπερδιπλασιαστεί σε σχέση με την αρχαιότητα και η βιοϊατρική τεχνολογία έχει ασαφοποιήσει τα όρια ζωής και θανάτου, τίθεται εμπρός μας αμείλικτο το ερώτημα «Πότε πρέπει να πεθαίνει ο άνθρωπος;».

ΣΚΟΠΟΣ: Να διερευνηθεί εάν και τι απαντούν στο ερώτημα αυτό οι τέσσερις Ευαγγελιστές.

ΥΛΙΚΟ & ΜΕΘΟΔΟΣ: Έγινε συστηματική αναζήτηση όλων των σχετικών με το θάνατο χωρίων των Ευαγγελίων, με διασταύρωση τεσσάρων διαφορετικών τρόπων: (α) Ανάγνωση των ευαγγελικών κειμένων στο πρωτότυπο αρχαίο κείμενο και σε μετάφραση, των έγκριτων εκδόσεων της Βιβλικής Εταιρίας. (β) Αναζήτηση χωρίων με λέξεις κλειδιά από τρία διαφορετικά έντυπα ευρετήρια της Καινής Διαθήκης, γνωστά ως Ταμεία (Bruder 1993, Erasmus Schmidt 1990, Αρχιμ. Κοσμά Α. Παλαιολογίου 2000). (γ) Αναζήτηση χωρίων με λέξεις κλειδιά από δύο διαφορετικά ηλεκτρονικά ευρετήρια της Καινής Διαθήκης (<http://bibleapps.com> και <http://kainidiathiki.agiooros.org>). (δ) Ανάγνωση της ερμηνείας των Ευαγγελικών κειμένων του ερμηνευτή Πατέρα της Ορθόδοξης Εκκλησίας οσίου Θεοφύλακτου Βουλγαρίας (του 11^{ου} αιώνα).

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ: Εντοπίστηκαν συνολικά 133 λιγότερο ή περισσότερο σχετικά χωρία, 35 στο Ευαγγέλιο του Ματθαίου, 29 στον Μάρκο, 45 στον Λουκά, και 24 στον Ιωάννη. Ο πραγματικός αριθμός είναι αρκετά μικρότερος, επειδή πολύ συχνά οι Ευαγγελιστές περιγράφουν ένα και το αυτό γεγονός, συχνά με ελάχιστες λεκτικές διαφορές, ιδίως οι τρεις πρώτοι, οι και για τούτο Συνοπτικοί αποκαλούμενοι. Τα τρία πιο σχετικά χωρία φαίνεται να είναι τα: (α) «Περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ ὥρας οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι τῶν οὐρανῶν, εἰ μὴ ὁ πατήρ μου μόνος» (Ματθαῖος 24:36, Μάρκος 13:32), «Ποια μέρα και ώρα θα έρθει το τέλος, κανένας δεν το ξέρει, ούτε οι ἄγγελοι των ουρανών, παρά μόνο ο Πατέρας μου», που δεν αναφέρεται στο "πότε πρέπει να γίνει" αλλά στο "πότε γίνεται" και σφραγίζεται με το «οὐδεὶς οἶδεν». (β) «Νῦν ἀπολύεις τὸν δούλόν σου, δέσποτα, κατὰ τὸ ρῆμά σου ἐν εἰρήνῃ, ὅτι εἶδον οἱ ὀφθαλμοὶ μου τὸ σωτήριόν σου, ὃ ἠτοίμασας κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν λαῶν» (Λουκάς 2:29-31), «Τώρα, Κύριε, μπορείς ν' αφήσεις τον δούλο σου να πεθάνει ειρηνικά, όπως του υποσχέθηκες, γιατί τα μάτια μου είδαν το σωτήρα που ετοίμασες για όλους τους λαούς», όπου δίδεται μεν η απάντηση «νῦν» στο "πότε" αλλά το κριτήριο μιας τέτοιας απόφασης (να βαστάξει στην αγκαλιά του τον Ιησού) είναι δύσκολο, εάν όχι αδύνατο, από τους ανθρώπους να εφαρμοστεί. (γ) «Πρὸ δὲ τῆς ἑορτῆς τοῦ πάσχα εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἐλήλυθεν αὐτοῦ ἡ ὥρα ἵνα μεταβῇ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου πρὸς τὸν πατέρα» (Ιωάννης 13:1), «Πριν από τη γιορτή του Πάσχα, ξέροντας ο Ιησούς πως ήρθε η καθορισμένη γι αυτόν ώρα να φύγει από τον κόσμο και να πάει στον Πατέρα», είναι εξίσου δύσκολο να εφαρμοστεί από τους θνητούς.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ: Από τη συστηματική μελέτη των τεσσάρων Ευαγγελίων συνάγεται πως οι Ευαγγελιστές δεν απαντούν στο πότε (πότε πρέπει να πεθαίνει ο άνθρωπος) αλλά στο πώς (πώς πρέπει να πεθαίνει ο άνθρωπος). Το «ἐλήλυθεν αὐτοῦ ἡ ὥρα» μπορεί να ερμηνευτεί ότι υπάρχει και για κάθε άνθρωπο η σωστή ώρα, ούτε νωρίτερα ούτε αργότερα, αλλά τα Ευαγγέλια δεν δίνουν ανθρώπινο τρόπο προσδιορισμού αυτής της σωστής ώρας. Η ανάλυση της ευαισθησίας και της ειδικότητας της αναζήτησής μας, (δεν φαίνεται να μας διέφυγαν σχετικά (σχετικότερα τουλάχιστον) χωρία, και όσα εντοπίσαμε δεν είναι άσχετα), μας πείθουν ότι τα συμπεράσματά μας αυτά είναι επαρκώς ισχυρά. Μελλοντική επέκταση της μελέτης σε όλη την Καινή και Παλαιά Διαθήκη και σε όλα τα πατερικά κείμενα θα μπορούσαν να ισχυροποιήσουν ή εξασθενίσουν τα συμπεράσματα αυτά ή και να δώσουν απάντηση στο 'πότε'.

Λέξεις κλειδιά: θάνατος ανάσταση, απώλεια, νεκρός, τελευταία, θανάσιμος.

4. Abstract.

INTRODUCTION: In our days, with a life expectancy that has more than doubled since the ancient times and with the biomedical advances making boundaries between life and death unclear, we face the challenging question of “when is the right time for a human being to die”.

AIM: To investigate whether and how the four Evangelists answer this question.

MATERIALS AND METHODS: All passages related to death were systematically searched in the Gospels through four different ways: (a) Reading the gospel texts, both originals and their translation, using the reputable publications of the Bible Society. (b) Using key words to search three different printed directories of the New Testament known as Concordances (Bruder 1993, Erasmus Schmidt 1990, Arch. Kosmas L. Palaiogiannis 2000). (c) Using key words to search two different electronic directories of the New Testament (<http://bibleapps.com> and <http://kainidiathiki.agiooros.org>). (d) Reading the interpretation of evangelic texts by the Father of the Orthodox Church Saint Theofilaktos of Bulgaria (from the 11th century).

RESULTS: In total 133 passages have been identified, some more relevant than others. 38 of them were from Matthew’s Gospel, 30 from Mark’s, 49 from Luke’s and 23 from John’s. The real number is in fact significantly smaller because the Evangelists mention the same stories, often using similar wording, the reason why the Gospels of the first three Evangelists are known as Synoptic. The three more relevant passages appear to be: (a) “But of that day and hour knoweth no man, no, not the Angels of heauen, but my Father onely” (Matthew 24:36, Mark 13:32)⁷, “But no one knows of that day and hour, not even the angels of heaven, but my Father only”, here the emphasis is not to “when it must happen” but rather to “when it happens” and it is addressed by the “no one knows”. (b) “Lord now lettest thou thy seruant depart in peace, according to thy word. For mine eyes haue seene thy saluation. Which thou hast prepared before the face of all people” (Luke 2:29-31), “Now you are releasing your servant, Master, according to your word, in peace; for my eyes have seen your salvation, which you have prepared before the face of all peoples”; here a “now” is given as an answer to “when”, however, the criterion to identify “now” as the right time (to have held Jesus in his arms) is difficult, if not impossible, for humans to apply. (c) “Now before the feast of the Passeouer, when Iesus knew that his houre was come, that he should depart out of this world vnto the Father” (John 13:1), “Now before the feast of the Passover, Jesus, knowing that his time had come that he would depart from this world to the Father” this is equally difficult for mortals to apply.

CONCLUSIONS: From the systematic review of the four Gospels it is concluded that the Evangelists do not answer to “when” (when is the right time for a human being to die) but rather they answer to “how” (how a human being must die). From the passage “his time has come” we can infer that also for every human being there is a right time, no sooner nor later; however, the Gospels do not provide us with a way to determine this time. The analysis of the sensitivity and the specificity of our search (it does not seem that relevant (at least more relevant) passages have been escaped, and what we have found does not seem to be irrelevant) convinced us that our conclusions are sufficiently robust. However, future and more extensive studies on the New and the Old Testament as well as on the Patristic writings could strengthen or weaken our conclusions or perhaps answer the question of “when”.

Key words: death, resurrection, loss, dead and mortal.

⁷ The Gospel passages are from King James ‘Bible, 1611, <http://www.kingjamesbibleonline.org> and the translations to contemporary English are from <http://ebible.org/web>.

4. Εισαγωγή.

Ο άνθρωπος του σήμερα καυχάται για τα επιτεύγματά του και κατέχεται από μία δυναμική μεν στάση ζωής, η οποία όμως φτάνει να είναι έως και αλαζονική. Γευόμενος των ευεργεσιών της επιστήμης και της τεχνολογίας, πολλές φορές απρόσεκτα αυτονομείται, οδηγούμενος στην περιφρόνηση έως και τη ρηχότητα των υπαρξιακών του ερωτημάτων. Μεταξύ αυτών των ερωτημάτων, υπάρχουν και κάποια, τα οποία μπορεί να τον ταλανίσουν και να του αποδείξουν πως είναι παντελώς αδύναμος απέναντι σε ένα σκληρό γεγονός. Αυτό δεν είναι άλλο από το γεγονός του θανάτου. Με έναν ιδιαίτερο τρόπο ο άνθρωπος ουσιαστικά τον αρνείται. Τον αρνείται και γίνεται απόλυτα πλατωνικός, μη δεχόμενος τη διαπραγματεύση με τα επέκεινα⁸.

Ο θάνατος αδιαμφισβήτητα είναι ένα μη διαπραγματεύσιμο γεγονός. Σπέρνει τρόμο, φοβίες, δειλίες, κατά κανόνα αδυναμία ορθής σκέψης, γενική αδυναμία διαχείρισης και πολλά άλλα. Οδηγεί «πάλιν και πολλάκις» σε αδιέξοδα.

Η Ορθόδοξη Παράδοση και διδασκαλία μπορεί κι έχει τη δυναμική να δώσει, μα και να δίνει, απαντήσεις στα ερωτήματα τα οποία στρέφονται, μεταξύ των άλλων, και γύρω από το θάνατο. Μάλιστα φτάνει ως το σημείο, να αποδεσμεύει τον άνθρωπο από την αγωνία του θανάτου και της απώλειας και να δίνει μία άλλη προοπτική ζωής⁹. Όμως η στιγμή του τέλους, που μπορεί να οριστεί από το χρονικό επίρρημα «τότε;», δημιουργεί στο σύγχρονο άνθρωπο νέα ερωτήματα και ερωτηματικά.

Το μεγάλο ζήτημα του θανάτου, απασχόλησε τον άνθρωπο όλων των εποχών και παράλληλα έγινε αντικείμενο φιλοσοφικής έρευνας. Το τέλος της ζωής του ανθρώπου, έχει ερμηνευτεί, σε όλες τις περιόδους της ιστορίας, με πολλούς και ποικίλους τρόπους πάντα με βάση τις ισχύουσες θρησκευτικές και κοσμοθεωρητικές αντιλήψεις¹⁰. Είναι μία κατάσταση, από τότε που υπάρχει ο άνθρωπος, μα και για όσο θα υπάρχει, η οποία δημιουργεί φόβους, δέος, απορίες, σεβασμό, προβληματισμούς, ερωτηματικά, φιλοσοφικές αναζητήσεις, θρησκευτικές τοποθετήσεις, και γενικότερα προσπάθειες σε όλα τα επίπεδα, για να δοθούν λύσεις και απαντήσεις¹¹.

Κατανοεί εύκολα κανείς πως όλα τα παραπάνω δημιούργησαν έναν πολύ μεγάλο όγκο κειμένων ανά τους αιώνες γι αυτό το καίριο θέμα και ζήτημα. Η στάση του ανθρώπου έναντι του θανάτου, αλλά και η στάση του έναντι του συνανθρώπου του γενικότερα, είχε και έχει τη δυναμική να διαμορφώνει μία ηθική και μία αντίληψη, για τον άνθρωπο προς τον άνθρωπο, για τον άνθρωπο προς τη ζωή και κυρίως για τον τρόπο παρουσίας του ανθρώπου στον κόσμο. Το ανά τους αιώνες εύρος και βάθος των κειμένων για όλα αυτά τα θέματα και κυρίως για το γεγονός του θανάτου, είναι πραγματικά απίστευτα μεγάλο και αχανές. Μόνο για την καταλογράφηση των τίτλων και των συγγραφέων ίσως χρειάζεται μία ξεχωριστή ομαδική διδακτορική εργασία.

Όλες οι «ἐπὶ τοῦ χαρτίου»¹² προσπάθειες πλησιάσματος του γεγονότος του θανάτου οι οποίες έχουν γίνει ή και γίνονται μέχρι σήμερα, αυτό το οποίο κατάφεραν να αποδείξουν είναι πως το σκοτεινό και απλησίαστο, το ακατανόητο και ακατάληπτο, το φοβερό και τρομακτικό αυτής της κατάστασης, είναι απόλυτα συνυφασμένο με τα του ανθρώπου και της φύσεώς του. Και ουσιαστικά τίποτε απ' όλ' αυτά δεν κατάφερε να μετατοπίσει, να εξαφανίσει ή και να απαντήσει στους φόβους του¹³.

⁸ Πλάτωνας. *Κρατύλος*, 399c.

<http://el.wikisource.org/wiki/Κρατύλος>.

⁹ Μεγάλου Βασιλείου, *Ὁμιλία εἰς τὸν ριε' ψαλμόν*, Migne Patrologia Graeca 1857, τόμος 30, 109D-112A, «μηδὲν ἀποδειλίασθε πρὸς τὸν θάνατον. Οὐ γὰρ φθορὰ ἐστίν, ἀλλὰ ζωῆς ἀφορμή».

¹⁰ Θρησκευτική και Ηθική Εγκυκλοπαίδεια, *Θάνατος*, Αθήνα 1965, τόμος 6^{ος}, σσ.106-108.

¹¹ Μπαλάνου Δημητρίου, *Πὼς παρηγοροῦν τοὺς πενθοῦντας οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας*, Αθήνα 1928, σσ. 5-6.

¹² Παλαιά Διαθήκη, *Ιερεμίας*, 43:28.

http://users.sch.gr/aiasgr/Palaia_Diathikh/Ieremias/Ieremias_kef.43.htm.

¹³ Ματσούκα Νίκου, *Τὸ πρόβλημα τοῦ κακοῦ* (Φιλοσοφική και θεολογική Βιβλιοθήκη 5), Ἐκδόσεις Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 1986₂, σσ. 93-95.

Ο Χριστός από την πρώτη στιγμή της διδασκαλίας Του, δίνει ένα άλλο στίγμα στο όλο γεγονός του θανάτου. Η διδασκαλία Του οριοθετεί και ορθώνει τη νίκη κατά του θανάτου και φυσικά καλλιεργεί βαθμιαία την πίστη στην αιώνια και όντως Ζωή¹⁴. Κατ' επέκταση η διδασκαλία του Χριστιανισμού καταθέτει, προτείνει και προσφέρει στον άνθρωπο μία άλλη προοπτική και δυναμική στην εν τω συνόλω ζωή του. Καλλιεργεί τη βεβαιότητα της προσωρινότητας τού φθαρτού σώματος, ενώ παράλληλα βοηθά την ανθρώπινη σκέψη, να οδηγηθεί στη διαχείριση του πένθους και ειδικότερα της απώλειας¹⁵.

Η Εκκλησιαστική Γραμματεία, όταν αναφέρεται σε θέματα τα οποία αφορούν το θάνατο, λειτουργεί ως στήριγμα και βοηθός του ανθρώπου, με γνώμονα την υποτίμηση του σωματικού θανάτου και επιβεβλημένη αποδοχή αυτού του τέλους, το οποίο κατ' άλλους φαντάζει ως φρικτό και απαίσιο¹⁶. Ο χριστιανός δε φοβάται το θάνατο· κι αυτό διότι γνωρίζει, ή πρέπει να γνωρίζει, πως συμμετέχει σε αυτό το «όντως φοβερώτατον»¹⁷ μυστήριο για να ελευθερωθεί και να ανακαινισθεί¹⁸. Ενδεικτική είναι η αναφορά του Αγίου Ιγνατίου του Θεοφόρου (50-117 μ.Χ.), ο οποίος παρακλητικά απευθυνόμενος προς τον πιστό λαό της Ρώμης λέει: «μη με εμποδίσετε να ζήσω»¹⁹, «γιατί σας γράφω ζωντανός, επιθυμώντας να πεθάνω»²⁰ και σε άλλο σημείο σημειώνει: «του χριστιανού το έργο δεν είναι άλλο από το να μελετά πώς θα πεθάνει»²¹.

Παράλληλα όμως, κατά την πλούσια Εκκλησιαστική Γραμματεία και τα μοναδικά κείμενα των Πατέρων της Ορθόδοξης Εκκλησίας, θεωρείται γνωστό το γεγονός της δημιουργίας του κόσμου, από την άλογη έως την έλλογη πλάση, και ο μοναδικός ρόλος τον οποίο έπαιξε σε όλη αυτή τη δημιουργία ο Δημιουργός Θεός, η όντως Ζωή²². Θεωρείται γνωστό επίσης, όπως προαναφέρθηκε, κι αυτό το γεγονός του θανάτου και πώς αυτό το γεγονός, αυτή η κατάσταση, εισήλθε στη ζωή του ανθρώπινου γένους, αλλά και όλης της πλάσης γενικότερα²³.

Ο άνθρωπος, ως έλλογο ανήσυχο ον, ρωτά και αναζητά απαντήσεις για τα πάντα, «ποιός, τι, πού, με τι, γιατί, πώς, πότε»²⁴. Τα ερωτηματικά τού ανθρώπου, και δη του σύγχρονου ανθρώπου, έρχονται με καταγιστικούς ρυθμούς και αφορούν όλα τα επίπεδα των αναζητήσεών του, π.χ. υπαρξιακά, κοινωνικά, υπερφυσικά, υπέρλογα, υπερκόσμια, παγκόσμια, μεταφυσικά κ.ο.κ. Κατ' αυτή την έννοια, φτάνει μέχρι του σημείου να αναζητά απαντήσεις και λύσεις αποριών για το γεγονός του θανάτου και σε θρησκευτικό επίπεδο. Τρομάζει μπροστά στο γεγονός της άγνοιας για το θέμα και κυρίως ζει την έκπληξη της αδυναμίας, στο να μη μπορεί να θέσει επί τάπητος απλά και εύκολα το ζήτημα το οποίο κάθε

¹⁴ Η Καινή Διαθήκη, ό.π., *Ιωάννου*, 11:25. «εἶπεν αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· ἐγώ εἰμι ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωή».

¹⁵ Γιαννάκου Αναστάσιου, *Ἡ ἐκπαίδευση κατὰ τὸν 4^ο αἰῶνα καὶ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα*, Ἀθήνα 1983, σ. 523.

¹⁶ Ιγνατίου του Θεοφόρου, *Πρὸς Μαγνησίους*, Migne Patrologia Graeca 1857, τόμος. 5, 661-673, και *Πρὸς Ρωμαίους*, 685-696.

¹⁷ Μικρόν Ευχολόγιον, *Ακολουθία Νεκρώσιμος*, Έκδοση της Αποστολικής Διακονίας της Εκκλησίας της Ελλάδος, 1999_{1Δ}. Ιδιόμelo Τροπάριο ήχος δ', σ. 242.

¹⁸ Ιωάννου Χρυσοστόμου, *Κατηχητικός εἰς τὸ Ἅγιον Πάσχα*, Migne Patrologia Graeca 1862, τόμος 59, 723 και Γρηγορίου Ναζιανζηνού, *Λόγος Α' εἰς τὸ Ἅγιον Πάσχα*, Migne Patrologia Graeca 1857, τόμος 35, 396Α-400Α.

¹⁹ Ιγνατίου του Θεοφόρου, *Ό.π. Πρὸς Ρωμαίους*, σ. 692, VI (70). «μη ἐμποδίσητέ μοι ζῆσαι».

²⁰ *Ό.π. Πρὸς Ρωμαίους*, σ. 693, VII (77). «ζῶν γὰρ γράφω ὑμῖν, ἐρῶν τοῦ ἀποθανεῖν».

²¹ Ιγνατίου του Θεοφόρου. «ἔστι δὲ χριστιανοῦ τὸ ἔργο οὐδὲν ἄλλο ἢ τὸ μελετᾶν ἀποθνήσκειν». http://5000gnomika.blogspot.gr/2012/03/blog-post_13.html#sthash.wrRQjhb.dpuf.

²² Ιερεμίου Φούντα Αρχιμανδρίτου. *Ερμηνεία Παλαιάς Διαθήκης*. Κείμενο-Μετάφραση-Ανάλυση-Σχόλια. Αποστολική Διακονία 2004. Γένεσις. Α', σσ. 23-28.

²³ *Ό.π.*, Β', 16-17. «καὶ ἐνετείλατο Κύριος ὁ Θεὸς τῷ Ἀδὰμ λέγων· ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ βρώσει φαγῆ, ἀπὸ δὲ τοῦ ξύλου τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρὸν, οὐ φάγεσθε ἀπ' αὐτοῦ· ἢ δ' ἂν ἡμέρα φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε». (Καὶ διέταξε ὁ Κύριος ὁ Θεός τὸν Ἀδὰμ καὶ τοῦ εἶπε· «Ἀπὸ κάθε δέντρο τοῦ Παραδείσου μπορείς νά τρῶς ἐλεύθερα· ἀπὸ τὸ δέντρο ὅμως τῆς γνώσης τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ δέν θά φᾶς· γιατί τὴν ἡμέρα πού θά φᾶς ἀπ' αὐτό, ὅπωςδῆποτε θά πεθάνεις»). σ. 30.

²⁴ Μάρκος Φάβιος Κοϊντιλιανός, 35-96 μ.Χ., Ρωμαίος ρήτορας. (quis, quid, ubi, quibus auxiliis, cur, quomodo, quando?). <http://www.gnomikologikon.gr/catquotes.php?categ=2330>.

στιγμή και κάθε λεπτό φαντάζει πάντα ως καινούργιο, αλλά και ως τόσο τραγικά και ανησυχητικά ξένο²⁵.

Στο χώρο της Εκκλησιαστικής Γραμματείας, έχουν γίνει πολλές και σπουδαίες μελέτες και συγγραφές κειμένων, από μια πληθώρα ιερών συγγραφέων με θέμα το θάνατο. Μελέτες και κείμενα τα οποία δίνουν απαντήσεις σε ερωτήματα και ανησυχίες του ανθρώπου, όπως: τι είναι ο θάνατος, πώς "βλέπει" το θάνατο ο άνθρωπος, πώς εισήλθε στη ζωή του ανθρώπου, τίνος δημιούργημα είναι, προς τί ο φόβος του θανάτου, ποια η ωφέλειά του κ.λ.π.²⁶

Ένα ερώτημα, μεταξύ των πολλών άλλων, το οποίο ταλανίζει το σύγχρονο άνθρωπο, αλλά ίσως και τον άνθρωπο της κάθε εποχής, είναι ο χρόνος του τέλους του ελλόγου πλάσματος. Το πότε πρέπει να πεθαίνει ο άνθρωπος. «Η στιγμή του θανάτου είναι ή κατ'έξοχην στιγμή πού όρίζεται ή ανθρώπινη άξια και κατανοείται ή έγγύτητα του Θεού στον άνθρωπο. Για τον λόγο αυτόν και αντιμετωπίζεται με δέος, σεβασμό, αίσθηση μυστηρίου και ταπείνωση»²⁷. Χωρίς αμφιβολία όμως, μπορεί να οριστεί ως αξία και η γέννηση του ανθρώπου, η οποία είναι ένα μεγάλο γεγονός. Ένα μεγάλο γεγονός το οποίο δίνει χαρά, αλλά στο βάθος σηματοδοτεί την αξία του θανάτου²⁸. Αξία μπορεί να είναι, ή να

²⁵ Ιωάννης Γρ. Πλεξίδης. *Ο άνθρωπος ενώπιον του θανάτου*. Δοκίμιο για την ανθρώπινη περατότητα με άφορμή τις Άκολουθίες της Όρθόδοξης Έκκλησίας. Εκδόσεις Αρμός. 2006. σ. 7.

²⁶ Τρεις ενδεικτικές αναφορές:

- Μεγάλου Βασιλείου, *Είς τό Άγιον Πάσχα*, Migne Patrologia Graeca 1858, τόμος 36, 633A.
- Γρηγορίου του Παλαμά, *Κεφάλαια φυσικά, θεολογικά, ήθικά τε και πρακτικά*, Migne Patrologia Graeca 1865, τόμος 150, 1153D.
- Αγίου Γρηγορίου Νύσσης, *Λόγος περί ψυχής και Αναστάσεως*, Migne Patrologia Graeca 1863, τόμος 46, 12A-160.

²⁷ Χατζηνικολάου Νικόλαος, Μητροπολίτης Μεσογαίας και Λαυρεωτικής, *ΜΕΘ-Στο μεθόριο της ζωής και του θανάτου*, σ. 5. <http://www.bioethics.org.gr/Methorio%20zois%20kai%20thanatou.pdf>.

²⁸ Γρηγορίου του Θεολόγου, *Είς τά Θεοφάνια*, Migne Patrologia Graeca 1858, τόμος 36, 329C- 332B. «Πόσοι μοι πανηγύρεις καθ'έκαστον τών του Χριστού μυστηρίων! Ήν άπάντων κεφάλαιον έν, ή έμψυχή τελείωσις και ανάπλασις και πρόσ τόν πρώτον Άδάμ επάνοδος. Νυνί δέ μοι δέξαι τήν κήσιν και προσκίρησον· εί και μη ώς Ιωάννης από γαστρος, άλλ' ώς Δαβίδ* επί τή καταπαύσει της κιβωτού. Και τήν άπογραφήν αιδέσθητι, δι' ήν εις ούρανούς έγγραφης· και γέννησιν σεβάσθητι, δι' ήν έλύθης τών δεσμών της γεννήσεως· και τήν Βηθλεέμ τιμήσον τήν μικράν, ή σε πρόσ τόν παράδεισον επανήγαγε· και τίν φάτιν προσκύνησον, δι' ήν, άλλος ών, έτράφης υπό του Λόγου... Μετά του άστερος δράμε και μετά Μάγων δωρηφόρησον, χρυσόν και λίβανον και σμύρναν, ώς βασιλεί, και ώς Θεώ, και ώς διά σέ νεκρώ. Μετά ποιμένων δόξασον, μετά άγγέλων ύμνησον, μετά άρχαγγέλων χόρευσον. Έστω κοινή πανήγυρις ούρανίων και επίγειων δυνάμεων. Πείθομαι γάρ κάκεινας συνεγάλλεσθαι και συμπανηγυρίζειν σήμερον, εϊπερ εισί φιλόανθρωποι και φιλόθειοι». (Πόσες γιορτές υπάρχουν για μένα καθημερινά από τά μυστήρια του Χριστού! Μοναδικός σκοπός όλων αυτών είναι ή τελειοποίησις και αναδημιουργία μου και ή επιστροφή μου στην άρχική κατάσταση του Άδάμ. Τώρα δέξου μαζί του τήν κυφορία και σκίρησε από χαρά, άν όχι όπως ο Ιωάννης από τήν κοιλιά, τουλάχιστον όπως ο Δαβίδ* μετά τήν τοποθέτησι της κιβωτού στην θέση της. Και να σεβασθής τήν άπογραφή, χάριν της οποίας ενεγράφησ στούς ούρανούς. Και να σεβασθής τήν γέννησι, χάρις στην οποία λύθηκες από τά δεσμά της γεννήσεως· και να τιμήσης τήν μικρή Βηθλεέμ, που σε επανέφερε στον παράδεισο· και να προσκυνήσης τήν φάτιν, χάρις στην οποία, ενώ δεν είχες τήν καθοδήγησι του λογικού, τράφηκες από τόν Λόγο... Τρέξε μαζί με τόν άστέρα και φέρε δώρα μαζί με τούς μάγους, χρυσό σαν σε βασιλιά, λίβανο σαν σε Θεό και σμύρνα σαν σε νεκρό που πέθανε για χάρι σου. Δόξασε μαζί με τούς ποιμένες, ύμνησε μαζί με τούς άγγέλους, γίνε χορός δοξολογίας μαζί με τούς άρχαγγέλους. Άς είναι κοινή ή πανήγυρις για τίς ούρανιες και επίγειες δυνάμεις. Διότι πιστεύω ότι και εκείνες αγάλλονται και πανηγυρίζουν σήμερα μαζί μας, έφ' όσον είναι φίλοι του ανθρώπου και του Θεού.) Παλαμικών Ταμείων, μετάφραση υπό Βενεδίκτου Ιερομονάχου Αγιορείτου.

* (Παλαιά Διαθήκη:

1. Β' Βασιλειών 6.
http://users.sch.gr/aiasgr/Palaia_Diathikh/Basileiwn_B/Basileiwn_B'_kef.6-12.htm#kef.6.
2. Α' Παραλειπομένων 13.
http://users.sch.gr/aiasgr/Palaia_Diathikh/Paraleipomenwn_A/Paraleipomenwn_A'_kef.13-20.htm#kef.13.
3. Α' Παραλειπομένων 15.

εμπεριέχει, κάθε στιγμή του ανθρώπου, σχολική επιτυχία, αθλητικές δράσεις, οικογενειακές στιγμές, ακαδημαϊκή ή επαγγελματική καριέρα, στιγμές χαλάρωσης, διακοπές και πολλά, πολλά άλλα. Όμως όλες αυτές οι στιγμές, φιλοσοφούμενες σηματοδοτούν την κατ' εξοχήν αξία του θανάτου. «Πάντα ματαιώτης τὰ ἀνθρώπινα, ὅσα οὐχ ὑπάρχει μετὰ θάνατον· οὐ παραμένει ὁ πλοῦτος, οὐ συνοδεύει ἡ δόξα· ἐπελθὼν γὰρ ὁ θάνατος, ταῦτα πάντα ἐξηφάνισται.»²⁹.

Στην Εκκλησιαστική Γραμματεία, η οποία ασχολείται εκτός των άλλων και με την ερμηνεία και την θεολογική εμβάθυνση των τεσσάρων Κανονικών Ιερών Ευαγγελικών κειμένων, υπάρχει συστηματική μελέτη και ενδεδειγμένη συγγραφή για το θέμα του θανάτου, το ρόλο του και την αντιμετώπισή του. Στα κείμενα αυτά, υπάρχουν αναφορές τόσο για το σωματικό, όσο και για τον πνευματικό θάνατο. Εμείς θα κάνουμε μια προσπάθεια να ανακαλύψουμε εάν απαντάται το ερώτημα: «Πότε πρέπει να πεθαίνει ο άνθρωπος;». Αν αυτή η απάντηση δίνεται μέσα στα Ευαγγέλια. Ίσως δεν θα λύσει το πρόβλημα, και δεν θα απαντήσει στην κάθε ανησυχία και στον κάθε προβληματισμό του ανθρώπου. Ελπίζουμε όμως να βοηθήσει στο να απαλύνει το φόβο του θανάτου στον άνθρωπο και κυρίως να τον κάνει πιο διαχειρίσιμο.

5. Σκοπός.

Στο προηγούμενο κεφάλαιο, ακροθιγώς είδαμε το πώς η Εκκλησιαστική Γραμματεία αγγίζει το θέμα του θανάτου. Είναι γενική η διαπίστωση πως το εν λόγω θέμα προσεγγίζεται και διαπραγματεύεται από διάφορες πλευρές και μελετάται σε διαφορετικά πεδία με διαφορετικά, κάθε φορά, ενδιαφέροντα.

Ο σκοπός αυτής της επιστημονικής έρευνας, δεν είναι άλλος από την προσπάθεια να απαντήσει στο ερώτημα «Πότε πρέπει να πεθαίνει ο άνθρωπος;» το οποίο τέθηκε εξ αρχής, με τη βοήθεια του επιβλέποντα καθηγητού μας κ. Γιάννη Δημολιάτη, καθηγητού Υγιεινής της Ιατρικής Σχολής Ιωαννίνων και των άλλων δύο μελών της τριμελούς επιτροπής, των κ.κ. καθηγητών, του Θεοφιλεστάτου Επισκόπου Χριστουπόλεως κ. Μακαρίου Γρινιεζάκη Λέκτορος της Ανωτάτης Εκκλησιαστικής Ακαδημίας Κρήτης και του έτερου κ. Ιωάννου Κανέλλου, καθηγητού του *departements.telecom* της Βρετανής Γαλλίας. Κατανοούμε και πιστεύουμε, πως το συγκεκριμένο ζήτημα απασχολεί μεγάλο μέρος της επιστημονικής κοινότητας, μα και των ανθρώπων γενικότερα. Θα γίνει μια προσπάθεια να δοθεί μία απάντηση όχι γενική και αόριστη, αλλά συγκεκριμένη. Μία απάντηση η οποία θα προέλθει μέσα από τα Κανονικά Ευαγγελικά κείμενα των Αποστόλων και Ευαγγελιστών Ματθαίου, Μάρκου, Λουκά και Ιωάννη³⁰. Πιο συγκεκριμένα ερευνάται, το τι λένε τα Ευαγγέλια για το θέμα του θανάτου. Πότε πρέπει να συμβαίνει; Εάν μπορεί να διαπιστώσει κανείς μέσα στα κείμενα αυτά, το χρονικό τέλος του ανθρώπου. Θα προσπαθήσει λοιπόν να καλύψει ένα κενό, στο βαθμό που μπορεί να καλυφθεί από μία και μόνον έρευνα και εργασία.

Ευελπιστώντας να μας δοθεί η δυνατότητα στο μέλλον να επεκτείνουμε την ερευνητική μας εργασία σε όλα τα κείμενα της Καινής Διαθήκης, αν όχι σε όλη την Ελληνική Πατερική Γραμματεία, προχωρούμε και δίνουμε στοιχεία για τη μέθοδο την οποία επιλέξαμε, ώστε να ερευνήσουμε και να καταγράψουμε τα αποτελέσματα της έρευνάς μας.

http://users.sch.gr/aiasgr/Palaia_Diathikh/Paraleipomenwn_A/Paraleipomenwn_A'_kef.13-20.htm#kef.15.

4. Α' Παραλειπομένων 16:1-6.

http://users.sch.gr/aiasgr/Palaia_Diathikh/Paraleipomenwn_A/Paraleipomenwn_A'_kef.13-20.htm#kef.16A.

²⁹ *Μικρόν Ευχολόγιον*, όπ.π., Ιδιόμελο Τροπάριο ήχος γ'. (Όλα τα ανθρώπινα πράγματα είναι παροδικά και δεν υπάρχουν μετά το θάνατο, ούτε τα πλούτη παραμένουν, ούτε η δόξα μας συνοδεύει. Διότι όταν έρχεται ο θάνατος όλα αυτά θα εξαφανιστούν.). σ. 242.

³⁰ Ως σειρά των Ευαγγελίων, τηρήθηκε αυτή της *Καινής Διαθήκης* την οποία χρησιμοποιήσαμε για τις ανάγκες της εργασίας μας. *Η Καινή Διαθήκη*, όπ.π.

6. Μεθοδολογία

Στο πλαίσιο λοιπόν αυτής της πτυχιακής εργασίας, η οποία ουσιαστικά είναι μία επιστημονική έρευνα και η οποία θα προσπαθήσει να δώσει απάντηση στο «πότε», είναι προφανές και λογικό πως θα μελετηθούν κείμενα, τα οποία χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής και έχουν κατάδηλο ενδιαφέρον. Είναι υλικό το οποίο θεμελιώνει και τεκμηριώνει τα Εκκλησιαστικά και Ορθόδοξα δόγματα και θέματα, αλλά και ενδεχομένως να απαντά στο δικό μας ερώτημα: «Πότε πρέπει να πεθαίνει ο άνθρωπος;». Το υλικό αυτό είναι τα Κανονικά Ευαγγελικά Κείμενα της *Καινής Διαθήκης*³¹, των τεσσάρων Ευαγγελιστών Ματθαίου, Μάρκου, Λουκά και Ιωάννη. Κατά τη μελέτη του κάθε Ευαγγελιστή ξεχωριστά, έγινε σε πρώτη φάση η προσπάθεια καταγραφής των αναφορών της λέξης «θάνατος». Παράλληλα με αυτή την καταγραφή, έγινε και εντοπισμός παρεμφερών λέξεων, οι οποίες είχαν σχέση με το θέμα π.χ. «κατακρημνίσαι»³², «ἀπαιτούσιν»³³ κ.α. Τέλος καταλογογραφήθηκαν εκφράσεις οι οποίες σχετίζονται με αυτό το γεγονός, π.χ. η κραυγή του αποστόλου Πέτρου: «Κύριε, σῶσόν με»³⁴.

Για την καλύτερη και όσο το δυνατόν αρτιότερη καταγραφή, ο εντοπισμός των σχετικών χωρίων έγινε με τέσσερις διαφορετικούς τρόπους:

1. Μελετήθηκε ο κάθε ένας Ευαγγελιστής ξεχωριστά για τον εντοπισμό των χωρίων.
2. Αναζητήθηκαν λέξεις οι οποίες σχετίζονται με το θέμα μας μέσα σε έντυπα ευρετήρια της *Καινής Διαθήκης* τα οποία φέρουν τον τίτλο «Ταμείον».
3. Χρησιμοποιήθηκαν μερικά από την πληθώρα των ηλεκτρονικών ταμείων της *Καινής Διαθήκης*, και
4. Τέλος μελετήθηκαν τα τέσσερα ερμηνευτικά κείμενα του οσίου Θεοφύλακτου Βουλγαρίας (του 11^{ου} αιώνα).

Τα έντυπα Ταμεία της *Καινής Διαθήκης* ήταν:

1. Bruder³⁵. Επιμέλεια της ελληνικής εκδόσεως ιερέως Ιωάννου Κ. Διώτη. Εκδόσεις «Ωφέλιμου Βιβλίου». Αθήνα 1993, Γ' έκδοση.
2. Erasmus Schidt³⁶. Εκδοτικός οίκος «Αστήρ». Αθήνα 1990.
3. Η *Καινή Διαθήκη κατά θέματα*. Αρχιμ. Κοσμά Α. Παλαιογιάννη. Έκδοσις Ορθόδοξου Χριστιανικής Αδελφότητας «Λυδία». 2000.

Τα διαδικτυακά Ταμεία της *Καινής Διαθήκης* ήταν:

A) <http://bibleapps.com> και συγκεκριμένα:

1. <http://bibleapps.com/study/matthew/1-1.htm>
2. <http://bibleapps.com/study/mark/1-1.htm>
3. <http://bibleapps.com/study/luke/1-1.htm>
4. <http://bibleapps.com/study/john/1-1.htm>

και

³¹ Η *Καινή Διαθήκη*, όπ.π.

³² Όπ.π., *Λουκάς*. 4:29.

³³ Όπ.π., 12:20.

³⁴ Όπ.π., *Ματθαίος*. 14:30.

³⁵ Ο πρωτότυπος τίτλος της υπό του Καρόλου Μπρούντερ (Carolus Hermannus Bruder) γενομένης εκδόσεως του ευρετηρίου των χωρίων του ελληνικού κειμένου της *Καινής Διαθήκης* είχε ως εξής: «Ταμείον των της *Καινής Διαθήκης* λέξεων sive Concordantiae omnium vocum Novi Testamenti Graeci». 1887.

³⁶ Πρώτο Ταμείο *Καινής Διαθήκης* με τίτλο: «Συμφωνία ή Σύλλεξις της *Διαθήκης της Καινής*. Novi Testamenti Concordantiae Graecae» 1546. Επόμενες εκδόσεις: Ερρίκου Στεφάνου 1594 και Erasmus Schmidt 1638. Από εμάς έγινε χρήση της έκδοσης η οποία «αποτελεί επιτομήν του Ταμείου του Schmidt, γενομένην το 1830 υπό του William Greenfield...».

B) <http://kainidiathiki.agiooros.org> και συγκεκριμένα:

1. <http://kainidiathiki.agiooros.org/index.php?id=1&bt=%CE%9A%CE%B1%CF%84%CE%B1+%CE%9C%CE%B1%CF%84%CE%B8%CE%B1%CE%B9%CE%BF%CE%BD&ch=1&ancnew=AM>.
2. <http://kainidiathiki.agiooros.org/index.php?id=2&bt=%CE%9A%CE%B1%CF%84%CE%B1+%CE%9C%CE%B1%CF%81%CE%BA%CE%BF%CE%BD&ch=1&ancnew=AM>.
3. <http://kainidiathiki.agiooros.org/index.php?id=3&bt=%CE%9A%CE%B1%CF%84%CE%B1+%CE%9B%CE%BF%CF%85%CE%BA%CE%B1%CE%BD&ch=1&ancnew=AM>.
4. <http://kainidiathiki.agiooros.org/index.php?id=4&bt=%CE%9A%CE%B1%CF%84%CE%B1+%CE%99%CF%89%CE%B1%CE%BD%CE%BD%CE%B7%CE%BD&ch=1&ancnew=AM>.

Για τις ανάγκες της μετάφρασης των στίχων του πρωτοτύπου κειμένου των Ευαγγελιστών, έγινε χρήση της Καινής Διαθήκης της Ελληνικής Βιβλικής Εταιρίας³⁷. Ο λόγος ο οποίος έγινε αιτία να χρησιμοποιήσουμε τη συγκεκριμένη έκδοση είναι το ότι πρωτίστως έχει τις εγκρίσεις τόσο του Οικουμενικού Πατριαρχείου όσο και άλλων Πατριαρχείων και Αυτοκεφάλων Εκκλησιών καθώς και το ότι η μετάφρασή της είναι στη δημοτική γλώσσα.

Παράλληλα, χρησιμοποιήσαμε τη μηχανή αναζήτησης της Google πολλές φορές για αναζητήσεις διαφόρων πληροφοριών και συγκεκριμένων λέξεων ή στίχων.

Κατά την ανάγνωση του κάθε Ευαγγελιστή ξεχωριστά, γινόταν καταγραφή όλων των σημείων, τα οποία κατά τη γνώμη μας ήταν σχετικά με το θέμα μας. Στη συνέχεια προστρέξαμε πρώτα στα έντυπα και αμέσως μετά έγινε έρευνα στα ηλεκτρονικά Ταμεία της Καινής Διαθήκης και σύγκριση με τα ήδη καταγεγραμμένα χωρία. Η έρευνά μας κατέληξε σε καταγραφή λέξεων και φράσεων. Οι λέξεις οι οποίες εντοπίστηκαν και είχαν ενδιαφέρον είναι οι εξής: Αποθήσκειν, Απολλύναι, Θανάσιμος, Θάνατος, Θανατοῦν, Θάπτειν, Θνήσκειν, Νεκρός, Τελειοῦν, και Τελυτᾶν. Οι φράσεις αποτυπώνονται αναλυτικά στον 1^ο πίνακα ο οποίος ακολουθεί όπως και οι προαναφερόμενες λέξεις.

Συνεχίσαμε με την ανάγνωση των ερμηνευτικών προσεγγίσεων από τα κείμενα του οσίου Θεοφύλακτου Βουλγαρίας. Δεν μελετήθηκαν μόνον οι στίχοι τους οποίους καταγράψαμε κατά την ανάγνωση των τεσσάρων Ευαγγελικών κειμένων, αλλά μελετήσαμε τα τέσσερα κείμενά του ολόκληρα για να διαπιστώσουμε μήπως υπάρχουν κατά την ερμηνευτική του προσέγγιση αναφορές στο θέμα μας οι οποίες δεν είναι εμφανείς στους στίχους των Ευαγγελίων. Με αυτό τον τρόπο καταγράφηκαν στίχοι οι οποίοι δεν μιλούν ευθέως για το θάνατο αλλά αναφέρονται στο θάνατο.

Στο τέλος συντάξαμε έναν πίνακα με τέσσερις στήλες μία για τον κάθε Ευαγγελιστή, με τη σειρά που υπάρχουν στην Καινή Διαθήκη, και τον απαιτούμενο αριθμό οριζόντιων γραμμών, για την καταγραφή των αντίστοιχων χωρίων. Η κατά αύξοντα αριθμό σειρά των στίχων τηρήθηκε με απόλυτη ακρίβεια στον πρώτο Ευαγγελιστή (Ματθαίος). Στις υπόλοιπες στήλες δεν τηρήθηκε η ίδια φιλοσοφία διότι στις κοινές αναφορές γεγονότων και περιστατικών υπάρχουν διαφορές στα κεφάλαια και τους στίχους αντίστοιχα στον κάθε Ευαγγελιστή. Αυτό δεν ισχύει για το αρχαίο κείμενο μόνο, ισχύει και για κάθε μετάφραση και φυσικά για κάθε ερμηνεία. Για το λόγο αυτό, όπου υπάρχει κοινό περιστατικό, στο στίχο του Ευαγγελιστή Ματθαίου, δίπλα υπάρχει ο στίχος ο οποίος αναφέρεται στο ίδιο περιστατικό του Μάρκου ή του Λουκά ή του Ιωάννη ή σε κάποιες περιπτώσεις και των τεσσάρων ταυτόχρονα.

Η δομή του πίνακα έχει ως εξής. Καταγράφεται ο στίχος ή οι στίχοι του αρχαίου κειμένου, αμέσως κάτω από αυτή την καταγραφή σε απόχρωση μπλε δίνεται η μετάφραση του στίχου ή των στίχων στη δημοτική και αμέσως πιο κάτω σε απόχρωση πράσινη όσο το δυνατόν συνοπτικότερα γίνεται η ερμηνευτική προσέγγιση κατά τον όσιο Θεοφύλακτο. Στον

³⁷ Η Καινή Διαθήκη, όπ.π.

πίνακα δεν μεταφέρθηκαν αυτολεξεί οι ερμηνείες του συγγραφέα διότι οι υπέροχες προσεγγίσεις του έχουν έκταση και σε ορισμένες των περιπτώσεων αρκετά μεγάλη, γι αυτό προτιμήσαμε όσο το δυνατόν επιγραμματικότερα να καταγράψουμε τα γραφόμενα για οικονομία χώρου ελπίζοντας πως ο ενδιαφερόμενος θα ανατρέξει στην πηγή την ίδια για ό,τι περαιτέρω χρειαστεί.

Επίσης έγινε χρήση επικεφαλίδας σε κάθε στίχο ή στίχους, τούς οποίους χρησιμοποιήσαμε. Αυτή δεν είναι αυθαίρετη, αλλά δανεισμένη από την *Καινή Διαθήκη* στην οποία αναφερθήκαμε παραπάνω³⁸.

Οι ερμηνευτικές προσεγγίσεις του οσίου Θεοφύλακτου³⁹, εμβαθύνουν στα Ιερά Ευαγγελικά κείμενα τόσο του Ματθαίου⁴⁰, όσο και του Μάρκου⁴¹, και του Λουκά⁴² και του Ιωάννη⁴³. Ειδικότερα, μελετήθηκε το πώς πλησιάζεται ο στίχος και πώς αυτός ερμηνεύεται. Έτσι οι στίχοι οι οποίοι εντοπίστηκαν πριν και καταλογραφήθηκαν με την μετάφρασή τους στη δημοτική, τώρα εντοπίζονται και καταγράφεται επιγραμματικά η ερμηνεία τους.

Παρενθετικά αξίζει να γίνει μία μικρή αναφορά στο λόγο για τον οποίο επιλέχθηκε ο συγκεκριμένος πατέρας και όχι κάποιος άλλος. Ο όσιος Θεοφύλακτος έζησε στα μέσα του 11^{ου} αιώνα⁴⁴. Γεννήθηκε στον Εύριπο της Εύβοιας και σπούδασε στην Κωνσταντινούπολη κοντά στο Μιχαήλ Ψελλό. Διακρίθηκε στις σπουδές του για το ζήλο και την αγάπη του για τα γράμματα και τη μάθηση. Όχι μόνον η φιλομάθειά του, αλλά κυρίως το πλούσιο συγγραφικό έργο του, τον καταξίωσε και τον κατάταξε μεταξύ των μεγάλων βυζαντινών εκκλησιαστικών συγγραφέων. Χαρακτηριστικό δείγμα της αξίας του ερμηνευτικού έργου επί των τεσσάρων Ευαγγελίων, είναι το απλό και εύληπτο, το αντιληπτό και κατανοητό της ερμηνείας και συγγραφής των κειμένων του. Αιτία της συγγραφής ήταν η παράκληση της αυτοκράτειρας Μαρίας⁴⁵, η οποία ήταν σύζυγος του Μιχαήλ⁴⁶ του Ζ'⁴⁷ και «ή όποια ζήτησε από τόν λόγιο ιεράρχη εὐσύνοπτη καί εὐληπτη ἐξήγησι τῆς Ἁγίας Γραφῆς»⁴⁸.

Βασικό υλικό του οσίου Θεοφύλακτου ήταν οι πριν από αυτόν Ιεροί Συγγραφείς. Συγκεκριμένα για να δομήσει συγγραφικό λόγο, βασίστηκε στον Ιερό Χρυσόστομο και στους Καππαδόκες Πατέρες. Οι πολλές του γνώσεις και η βαθιά εντρύφηση στα πατερικά κείμενα, του έδωσαν τη δυνατότητα σε πολλές των περιπτώσεων να αυτονομηθεί στο επίπεδο της ερμηνευτικής προσέγγισης των Ιερών Ευαγγελικών κειμένων και μάλιστα να πρωτοτυπήσει σε μεγάλο μέρος. Παρά το κατά περίπτωση πρωτοποριακό των συγγραφών του, ποτέ δεν ξέφυγε από τις διδασκαλίες της Ορθόδοξης Εκκλησίας και παρέμεινε σταθερά εδραϊός στα

³⁸ Η Καινή Διαθήκη, όπ.π.

³⁹ Θεοφύλακτου Αρχιεπισκόπου Βουλγαρίας, *Ερμηνεία εις τα τέσσαρα Ιερά Ευαγγέλια*, τόμος Α' 1973 Ματθαίος και Λουκάς και τόμος Β' 1975 Μάρκος και Ιωάννης, Ειπμέλεια Γαλακτίωνος Π. Γκαμίλη Ιερομονάχου, Αθήναι.

⁴⁰ Θεοφύλακτου Αρχιεπισκόπου Βουλγαρίας *Ερμηνεία εις τό κατά Ματθαῖον Εὐαγγέλιον*, Migne Patrologia Graeca 1864, τόμος 123, 139-487.

⁴¹ Όπ.π., *Ερμηνεία εις τό κατά Μάρκον Εὐαγγέλιον*, Migne Patrologia Graeca 1864, τόμος 123, 487-681.

⁴² Όπ.π., *Ερμηνεία εις τό κατά Λουκᾶν Εὐαγγέλιον*, Migne Patrologia Graeca 1864, τόμος 123, 683-1126.

⁴³ Όπ.π., *Ερμηνεία εις τό κατά Ἰωάννην Εὐαγγέλιον*, Migne Patrologia Graeca 1864, τόμος 123, 1127-1348 & τόμος 124, 9-318.

⁴⁴ Οικονόμου Κ. Χρήστος. *Θεολογία της Καίνης Διαθήκης και Πατερική Γραμματεία*, Εκδόσεις Π. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2001. Δεν υπάρχουν ακριβή στοιχεία στις ημερομηνίες γέννησης και θανάτου. Σχετικά με τη γέννηση του οσίου Θεοφύλακτου μπορεί να δει κανείς την υποσημείωση 1 στη σελίδα 256 και για το θάνατό του την υποσημείωση 19 στη σελίδα 262.

<http://imdlibrary.gr/index.php/el/2013-01-14-09-09-13/books/book/158-oikonomou-x-theologia-tis-kainis-diathikis-kai-pateriki-ermineftiki/2-books>.

⁴⁵ Η αυτοκράτειρα ήταν γνωστή στο Βυζάντιο ως Μαρία της Αλανίας, όμως το πραγματικό της όνομα ήταν Μάρθα και είχε καταγωγή από τη Γεωργία. www.sansimera.gr/biographies/554.

⁴⁶ Μιχαήλ Ζ', ο Δούκας (1059-1081). Η περίοδος της βασιλείας του ήταν από το 1071 έως το 1078. Πεθαίνει ως μητροπολίτης Εφέσου. Πηγή: όπ.π.

⁴⁷ Οικονόμου Κ. Χρήστος, όπ.π., σσ. 255-258.

⁴⁸ Όπ.π., σ. 265.

δόγματά της. Αυτό είχε ως αιτία να καταξιοθεί στο χώρο της ερμηνευτικής και να γίνει ως ένας κοινά αποδεκτός μεγάλος ερμηνευτής Πατέρας⁴⁹.

Έχοντας κατά νου τα παραπάνω, θεωρήσαμε τον όσιο Θεοφύλακτο ιδανική περίπτωση Ερμηνευτού Πατέρα, στον οποίο μπορεί να βρει κανείς συγκεντρωμένες τις βασικές ερμηνευτικές προσεγγίσεις σχεδόν του συνόλου των ερμηνειών των τεσσάρων Ευαγγελίων. Με αυτό το σκεπτικό προχωρήσαμε στη μελέτη, την παρατήρηση και την εντρύφηση των ευαγγελικών στίχων τους οποίους εντοπίσαμε και ανταποκρίνονται στις ανάγκες της επιστημονικής έρευνάς μας.

Όλος ο παραπάνω βηματισμός της σκέψης έγινε με ένα και μοναδικό σκοπό: να δοθεί απάντηση στο βασικό ερώτημα της εργασίας μας: «Πότε πρέπει να πεθαίνει ο άνθρωπος;».

7. Αποτελέσματα.

Ακολουθώντας πιστά, τα προαναφερόμενα στο κεφάλαιο της Μεθοδολογίας, παραθέτουμε παρακάτω τους πίνακες με τα στοιχεία για τα οποία ήδη έχουμε μιλήσει.

Πίνακας 1. Όλα τα σχετικά με το θάνατο χωρία που εντοπίστηκαν στα τέσσερα Ευαγγέλια, στο πρωτότυπο και σε μετάφραση σε απόχρωση μπλε καθώς και σύνοψη της κατά τον όσιο Θεοφύλακτο Βουλγαρίας ερμηνείας τους σε απόχρωση πράσινη.

Με Θ σημαίνονται τα χωρία που περιέχουν τη λέξη θάνατος ή παράγωγά της, με Σ συνώνυμά τους, και με Ε περιφραστικές εκφράσεις τους.

Κατά Ματθαίον	Κατά Μάρκον	Κατά Λουκάν	Κατά Ιωάννην
		<p><u>Η προφητεία του Ζαχαρία.</u></p> <p>⊕</p> <p>1:79 ἐπιφάναι τοῖς ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένοι, τοῦ κατευθῆναι τοὺς πόδας ἡμῶν εἰς ὁδὸν εἰρήνης.</p> <p>1:79 Για να φωτίσει αυτούς που ζουν στο σκοτάδι και κάτω από τη σκιά του θανάτου, και να οδηγήσει τα βήματά μας στο δρόμο της ειρήνης</p> <p>Η αμαρτία, σκιά θανάτου ονομάζεται. Καθώς το σώμα το ακολουθεί η σκιά, έτσι όπου θάνατος εκεί και αμαρτία. Πέθανε ο Αδάμ; Ο θάνατός του καταδεικνύει την παρουσία της</p>	

⁴⁹ Οπ.π., σσ. 280-289.

	<p>αμαρτίας. Μα και ο θάνατος του Χριστού δεν έγινε χωρίς την παρουσία της αμαρτίας. Απλά ο Χριστός πέθανε για τις δικές μας αμαρτίες. Τις αμαρτίες του ανθρώπου</p>	
	<p><u>Η περιτομή του Ιησού και η παρουσία του στο Ναό.</u></p> <p>⊕</p> <p>2:26 και ἦν αὐτῷ κεχηματισμένον ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου μὴ ἰδεῖν θάνατον πρὶν ἢ ἴδῃ τὸν Χριστὸν Κυρίου.</p> <p>E</p> <p>2:28 καὶ αὐτὸς ἐδέξατο αὐτὸν εἰς τὰς ἀγκάλας αὐτοῦ καὶ εὐλόγησε τὸν Θεὸν καὶ εἶπε·</p> <p>29 νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σου, δέσποτα, κατὰ τὸ ρῆμά σου ἐν εἰρήνῃ,</p> <p>30 ὅτι εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου,</p> <p>31 ὃ ἠτοίμασας κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν λαῶν. 32 φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἐθνῶν καὶ δόξαν λαοῦ σου Ἰσραὴλ.</p> <p>2:26 Του είχε φανερώσει, λοιπόν, το Άγιο Πνεύμα ότι δεν θα πεθάνει προτού να δει το Μεσσία.</p> <p>2:28 Τον πήρε στην αγκαλιά του, δόξασε το Θεό και είπε: 29 Τώρα, Κύριε, μπορείς ν' αφήσεις τον δούλο σου Να</p>	

		<p>πεθάνει ειρηνικά, όπως του υποσχέθηκες, 30 γιατί τα μάτια μου είδαν το σωτήρα 31 που ετοιμάσες για όλους τους λαούς, 32 φως που θα φωτίσει τα έθνη και θα δοξάσει το λαό σου τον Ισραήλ</p> <p>Το να πει «νῦν ἀπολύεις» με, «Δέσποτα» φαίνεται πως Τον ομολογεί, ότι αυτός είναι Κύριος της ζωής και του θανάτου. Βλέπε δε πως οι Άγιοι ως δεσμό και φυλακή λογαριάζουν το σώμα και γι αυτό λέει ο Συμεών: «νῦν ἀπολύεις». Ζητά την ελευθερία από δεσμό και τη φυλακή.</p>	
		<p><u>Το πρώτο κήρυγμα στη Ναζαρέτ.</u></p> <p>E 4:29 και αναστάντες ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω τῆς πόλεως καὶ ἤγαγον αὐτὸν ἕως ὄφρυος τοῦ ὄρους, ἐφ' οὗ ἡ πόλις αὐτῶν ᾠκοδόμητο, εἰς τὸ κατακρημνίσαι αὐτόν. 30 αὐτὸς δὲ διελθὼν διὰ μέσου αὐτῶν ἐπορεύετο.</p> <p>4:29 και σηκώθηκαν και τον έβγαλαν έξω από την πόλη. Τον έφεραν ως την άκρη του βουνού, πάνω στο οποίο ήταν χτισμένη η πόλη τους, για να τον ρίξουν στον γκρεμό. 30 Αυτός όμως πέρασε απ' ανάμεσά τους και έφυγε.</p>	

		<p>Η φυγή του Ιησού δεν ήταν φυγή φόβου. Δεν έφυγε για να μην τον φονεύσουν, αλλά έπρεπε να έρθει η σωστή στιγμή, θα έπρεπε να έρθει ο σωστός χρόνος του θανάτου Του. Θεληματικά σε ώριμο χρόνο παραδίδει τον εαυτό Του στο θάνατο για τη σωτηρία του κόσμου.</p>	
<p><u>Ο Ιησούς αρχίζει το έργο του στη Γαλιλαία.</u></p> <p>⊕</p> <p>4:16 ὁ λαὸς ὁ καθήμενος ἐν σκότει εἶδε φῶς μέγα καὶ τοῖς καθημένοις ἐν χώρα καὶ σκιᾶ θανάτου φῶς ἀνέτειλεν αὐτοῖς.</p> <p>4:16 Οι άνθρωποι που κατοικούν στο σκοτάδι είδαν φως δυνατό. Και για όσους μένουν στη χώρα που τη σκιάζει ο θάνατος ανέτειλε ένα φως για χάρη τους.</p> <p>Όπως ο θάνατος βαστάζει το σώμα, κατά τον αυτό τρόπο και η αμαρτία την ψυχή. Η ανατολή του νέου φωτός, οδηγεί στην απουσία του φόβου και κάθε μορφής τρόμου, διότι αναγνωρίζεται η αμαρτία και πολεμείται.</p>			
			<p><u>Η θεραπεία του γιου ενός αξιωματούχου του βασιλιά.</u></p> <p>E</p> <p>4:47 οὗτος ἀκούσας</p>

		<p>ὅτι Ἰησοῦς ἦκει ἐκ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἀπῆλθε πρὸς αὐτὸν καὶ ἠρώτα αὐτὸν ἵνα καταβῆ καὶ ἰάσῃται αὐτοῦ τὸν υἱόν· ἤμελλε γὰρ ἀποθνήσκειν.</p> <p>4:49 λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλικός· Κύριε, κατάβηθι πρὶν ἀποθανεῖν τὸ παιδίον μου. 50 λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· πορεύου· ὁ υἱός σου ζῆ. καὶ ἐπίστευσεν ὁ ἄνθρωπος τῷ λόγῳ ᾧ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐπορεύετο.</p> <p>4:47 μόλις ἔμαθε πως ὁ Ἰησοῦς ἦρθε ἀπὸ τὴν Ἰουδαία στη Γαλιλαία, ἔτρεξε κοντά του καὶ τον παρακαλοῦσε νὰ κατέβει ὡς τὴν Καπερναούμ, νὰ γιατρέψει τὸ γιο του, που ἦταν ετοιμοθάνατος.</p> <p>4:49 Του εἶπε ὁ ἀξιωματούχος· «Κύριε, ἔλα πρὶν πεθάνει τὸ παιδί μου». 50 «Πήγαινε στο σπίτι σου», του λέει ὁ Ἰησοῦς, «ὁ γιος σου σώθηκε».</p> <p>Πολλά κοινά στοιχεία με τὴν θεραπεία τοῦ δούλου τοῦ Ἐκατόνταρχου (Ματθαῖος 8:13 & Μάρκος 7:10). Ὁ ἀξιωματούχος ἔχει ἐλλιπὴ καὶ ἀσθενικὴ πίστη τὴν ὁποία ἐπιτιμᾷ ὁ Κύριος. Συγκαταβαίνει γιὰ</p>
--	--	---

			<p>μία ακόμη φορά προς τον άνθρωπο για να τον στηρίξει και να αποδείξει τη δύναμή Του έναντι του θανάτου.</p>
			<p><u>Φρουροί στέλνονται για να συλλάβουν τον Ιησού.</u></p> <p>E 7:32 και απέστειλαν υπηρέτας οι Φαρισαίοι και οι άρχιερείς ίνα πιάσωσιν αυτόν.</p> <p>7:32 Έστειλαν αυτοί (Φαρισαίοι) και οι αρχιερείς φρουρούς, του ναού για να τον πιάσουν</p> <p>Στέλνουν υπηρέτες, ώστε εάν συμβεί κάτι να γλυτώσουν αυτοί (Φαρισαίοι κλπ) από τον κίνδυνο και να παραδώσουν τους υπηρέτες σε θάνατο.</p>
			<p><u>Η ανάσταση του Λαζάρου.</u></p> <p>E 11:15 και χαίρω δι' υμάς, ίνα πιστεύσητε, ότι ούκ ἤμην ἐκεῖ· ἀλλ' ἄγωμεν πρὸς αὐτόν.</p> <p>⊕ 11:16 εἶπεν οὖν Θωμᾶς ὁ λεγόμενος Δίδυμος τοῖς συμμαθηταῖς· ἄγωμεν καὶ ἡμεῖς ἵνα ἀποθάνωμεν μετ' αὐτοῦ.</p> <p>Σ 11:23 λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· ἀναστήσεται ὁ ἀδελφός σου.</p> <p>E 11:25 εἶπεν αὐτῇ ὁ</p>

		<p>Ἰησοῦς· ἐγὼ εἰμι ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωή.</p> <p>Θ & Θ 11:26 ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, κἂν ἀποθάνῃ, ζήσεται· καὶ πᾶς ὁ ζῶν καὶ πιστεύων εἰς ἐμέ οὐ μὴ ἀποθάνῃ εἰς τὸν αἰῶνα. πιστεύεις τοῦτο;</p> <p>E 11:33 Ἰησοῦς οὖν ὡς εἶδεν αὐτὴν κλαίουσαν καὶ τοὺς συνελθόντας αὐτῇ Ἰουδαίους κλαίοντας, ἐνεβριμήσατο τῷ πνεύματι καὶ ἐτάραξεν ἑαυτὸν</p> <p>11:15 Καὶ χαίρομαι γιὰ σὰς, γιὰ νὰ πιστέψετε, ἐπειδὴ δὲν ἤμουν ἐκεῖ ὅταν πέθανε, ἀς πάμε ὁμῶς κοντὰ του.</p> <p>11:16 Τότε ὁ Θωμᾶς, ποὺ λεγόταν Δίδυμος, εἶπε στους ἄλλους μαθητές: «Ἀς πάμε κι ἐμεῖς, νὰ πεθάνουμε μαζί του».</p> <p>11:23 «Ὁ ἀδελφός σου θ' ἀναστηθεῖ», τῆς λέει ὁ Ἰησοῦς.</p> <p>11:25 Τότε ὁ Ἰησοῦς τῆς εἶπε: «Εγὼ εἰμι ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωή, 26 ἐκεῖνος ποὺ πιστεύει σ' ἐμένα, κι ἂν πεθάνει, θὰ ζήσει καὶ καθένας ποὺ ζεῖ κι ἐμπιστεύεται σ' ἐμένα δε θὰ πεθάνει ποτέ. Το πιστεύεις αὐτό;».</p>
--	--	--

			<p>11:33 Ο Ιησούς, όταν την είδε να κλαίει, να κλαίνε κι οι Ιουδαίοι που είχαν έρθει μαζί της, λυπήθηκε βαθιά και ταραχτήκε.</p> <p>Επειδή όμως εγώ μεν έλειπα, ο δε θάνατος ήρθε. Θα βεβαιωθεί περισσότερο η πίστη πως και αυτό μπορεί να πράξει. Την ανάσταση.</p> <p>Ο λόγος του Θωμά, είναι λόγο δειλίας και φόβου, όχι λόγος θάρρους και ευτολμίας.</p> <p>Ο Χριστός φανερώνει την αυθεντία και την εξουσία Του επί του θανάτου.</p> <p>Ο Χριστός είναι αυτός ο οποίος ανασταίνει και ζωοποιεί. Όποιος πιστεύει σ' Αυτόν ακόμη κι αν αποθάνει το φυσικό θάνατο, συνεχίζει να ζει.</p> <p>Επιτιμά το πάθος της λύπης δια του Πνεύματος.</p>
		<p><u>Η παραβολή του άφρονα πλουσίου.</u></p> <p>Ε 12:17 τοὺς καρπούς μου;</p> <p>12:18 τὰ γενήματά μου καὶ τὰ ἀγαθά μου...</p> <p>12:20 εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Θεός· ἄφρον, ταύτη τῇ νυκτὶ τὴν ψυχὴν σου ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ</p>	

		<p>σοῦ·</p> <p>12:17 Τους καρπούς μου.</p> <p>12:18 Τη σοδιά μου και τα αγαθά μου.</p> <p>12:20 Τότε του είπε ο Θεός: «ανόητε. Αυτή τη νύχτα θα παραδώσεις τη σωή σου...».</p> <p><i>Λέει ο πλούσιος «τους καρπούς μου;», «τὰ γενήματά μου και τὰ ἀγαθά μου», το κτητικό –μου, δεν αντιλαμβάνεται πως είναι λάθος. Νομίζει πως είναι ιδιοκτήτης και κύριος νομέας των αγαθών. Δεν κατανοεί πως ό,τι έχει το έχει από το Θεό. Αφού λοιπόν ο άνθρωπος, δεν έχει δικαιώματα απόλυτης ιδιοκτησίας επί των υλικών αγαθών, πώς μπορεί να έχει δικαιώματα επί της ζωής του;</i></p>	
<p><u>Το άγχος για τη ζωή.</u></p> <p>E 6:25 Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν τί φάγητε και τί πίνητε, μηδὲ τῷ σώματι ὑμῶν τί ἐνδύσησθε· οὐχὶ ἡ ψυχὴ πλεῖόν ἐστι τῆς τροφῆς και τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος;</p> <p>E 6:27 τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν ἓνα;</p>		<p><u>Εμπιστευτείτε τον εαυτό σας στο Θεό.</u></p> <p>E 12:22 Εἶπε δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ· διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν τί φάγητε, μηδὲ τῷ σώματι ὑμῶν τί ἐνδύσησθε. 23 οὐχὶ ἡ ψυχὴ πλεῖόν ἐστι τῆς τροφῆς και τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος;</p> <p>E 12:25 τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν δύναται</p>	

<p>6:25 «Γι αυτό, λοιπόν, σας λέω: Μη μεριμνάτε για τη ζωή σας, τι θα φάτε και τι θα πιείτε ούτε για το σώμα σας, τι θα ντυθείτε. Η ζωή δεν είναι σπουδαιότερη από την τροφή; Και το σώμα δεν είναι σπουδαιότερο από το ντύσιμο;</p> <p>6:27 Κι έπειτα, ποιος από σας μπορεί με το άγχος του να προσθέσει έναν πήχυ στο ανάστημά του;</p> <p>Αμεριμνησία για τη ζωή.</p>		<p>προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν ἕνα; 26 εἰ οὖν οὕτε ἐλάχιστον δύνασθε, τί περὶ τῶν λοιπῶν μεριμνᾶτε;</p> <p>E 12:28 εἰ δὲ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ, σήμερον ὄντα καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον, ὁ Θεὸς οὕτως ἀμφιέννυσι, πόσῳ μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι;</p> <p>E 12:31 πλὴν ζητεῖτε τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν.</p> <p>12:22 Εἶπε ὁ Ἰησοῦς στους μαθητές του: «Γι αυτό σας λέω να μην αγωνιάτε για τη ζωή σας τι θα φάτε και για το σώμα σας τι θα ντυθείτε. Η ζωή σας είναι κάτι σπουδαιότερο από το φαγητό, και το σώμα από τα ρούχα.</p> <p>12:25 Ποιος από σας μπορεί με τις φροντίδες του να προσθέσει έναν πήχυ στο ανάστημά του; Αν, λοιπόν, δεν έχετε τη δυνατότητα να πετύχετε ούτε τόσο λίγο, γιατί αγωνιάτε για τα υπόλοιπα;</p> <p>12:28 Κι αν ὁ Θεός ντύνει ἔτσι τὸ αγριόχορτο, που σήμερα υπάρχει κι αὔριο τὸ ρίχνουν στη φωτιά, σκεφτεῖτε, ὀλιγόπιστοι, πόσο περισσότερο θα</p>	
---	--	--	--

		<p>φροντίζει για σας.</p> <p>12:31 Ο Πατέρας σας όμως ξέρει καλά ότι έχετε ανάγκη απ' αυτά. εσείς να επιζητείτε μόνο τη βασιλεία του Θεού, κι όλα αυτά θ' ακολουθήσουν.</p> <p>Ο Κύριος αποτρέπει από την υπερβολή της μέριμνας περί των βιοτικών, για να μας καταπέσει να ζητούμε τη Βασιλεία Αυτού, διότι εκείνοι οι οποίοι μερμιούν τα του κόσμου, δεν ζητούν τι βασιλεία του Θεού.</p>	
<p><u>Η θεραπεία του δούλου του εκατόνταρχου.</u></p> <p>Ε 8:13 και εἶπεν ὁ Ἰησοῦς τῷ ἑκατοντάρχῳ· ὕπαγε, καὶ ὡς ἐπίστευσας γεννηθήτω σοι. καὶ ἰάθη ὁ παῖς αὐτοῦ ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ.</p> <p>8:13 Εἶπε στον εκατόνταρχο ο Ἰησοῦς: «Πήγαινε, κι ας γίνει αυτό που πίστεψες». Και γιατρεύτηκε ο δούλος εκείνη την ὥρα.</p> <p>Η πίστη του εκατόνταρχου στην προσταγή του Ἰησοῦ για να αναχωρήσει η ασθένεια και ο θάνατος.</p>		<p><u>Ο Ἰησοῦς θεραπεύει το δούλο του εκατόνταρχου.</u></p> <p>Ε 7:10 καὶ ὑποστρέψαντες οἱ πεμφθέντες εἰς τὸν οἶκον εὗρον τὸν ἀσθενοῦντα δούλον ὑγιαίνοντα.</p> <p>7:10 Ὄταν οἱ φίλοι του εκατόνταρχου γύρισαν στο σπίτι, βρήκαν τον ἄρρωστο δούλο θεραπευμένο.</p> <p>Προσευχή και παράκληση, υπέρ αποφυγῆς του θανάτου.</p>	
		<p><u>Ο Ἰησοῦς ανασταίνει το γιο μιας χήρας από τη Ναϊν.</u></p> <p>Ε 7:14 νεανίσκε, σοὶ λέγω, ἐγέρθητι...</p>	

		<p>7:14 Νεανίσκε σε διατάζω να σηκωθείς</p> <p>Ο Χριστός δε θαυματουργεί μόνο διά λόγου και από μακριά, αλλά θαυματουργεί ενώπιον νεκρού. Επειδή ο Λόγος με τη γέννησή Του έκανε δική Του την ανθρώπινη σάρκα και επειδή δι Αυτού ζωοποιούνται (έρχονται στη ζωή) τα πάντα, γι αυτό και είναι της φθοράς και του θανάτου αφαίρεση.⁵⁰</p>	
<p><u>Η κατάπαυση της τρικυμίας.</u></p> <p>Σ 8:25 και προσελθόντες οι μαθηταί αὐτοῦ ἤγειραν αὐτὸν λέγοντες: Κύριε, σῶσον ἡμᾶς, ἀπολλύμεθα</p> <p>8:25 Πήγαν τότε οι μαθητές του και τον ζύπνησαν λέγοντας: «Κύριε, σώσε μας, χανόμαστε».</p> <p>Φόβος του πρόωρου θανάτου. Αν και το γεγονός του θανάτου είναι συνεχώς πρόωρο για τον άνθρωπο. Η παρουσία του Χριστού στον</p>	<p><u>Η κατάπαυση της τρικυμίας.</u></p> <p>Σ 4:38 καὶ ἦν αὐτὸς ἐπὶ τῇ πρύμνῃ ἐπὶ τὸ προσκεφάλαιον καθεύδων· καὶ διεγείρουσιν αὐτὸν καὶ λέγουσιν αὐτῷ· διδάσκαλε, οὐ μέλει σοι ὅτι ἀπολλύμεθα;</p> <p>4:38 Ο Ιησούς ήταν στην πρύμνη και κοιμόταν πάνω σ' ένα μαξιλάρι. Τον ξυπνούν και του λένε: «Διδάκαλε, δε σε κοιτάζει που χανόμαστε;»</p> <p>Επιτιμὰ ἀέρα και θάλασσα, επιτιμὰ και τους μαθητές του, οι οποίοι δεν έχουν</p>	<p><u>Η κατάπαυση της τρικυμίας.</u></p> <p>Σ 8:24 προσελθόντες δὲ διήγειραν αὐτὸν λέγοντες· ἐπιστάτα, ἀπολλύμεθα.</p> <p>8:24 Τον πλησίασαν τότε και τον ζύπνησαν λέγοντάς του: «Δάσκαλε, δάσκαλε, χανόμαστε!»</p> <p>Ελέγχεται η ασθενή πίστη των μαθητών Του. Πιστεύουν μεν πως μπορεί να τους γλυτώσει, όμως λόγω της ολιγοπιστίας φωνάζουν: «ἐπιστάτα, ἀπολλύμεθα». Όταν</p>	

⁵⁰ Συμβολισμοί: Ο Κύριος λοιπόν πιάνει το νεκροκρέβατο. Νεκροκρέβατο δε του νου είναι το σώμα, διότι κατ' αλήθεια τάφος είναι το σώμα. Επειδή έπιασε το σώμα ο Κύριος, ανασταίνει το νου, κάνοντάς τον νέο και δυνατό. Επειδή σηκώθηκε και κάθισε ο νεανίσκος, δηλαδή ο νους αναστήθηκε από τον τάφο της αμαρτίας και μπορεί να αρχίσει να μιλά, δηλαδή να διδάσκει τους άλλους. Διότι έως ότου κρατείται από την αμαρτία, δεν έχει τη δυνατότητα να μιλά και να διδάσκει, διότι ποιος θα τον πιστέψει; (η υποσημείωση είναι συνέχεια του κειμένου του οσίου Θεοφύλακτου και για λόγους οικονομίας χώρου παρατίθεται εδώ).

<p>άνθρωπο δεν σημαίνει αφοβία. Η αληθινή και ουσιαστική πίστη στο Χριστό, είναι αφοβία σε όλα τα επίπεδα.</p>	<p>πίστη. Διότι εάν είχαν πίστη στο δάσκαλο και Θεό τους, θα παρέμεναν ήρεμοι, ακόμη και κατά την ώρα του ύπνου Του, έχοντας βαθιά πίστη, πως ακόμη και κοιμώμενος θα μπορούσε να τους γλυτώσει.</p>	<p>ο Χριστός είναι παρών, δεν είναι δυνατόν να χαθεί τίποτε. Ούτε αυτός ο ίδιος ο άνθρωπος.</p>	
<p><u>Η θεραπεία των δαιμονισμένων στα Γάδαρα.</u></p> <p>Σ 8:31 οἱ δὲ δαίμονες παρεκάλουν αὐτὸν λέγοντες· εἰ ἐκβάλλεις ἡμᾶς, ἐπίτρεψον ἡμῖν ἀπελθεῖν εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων 32 καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ὑπάγετε. οἱ δὲ ἐξελθόντες ἀπήλθον εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων· καὶ ἰδοὺ ὤρμησε πᾶσα ἡ ἀγέλη τῶν χοίρων κατὰ τοῦ κρημοῦ εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἀπέθανον ἐν τοῖς ὕδασιν.</p> <p>8:31 Μακριά απ' αυτούς έβασκε ένα κοπάδι από πολλούς χοίρους. Και οι δαίμονες τον παρακαλούσαν λέγοντες: «Αν είναι να μας διώξεις, άφησέ μας να πάμε στο κοπάδι των χοίρων». 32 Κι εκείνος τους είπε: «Πηγαίνετε». Αυτοί βγήκαν και πήγαν στο κοπάδι των χοίρων. Και όλο το κοπάδι των χοίρων όρμησε και γκρεμίστηκε στη λίμνη και πνίγηκαν</p>	<p><u>Η θεραπεία του δαιμονισμένου στα Γέργεσα.</u></p> <p>Σ 5:12 καὶ παρεκάλεσαν αὐτὸν πάντες οἱ δαίμονες λέγοντες· πέμψον ἡμᾶς εἰς τοὺς χοίρους, ἵνα εἰς αὐτοὺς εἰσελθῶμεν. 13 καὶ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς εὐθέως ὁ Ἰησοῦς. καὶ ἐξελθόντα τὰ πνεύματα τὰ ἀκάθαρτα εἰσηλθον εἰς τοὺς χοίρους· καὶ ὤρμησεν ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ κρημοῦ εἰς τὴν θάλασσαν· ἦσαν δὲ ὡς δισχίλιοι· καὶ ἐπνίγοντο ἐν τῇ θαλάσσει.</p> <p>5:12 Έβασκε εκεί κοντά στο βουνό ένα μεγάλο κοπάδι χοίρων. Όλοι οι δαίμονες τον παρακάλεσαν λέγοντες: «στείλε μας να μπούμε στους χοίρους». 13 Και αμέσως ο Ιησούς τους το επέτρεψε. Βγήκαν τότε τα δαιμονικά πνεύματα από τον άνθρωπο και μπήκαν στους χοίρους, με αποτέλεσμα να ορμήσει το κοπάδι</p>	<p><u>Η θεραπεία του δαιμονισμένου στα Γάδαρα.</u></p> <p>Σ 8:32 ἦν δὲ ἐκεῖ ἀγέλη χοίρων ἰκανῶν βοσκομένων ἐν τῷ ὄρει· καὶ παρεκάλουν αὐτὸν ἵνα ἐπιτρέψῃ αὐτοῖς εἰς ἐκείνους εἰσελθεῖν· καὶ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς. 33 ἐξελθόντα δὲ τὰ δαιμόνια ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου εἰσηλθον εἰς τοὺς χοίρους, καὶ ὤρμησεν ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ κρημοῦ εἰς τὴν λίμνην καὶ ἀπεπνίγη.</p> <p>8:32 Εκεί κοντά ήταν ένα κοπάδι από πολλούς χοίρους που έβασκαν στο βουνό, και τα δαιμόνια παρακαλούσαν τον Ιησού να τους επιτρέψει να μπουν στους χοίρους, και τους το επέτρεψε. 33 Βγήκαν, λοιπόν, τα δαιμόνια από τον άνθρωπο και μπήκαν στους χοίρους. Το κοπάδι όρμησε προς το γκρεμό και πνίγηκε στη λίμνη.</p> <p>Ομοίως με τους άλλους Ευαγγελιστές.</p>	

<p>στα νερά.</p> <p>Η εξουσία επί του θανάτου είναι του Θεού, τόσο στην άλογη, όσο και στην έλλογη πλάση.</p>	<p>στον γκρεμό και να πνιγεί στη λίμνη. Ήταν περίπου δύο χιλιάδες χοίροι.</p> <p>Στο θάνατο, ο μόνος ο οποίος μπορεί και έχει εξουσία είναι ο Θεός. Ούτε στους χοίρους δεν έχουν τη δύναμη να πάνε τα δαιμόνια. Ο άνθρωπος όμως, έχοντας από το Θεό ως δώρο την απόλυτη ελευθερία της επιλογής, αποφασίζει γι το μέλλον του.</p>		
<p><u>Η ανάσταση της κόρης του άρχοντα.</u></p> <p>Σ 9:18 Ταῦτα αὐτοῦ λαλοῦντος αὐτοῖς ἰδὸν ἄρχων εἰς προσελθὼν προσεκύνει αὐτῷ λέγων ὅτι ἡ θυγάτηρ μου ἄρτι ἐτελεύτησεν· ἀλλὰ ἐλθὼν ἐπίθες τὴν χεῖρά σου ἐπ’ αὐτήν καὶ ζήσεται.</p> <p>Σ 9:24 ἀναχωρεῖτε· οὐ γὰρ ἀπέθανε τὸ κοράσιον, ἀλλὰ καθεύδει. καὶ κατεγέλων αὐτοῦ</p> <p>Ε 25 ὅτε δὲ ἐξεβλήθη ὁ ὄχλος, εἰσελθὼν ἐκράτησε τῆς χειρὸς αὐτῆς, καὶ ἠγγέρθη τὸ κοράσιον.</p> <p>9:18 Ενώ ο Ιησούς τους τα έλεγε αυτά, έρχεται ένας άρχοντας, τον προσκυνά και του λέει: «Η θυγατέρα μου μόλις πέθανε, έλα όμως να βάλεις</p>	<p><u>Η ανάσταση της θυγατέρας του Ιαείρου.</u></p> <p>Σ 5:23 καὶ παρεκάλει αὐτὸν πολλὰ, λέγων ὅτι τὸ θυγάτριόν μου ἐσχάτως ἔχει, ἵνα ἐλθὼν ἐπιθῆς αὐτῆ τὰς χεῖρας, ὅπως σωθῆ καὶ ζήσεται.</p> <p>Σ 5:39 καὶ εἰσελθὼν λέγει αὐτοῖς· τί θορυβεῖσθε καὶ κλαίετε; τὸ παιδίον οὐκ ἀπέθανεν, ἀλλὰ καθεύδει, καὶ κατεγέλων αὐτοῦ.</p> <p>Ε 5:41 καὶ κρατήσας τῆς χειρὸς τοῦ παιδίου λέγει αὐτῇ· ταλιθά, κοῦμι· ὃ ἔστι μεθερμηνευόμενον, τὸ κοράσιον, σοὶ λέγω, ἔγειρε. 42 καὶ εὐθέως ἀνέστη τὸ κοράσιον καὶ περιεπάτει· ἦν γὰρ ἐτῶν δώδεκα. καὶ ἐξέστησαν ἐκστάσει μεγάλη.</p> <p>5:23 και τον παρακαλεί θερμά</p>	<p><u>Η ανάσταση της θυγατέρας του Ιαείρου.</u></p> <p>Σ 8:42 ὅτι θυγάτηρ μονογενῆς ἦν αὐτῷ ὡς ἐτῶν δώδεκα, καὶ αὕτη ἀπέθνησκεν.</p> <p>Σ 8:49 Ετι αὐτοῦ λαλοῦντος ἔρχεται τις παρὰ τοῦ ἀρχισυναγώγου λέγων αὐτῷ ὅτι τέθνηκεν ἡ θυγάτηρ σου· μὴ σκύλλε τὸν διδάσκαλον. 50 ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀκούσας ἀπεκρίθη αὐτῷ λέγων· μὴ φοβοῦ· μόνον πίστευε, καὶ σωθήσεται.</p> <p>Σ 8:52 ἔκλαιον δὲ πάντες καὶ ἐκόπτοντο αὐτήν. ὁ δὲ εἶπε· μὴ κλαίετε· οὐκ ἀπέθανεν, ἀλλὰ καθεύδει.</p> <p>Σ 8:53 καὶ κατεγέλων αὐτοῦ, εἰδότες ὅτι ἀπέθανεν. 54 αὐτὸς δὲ ἐκβαλὼν ἔζω πάντας καὶ κρατήσας τῆς χειρὸς αὐτῆς</p>	

<p>το χέρι σου πάνω της, και θα ζήσει».</p> <p>9:24 «Φύγετε, γιατί το κοριτσάκι δεν πέθανε αλλά κοιμάται». Και τον περιγελούσαν. 25 Όταν έβγαλαν έξω τον κόσμο, μπήκε μέσα, την έπιασε από τον χέρι της και το κοριτσάκι σηκώθηκε.</p> <p><i>Έχει μεν πίστη ο άρχοντας, αλλά είναι ελλιπής. (Όπως των μαθητών Του κατά την τρικυμία). Αυτός είναι και ο λόγος που τον προσκαλεί στο σπίτι για τη θεραπεία της κόρης του. Ο θάνατος λογίζεται ύπνος για το Χριστό. Πιάνει το χέρι της και την ανασηκώνει. Έτσι ο άνθρωπος ανασταίνεται, όταν τον πιάσει ο Χριστός το χέρι του.</i></p>	<p>λέγοντας: «Η κορούλα μου βρίσκεται στα τελευταία της, έλα να βάλεις τα χέρια σου πάνω της για να γιατρευτεί και να ζήσει».</p> <p>5:39 Μπήκε μέσα και τους λέει: «Γιατί αυτός ο θόρυβος και τα κλάματα; Το παιδί δεν πέθανε αλλά κοιμάται». Αυτοί τον περιγελούσαν.</p> <p>5:41 και πιάνει από το χέρι το κορίτσι και του λέει: «Ταλιθά κούμυ», που σημαίνει «κορίτσι σε διατάζω να σηκωθείς!» 42 Κι αμέσως σηκώθηκε το κορίτσι και περπατούσε. Ήταν δώδεκα ετών. Κι αμέσως κυριεύτηκαν από μεγάλη κατάπληξη.</p> <p><i>Καθεύδει (κοιμάται) δεν πέθανε.</i></p> <p><i>Μη φοβού, μόνο πίστευε. Ομοίως με το Ματθαίο.</i></p>	<p>έφώνησε λέγων· ή παῖς, ἐγείρου.</p> <p>Ε 8:55 και επέστρεψε τὸ πνεῦμα αὐτῆς, καὶ ἀνέστη παραχρῆμα, καὶ διέταξεν αὐτῇ δοθῆναι φαγεῖν.</p> <p>8:42 μια μοναχοκόρη δώδεκα χρονών, που ήταν ετοιμοθάνατη.</p> <p>8:49 Ενώ ο Ιησούς ακόμα μιλούσε, ήρθε κάποιος από το σπίτι του άρχοντα της συναγωγής και του λέει: «Η κόρη σου πέθανε, μην ενοχλείς πια το δάσκαλο». 50 Όταν το άκουσε ο Ιησούς, του είπε: «Εσύ μη φοβάσαι, μόνο πίστευε, και θα σωθεί».</p> <p>8:52 όλοι έκλαιγαν και τη θρηνολογούσαν. Ο Ιησούς όμως τους είπε: «Μην κλαίτε, δεν πέθανε, αλλά κοιμάται». 53 Εκείνοι τον περιγελούσαν, βέβαιοι πως είχε πεθάνει. 54 Ο Ιησούς, αφού τους έβγαλε όλους έξω, την έπιασε από το χέρι και της είπε δυνατά: «Κορίτσι, σήκω!» 55 Το πνεύμα της επέστρεψε κι αυτή αμέσως σηκώθηκε. Ο Ιησούς διέταξε να της δώσουν να φάει.</p> <p><i>Η αγωνία, αλλά και η θλίψη, του γονέα πολλές φορές, τον στρέφει προς το Θεό.</i></p>	
---	--	---	--

		<p>Τον θάνατο τον ονομάζει ύπνο.</p> <p><u>Αναγωγή:</u> στον άνθρωπο (αρχισυνάγωγος) όταν ο νους-διάνοια (θυγατέρα) αρρωστήσει, τότε αν προσκληθεί ο Ιησούς, παρέχει γιατρούς, έως και ανάσταση.</p>	
		<p><u>Η διδασκαλία του Ιησού για την προσευχή.</u></p> <p>E</p> <p>11:5 Καί εἶπε πρὸς αὐτούς· τίς ἐξ ὑμῶν ἔξει φίλον, καὶ πορεύσεται πρὸς αὐτὸν μεσονυκτίου καὶ ἐρεῖ αὐτῷ· φίλε, χρῆσόν μοι τρεῖς ἄρτους, ὅτι ἐπειδὴ φίλος μου παρεγένετο ἐξ ὁδοῦ πρὸς με καὶ οὐκ ἔχω ὃ παραθήσω αὐτῷ·</p> <p>7 κάκεῖνος ἔσωθεν ἀποκριθεὶς εἶπη· μή μοι κόπους πάρεχε· ἤδη ἡ θύρα κέκλεισται καὶ τὰ παιδιά μου μετ' ἐμοῦ εἰς τὴν κοίτην εἰσίν· οὐ δύναμαι ἀναστὰς δοῦναί σοι· 8 λέγω ὑμῖν, εἰ καὶ οὐ δώσει αὐτῷ ἀναστὰς διὰ τὸ εἶναι αὐτοῦ φίλον, διὰ γε τὴν ἀναίδειαν αὐτοῦ ἐγερθεὶς δώσει αὐτῷ ὅσων χρήζει.</p> <p>11:5 Καὶ συνέχισε· «Φανταστεῖτε πῶς κάποιος ἀπὸ σας, πάει τα μεσάνυχτα στο σπίτι του φίλου του καὶ του λέει· «φίλε, δάνεισέ μου τρία ψωμιά, ὅτι γιατί κάποιος φίλος μου</p>	

		<p>ταξιδιώτης ήρθε σπίτι μου κι εγώ δεν έχω τίποτε να του δώσω να φάει». 7 Κι εκείνος από μέσα του απαντάει: «μη μ' ενοχλείς, έχω πια κλειδώσει την πόρτα, και τα παιδιά μου κι εγώ είμαστε στο κρεβάτι, δεν μπορώ να σηκωθώ για να σου δώσω». 8 Σας βεβαιώνω πως κι αν ακόμη δεν τον εξυπηρετήσει επειδή είναι φίλος του, για την αναίδειά του θα σηκωθεί και θα του δώσει ό,τι χρειάζεται.</p> <p>Τα μεσάνυχτα ισοδυναμούν με το τέλος της ζωής του ανθρώπου. Το οποίο τέλος μόλις φαίνεται να πλησιάζει, όλοι σχεδόν οι άνθρωποι προστρέχουν στο Θεό. (Άλλοι συνειδητά κι άλλοι ασυνείδητα. Ο Θεός είναι φίλος πραγματικός, ο οποίος τους αγαπά όλους και θέλει να σωθούν όλοι. Παιδιά είναι οι ήδη αναπαυόμενοι μετά του Κυρίου. Μία άλλη προσέγγιση είναι αυτή η οποία σου δίνει τη δυνατότητα, να νοήσεις τα μεσάνυχτα, ως τη μεσότητα του πειρασμού. Στραφείς ο άνθρωπος τότε προς τον φίλο-Κύριο, ζητά τη σωτηρία του σώματος, της ψυχής και του πνεύματος.)</p>	
<i>Η αντίδραση του</i>		<i>Τα σημάδια της</i>	

<p><u>κόσμου στην ιεραποστολή.</u></p> <p>Θ 10:21 Παραδώσει δὲ ἀδελφὸς ἀδελφὸν εἰς θάνατον καὶ πατὴρ τέκνον, καὶ ἐπαναστήσονται τέκνα ἐπὶ γονεῖς καὶ θανατώσουσιν αὐτούς·</p> <p>10:21 Θα παραδώσει ο ἀδελφός τον ἀδελφό στο θάνατο, κι ο πατέρας το παιδί, και θα ξεσηκωθούν τα παιδιά να θανατώσουν τους γονεῖς.</p> <p>Προτρέπει στην αποφυγή της σύγχυσης και τους δείχνει τη δύναμη του κηρύγματος (ευαγγελικού λόγου), η οποία μπορεί να οδηγήσει τους ανθρώπους να καταφρονούν τα της φυσικής διαδοχής.</p>		<p><u>τελικής κρίσεως.</u></p> <p>Θ 21:16 παραδοθήσεσθε δὲ καὶ ὑπὸ γονέων καὶ συγγενῶν καὶ φίλων καὶ ἀδελφῶν, καὶ θανατώσουσιν ἐξ ὑμῶν,</p> <p>21:16 Θα παραδοθεῖτε ἀπὸ γονεῖς κι ἀδέλφια ἀπὸ συγγενεῖς και φίλους, και μερικούς ἀπὸ σας θα σας σκοτώσουν</p> <p>Ο θάνατος αὐτός δεν ἔχει να κάνει με το διπλό θάνατο, ψυχῆς και σώματος, ἀλλὰ μόνον με τη θανάτωση του σώματος.</p>	
<p><u>Ἡ ἀντίδραση του κόσμου στην ιεραποστολή.</u></p> <p>Σ & Ε 10:28 καὶ μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτενόντων τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυναμένων ἀποκτεῖναι· φοβήθητε δὲ μᾶλλον τὸν δυνάμενον καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα ἀπολέσαι ἐν γενένη</p> <p>10:28 Και μη φοβηθεῖτε αὐτούς που σκοτώνουν το σῶμα, ἀλλὰ δεν μποροῦν να</p>		<p><u>Ὁμολογεῖτε χωρὶς φόβο.</u></p> <p>Σ 12:5 ὑποδείξω δὲ ὑμῖν τίνα φοβηθῆτε· φοβήθητε τὸν μετὰ τὸ ἀποκτεῖναι ἔχοντα ἐξουσίαν ἐμβαλεῖν εἰς τὴν γέενναν· ναί, λέγω ὑμῖν, τοῦτον φοβήθητε.</p> <p>12:5 Να σας πω ποιον να φοβηθεῖτε: το θεό, που ἔχει την ἐξουσία να σας ρίξει στην κόλας μετὰ το φυσικό θάνατο. Σας</p>	

<p>σκοτώσουν την ψυχή. Αντίθετα, να φοβηθείτε όποιον μπορεί να καταστρέψει ψυχή και σώμα στην κόλαση.</p> <p>Διδάσκει να καταφρονούν το σωματικό θάνατο. Γέενα= το αεί γεννάσθαι.</p>		<p>βεβαιώνω πως αυτόν πρέπει να φοβάστε.</p> <p>Διότι οι άνθρωποι λέγει, μόνον στο φθαρτό σώμα πληρώνουν την οργή τους, και τέλος της επιβουλής αυτών, είναι ο θάνατός μας.</p>	
<p><u>Η αγάπη για τον Ιησού φέρνει κρίση.</u></p> <p>E 10:37 Ὁ φίλων πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ ἔστι μου ἄξιος· καὶ ὁ φίλων υἱὸν ἢ θυγατέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ ἔστι μου ἄξιος· 38 καὶ ὃς οὐ λαμβάνει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου, οὐκ ἔστι μου ἄξιος.</p> <p>10:37 Ὅποιος αγαπάει πατέρα ἢ μάνα παραπάνω ἀπὸ μένα δεν εἶναι ἄξιος για μαθητῆς μου. 38 Κι ὅποιος αγαπάει για ἢ θυγατέρα παραπάνω ἀπὸ μένα δεν εἶναι ἄξιος μαθητῆς μου. Κι ὅποιος δεν παίρνει το σταυρό του και δε με ακολουθεῖ δεν εἶναι ἄξιος μαθητῆς μου.</p> <p>Διότι οι άνθρωποι λέγει, μόνον στο φθαρτό σώμα πληρώνουν την οργή τους, και τέλος της επιβουλής αυτών, είναι ο θάνατός μας.</p>		<p><u>Οι απαιτήσεις του Ιησού από τους πιστούς.</u></p> <p>E 14:26 εἴ τις ἔρχεται πρὸς με καὶ οὐ μισεῖ τὸν πατέρα ἑαυτοῦ καὶ τὴν μητέρα καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα καὶ τοὺς ἀδελφούς καὶ τὰς ἀδελφάς, ἔτι δὲ καὶ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν, οὐ δύναται μου μαθητῆς εἶναι. 27 καὶ ὃστις οὐ βαστάζει τὸν σταυρὸν ἑαυτοῦ καὶ ἔρχεται ὀπίσω μου, οὐ δύναται εἶναι μου μαθητῆς.</p> <p>14:26 Αν κάποιος ἔρχεται κοντά μου και δεν απαρνεῖται τον πατέρα του και τη μητέρα του, τη γυναίκα του και τα παιδιά του, τους αδελφούς και τις αδελφές του, ἀκόμη και την ἴδια του τη ζωή, δεν μπορεί αν εἶναι μαθητῆς μου. 27 Ὅποιος δεν σηκώνει το σταυρό του και δε μ' ακολουθεῖ, δεν μπορεί να εἶναι μαθητῆς μου.</p>	

		Κι αν είναι καιρός μαρτυρίου, να μη φροντίζουμε για τη ζωή μόνο, αλλά για το αιώνιο κέρδος, ας παραδιδόμαστε στο θάνατο.	
<p><u>Η προφητεία του Ησαΐα για τον Ιησού.</u></p> <p>Σ 12:14 Εξεληθόντες δε οί Φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον κατ' αὐτοῦ, ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσιν. 15 Ὁ δὲ Ἰησοῦς γνοὺς ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν·</p> <p>12:14 Τότε βγήκαν ἔξω οἱ Φαρισαῖοι καὶ ὕστερα ἀπὸ σύσκεψις ἀποφάσισαν νὰ τον ἐξοντώσουν. 15 Ὁ Ἰησοῦς ὁμῶς το ἔμαθε κι ἔφυγε ἀπὸ κει.</p> <p>Ὁ Ἰησοῦς ἀναχωρεῖ διότι δὲν ἔφτασε ἀκόμη ο καιρός του πάθους του καὶ διότι λυπάται κι ἐκείνους γιὰ νὰ μὴ πέσουν στο ἐγκλημα του φόνου, διότι το νὰ ρίχνει κανεὶς τον εαυτό του σε κινδύνους, δὲν εἶναι θεάρεστο.</p>	<p><u>Θεραπεία κατὰ το Σάββατο.</u></p> <p>Σ 3:6 καὶ ἐξεληθόντες οἱ Φαρισαῖοι εὐθέως μετὰ τῶν Ἰηρωδιανῶν συμβούλιον ἐποίουν κατ' αὐτοῦ, ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσι. 7 Καὶ ὁ Ἰησοῦς ἀνεχώρησε...</p> <p>3:6 Βγήκαν ἔξω οἱ Φαρισαῖοι καὶ ἀμέσως συσκέφτηκαν με τοὺς Ἰηρωδιανούς καὶ πήραν ἀπόφαση νὰ τον ἐξοντώσουν. 7 Ὁ Ἰησοῦς ἔφυγε...</p> <p>Αὐτοὶ ἐπιχειροῦν νὰ φονεύσουν τον Κύριο. Αὐτὸς ἀναχωρεῖ, διότι ἀκόμη δὲν ἦρθε ο καιρός του πάθους. Ἐπρεπε νὰ κατηχηθοῦν κι ἄλλοι πολλοὶ ἄνθρωποι.</p>	<p><u>Θεραπεία κατὰ το Σάββατο.</u></p> <p>Ε 6:11 αὐτοὶ δὲ ἐπλήσθησαν ἀνοίας, καὶ διελάουν πρὸς ἀλλήλους τί ἂν ποιήσειαν τῷ Ἰησοῦ.</p> <p>6:11 Ἐκεῖνοι ὁμῶς ἐγίναν ἔξω φρενῶν καὶ συζητούσαν μεταξύ τους τι θα ἔπρεπε νὰ κάνουν ἐναντίον του Ἰησοῦ.</p> <p>Ὁμοίως με τοὺς ἄλλους Ἐυαγγελιστές.</p>	
			<p><u>Ὁ Ἰησοῦς μιλάει γιὰ το θάνατό του.</u></p> <p>Ε 12:27 Νῦν ἡ ψυχὴ μου τετάρακται, καὶ τί εἶπω; πάτερ, σῶσον με ἐκ τῆς ὥρας ταύτης. ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἦλθον εἰς τὴν ὥραν ταύτην.</p> <p>12:27 «Νιώθω τώρα ταραχὴ μέσα μου.</p>

		<p>Αλλά τι να πω; Να πω «Πατέρα γλίτωσέ με απ' ό,τι θα συμβεί αυτή την ώρα;» Μα εγώ για αυτό ακριβώς ήρθα, να περάσω αυτή την ώρα της οδύνης.</p> <p>«τετάρακται». Ο Χριστός συμμετέχει στα δικά μας πάθη, φόβο, δειλία κ.λ.π. δεν αποφεύγει όμως το θάνατο για τη σωτηρία του κόσμου. «διά τοῦτο ἦλθον εἰς τὴν ὥραν ταύτην». Διδάσκει σε εμάς φανερά να μην αποφεύγουμε και δειλιάζουμε μπροστά στον υπέρ της αληθείας θάνατο.</p>
		<p><u><i>Ο Ιησούς πλένει τα πόδια των μαθητών.</i></u></p> <p>E 13:1 Πρὸ δὲ τῆς ἑορτῆς τοῦ πάσχα εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἐλήλυθεν αὐτοῦ ἡ ὥρα ἵνα μεταβῇ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου πρὸς τὸν πατέρα,</p> <p>E 13:33 ὅπου ὑπάγω ἐγώ, ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν</p> <p>13:1 Πριν από τη γιορτή του Πάσχα, ξέροντας ο Ιησούς πως ήρθε η καθορισμένη για αυτόν ώρα να φύγει από τον κόσμο και να πάει στον Πατέρα...</p> <p>13:33 Εκεί που πηγαίνω εγώ εσείς δεν μπορείτε να ῥθείτε.</p>

			<p>Γνωρίζει ο Κύριος την ώρα του θανάτου του.</p> <p>Ο θάνατός Του είναι μετάβαση και μετάσταση σε σημείο όμως όπου δεν μπορεί να δεχθεί σώματα φθαρτά.</p>
			<p><u>Ο Ιησούς είναι η οδός που οδηγεί στον Πατέρα.</u></p> <p>E</p> <p>14:4 και όπου εγώ υπάγω οίδατε, και την οδόν οίδατε. 5 Λέγει αὐτῷ Θωμᾶς· Κύριε, οὐκ οἶδαμεν ποῦ υπάγεις· και πῶς δυνάμεθα την οδόν εἰδέναι; 6 λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἐγώ εἰμι ἡ οδός και ἡ ἀλήθεια και ἡ ζωή· οὐδεὶς ἔρχεται πρὸς τὸν πατέρα εἰ μὴ δι' ἐμοῦ.</p> <p>14:4 Ξέρετε, βέβαια, και ποῦ πηγαίνω και την οδό που οδηγεί εκεί». 5 «Κύριε», του λέει ο Θωμάς, «δεν ξέρουμε που πηγαίνεις, πῶς λοιπόν μπορούμε να ξέρουμε την οδό που οδηγεί εκεί;». 6 Του λέει ο Ιησούς: «Εγώ εἶμαι ἡ οδός και ἡ ἀλήθεια και ἡ ζωή, κανείς δεν πάει κοντά στον Πατέρα παρά μόνο αν περάσει από μένα.</p> <p>Κι αν ακόμη πεθάνετε, αυτό δεν σας εμποδίζει (δι εμού) να έρθετε προς τον Πατέρα.</p>
			<p><u>Ο Ιησούς υπόσχεται ότι θα σταλεί το</u></p>

			<p><u>Πνεύμα.</u></p> <p>E 14:20 ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ γνώσεσθε ὑμεῖς ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ μου καὶ ὑμεῖς ἐν ἐμοὶ καὶ ἐγὼ ἐν ὑμῖν.</p> <p>14:20 Ὅταν ἐρθεῖ ἐκείνη ἡ μέρα, θα το καταλάβετε ὅτι ἐγὼ εἶμαι ἀχώριστος ἀπὸ τον Πατέρα, κι εσεῖς ἀπὸ μένα, κι ἐγὼ ἀπὸ σας.</p> <p>«Ὁ δικός μου θάνατος ἐγινε για τη ζωή. Ακόμη κι ὅταν πεθάνετε πάλι θα ζήσετε στη μέλλουσα ζωή και τότε θα δείτε πως δεν χωρίσθηκα ἀπὸ τον Πατέρα μου και εἶμαι μαζί Του, ἀλλά κι εσεῖς που θέλετε, θα εἴστε μαζί μου.». Αὐτός, εἶναι ο Χριστός ως μία ουσία μετὰ του Πατρός Του, ἀλλά και ως συνεργός και βοηθός μετὰ των ἀνθρώπων.</p>
<p><u>Ὁ περίπατος του Ἰησοῦ πάνω στα νερά της λίμνης.</u></p> <p>E 14:30 βλέπων δὲ τὸν ἄνεμον ἰσχυρὸν ἐφοβήθη, καὶ ἀρξάμενος καταποντίζεσθαι ἔκραξε λέγων· Κύριε, σῶσόν με.</p> <p>14:30 Βλέποντας ὅμως τον ἰσχυρὸ ἄνεμο φοβήθηκε, κι ἄρχισε να καταποντίζεται, ἔβαλε τότε τις φωνές: «Κύριε, σώσε με!».</p>	<p><u>Ὁ Ἰησοῦς περπατᾷ ἐπὶ τῆς λίμνης.</u></p> <p>E 6:47 καὶ ὄψιας γενομένης ἦν τὸ πλοῖον ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης, καὶ αὐτὸς μόνος ἐπὶ τῆς γῆς. 48 καὶ ἰδὼν αὐτοὺς βασανιζομένους ἐν τῷ ἐλαύνειν· ἦν γὰρ ὁ ἄνεμος ἐναντίος αὐτοῖς·</p> <p>6:47 Ὅταν βράδιασε, το πλοῖάριο ἦταν στο μέσο της λίμνης, κι ο Ἰησοῦς μόνος στη στεριά. 48 Τους εἶδε</p>	<p><u>Ὁ Ἰησοῦς βαδίζει πάνω στα κύματα.</u></p> <p>E 6:18 ἢ τε θάλασσα ἀνέμου μεγάλου πνέοντος διηγείρετο.</p> <p>6:20 ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς· ἐγὼ εἶμι· μὴ φοβεῖσθε.</p> <p>6:18 Ἐπειδὴ φυσούσε δυνατὸς ἄνεμος, κύματα σηκώνονταν στη λίμνη.</p> <p>6:20 Αὐτὸς τότε τους εἶπε: «Εγὼ εἶμαι, μὴ τρομάζετε!».</p>	

<p>Είναι ασθενική η πίστη των ανθρώπων. Μόλις ο Πέτρος φοβάται τα κύματα, τότε αρχίζει να καταποντίζεται. Η ασθενική πίστη του, τον βυθίζει.</p>	<p>τότε να παιδεύονται στην κωπηλασία, γιατί ήταν αντίθετος ο άνεμος. Ομοίως με το Ματθαίο.</p>		<p>Κίνδυνος πνιγμού στη νοητή θάλασσα της ζωής. Υποδεχόμενοι το Χριστό, με βαθιά πίστη στη δύναμή Του, σημαίνει πως λύνεται ο κάθε φόβος.</p>
			<p><u>Η λύπη θα μετατραπεί σε χαρά.</u></p> <p>E 16:21 ή γυνή όταν τίκτη, λύπην έχει, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα αὐτῆς· ὅταν δὲ γεννήσῃ τὸ παιδίον, οὐκέτι μνημονεύει τῆς θλίψεως διὰ τὴν χαρὰν ὅτι ἐγεννήθη ἄνθρωπος εἰς τὸν κόσμον. 22 καὶ ὑμεῖς οὖν λύπην μὲν νῦν ἔχετε· πάλιν δὲ ὄψομαι ὑμᾶς καὶ χαρήσεται ὑμῶν ἡ καρδιά, καὶ τὴν χαρὰν ὑμῶν οὐδεὶς αἴρει ἀφ' ὑμῶν.</p> <p>16:21 Ὅταν ἡ γυναῖκα εἶναι να γεννήσει, υποφέρει πολύ, γιατί ἦρθε ἡ ὥρα των πόνων της, ὅταν ὁμως γεννήσει το παιδί, ξεχνάει πια τους πόνους, ἀπὸ τῆς χαρᾶς τῆς που ἔφερε ἕναν ἄνθρωπο στον κόσμο. 22 Κι εσεῖς, λοιπόν, τώρα λυπόσαστε, ἀλλά θα σας δῶ και πάλι και θα χαρεῖ ἡ καρδιά σας, και τῆς χαρᾶς σας κανεῖς δε θα μπορέσει να σας τὴν αφαιρέσει.</p> <p>Ο θάνατος μοιάζει με εκείνον ὅπου βγαίνει ἀπὸ τὴν μήτρα</p>

			στο φως. Σα να λέει: «μη θαυμάζεται τον πόνο της γέννας (του θανάτου), αλλά χαρείτε τη μεγάλη χαρά της ζωής». Αυτός ο Χριστός λύνει τις οδύνες του θανάτου και αναγεννά το νέο άνθρωπο ο οποίος δε φθείρεται αλλά ούτε και πεθαίνει.
<p><u>Ο Ιησούς προλέγει το θάνατο και την ανάστασή του.</u></p> <p>Ε 16:22 και προσλαβόμενος αὐτὸν ὁ Πέτρος ἤρξατο ἐπιτιμᾶν αὐτῷ λέγων· Ἰλεῶς σοι, Κύριε· οὐ μὴ ἔσται σοι τοῦτο. 23 ὁ δὲ στραφεὶς εἶπε τῷ Πέτρῳ· ὕπαγε ὀπίσω μου, σατανᾶ· σκάνδαλόν μου εἶ· ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων.</p> <p>16:22 κι αφού τον πήρε κατά μέρος ο Πέτρος, άρχισε να τον μαλώνει και να του λέει: «Θεός φυλάξει, Κύριε! να μη σου συμβεί αυτό!». 23 Κι ο Ιησούς γύρισε και εἶπε στον Πέτρο: «Φύγε από μπροστά μου, σατανά! Εσύ μου γίνεσαι εμπόδιο, γιατί δε σκέφτεσαι όπως θέλει ο Θεός, αλλά όπως θέλουν οι άνθρωποι».</p> <p>Δε θέλει ο Πέτρος να σταυρωθεί και να πεθάνει ο Κύριος, διότι δεν γνωρίζει το</p>	<p><u>Ο Ιησούς προλέγει το θάνατό του και την ανάστασή του.</u></p> <p>Σ 8:31 Καὶ ἤρξατο διδάσκειν αὐτοὺς ὅτι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου πολλὰ παθεῖν, καὶ ἀποδοκιμασθῆναι ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν γραμματέων, καὶ ἀποκτανθῆναι, καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστῆναι· 32 καὶ παρρησία τὸν λόγον ἐλάλει. καὶ προσλαβόμενος αὐτὸν ὁ Πέτρος ἤρξατο ἐπιτιμᾶν αὐτῷ.</p> <p>Ε 8:33 ὁ δὲ ἐπιστραφεὶς καὶ ἰδὼν τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐπετίμησε τῷ Πέτρῳ λέγων· ὕπαγε ὀπίσω μου, σατανᾶ· ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων.</p> <p>8:31 Ο Ιησούς άρχισε να τους διδάσκει ότι πρέπει ο Υἱός του Ανθρώπου να πάθει πολλά, να αποδοκιμαστεί από τους πρεσβυτέρους</p>	<p><u>Ο Ιησούς προλέγει το θάνατό του και την ανάστασή του.</u></p> <p>Σ 9:22 εἰπὼν ὅτι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου πολλὰ παθεῖν καὶ ἀποδοκιμασθῆναι ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἀρχιερέων καὶ γραμματέων, καὶ ἀποκτανθῆναι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆναι.</p> <p>9:22 «ο Υἱός του Ανθρώπου πρέπει να πάθει πολλά, να αποδοκιμαστεί από τους πρεσβύτερος, τους αρχιερείς και τους γραμματεῖς, να θανατωθεῖ και την Τρίτη μέρα ν' αναστηθεῖ».</p> <p>Ομοίως με τους άλλους Ευαγγελιστές.</p>	

<p>μυστήριο της Αναστάσεως. Ο λογισμός ο ανθρώπινος του Πέτρου, τον οδηγεί να σκέφτεται με φόβο και να μην επιθυμεί να πάθει ο Κύριός Του. Αγνοεί, πως δια του πάθους Του εργάζεται τη σωτηρία των ανθρώπων.</p>	<p>και τους αρχιερείς και τους γραμματείς, να θανατωθεί και μετά τρεις μέρες ν' αναστηθεί. 32 Τους έλεγε αυτά τα λόγια ξεκάθαρα. Ο Πέτρος τότε τον πήρε ιδιαιτέρως και άρχισε να τον μαλώνει. 33 Ο Ιησούς όμως στράφηκε στους μαθητές του, τους κοίταξε και μάλωσε τον Πέτρο μ' αυτά τα λόγια: «Φύγε από μπροστά μου, σατανά! Δε σκέφτεσαι όπως θέλει ο Θεός αλλά όπως θέλουν οι άνθρωποι.</p> <p>Τους φανερώνει το μυστήριο του σταυρού, αλλά αυτοί δεν το κατανοούν. Ο Πέτρος μέμφεται το Χριστό, διότι αντιλαμβάνεται πως οδηγεί ο ίδιος τον εαυτό του στο θάνατο. Ο Χριστός τον επιτιμά, αποκαλύπτοντας πως το πάθος του, οδηγεί σε σωτηρία το ανθρώπινο γένος και πως ο μόνος ο οποίος δεν επιθυμεί αυτόν τον θάνατο είναι ο Σατανάς.</p>		
<p><u>Ο σταυρός του αληθινού μαθητή.</u></p> <p>E 16:24 Τότε ό 'Ιησοῦς εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἔλθειν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖτω μοι. Σ & Σ</p>	<p><u>Ο σταυρός του αληθινού μαθητή.</u></p> <p>E 8:34 Καὶ προσκαλεσάμενος τὸν ὄχλον σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ εἶπεν αὐτοῖς· ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἀκολουθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω</p>	<p><u>Ο σταυρός του αληθινού μαθητή.</u></p> <p>E 9:23 Ἐλεγε δὲ πρὸς πάντας· εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἔρχεσθαι, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καθ' ἡμέραν καὶ ἀκολουθεῖτω μοι. Σ & Σ</p>	<p><u>Ἕλληνες ζητοῦν να δουν τον Ιησοῦ.</u></p> <p>E 12:25 ὁ φιλῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολέσει αὐτήν, καὶ ὁ μισῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, εἰς ζωὴν αἰώνιον φυλάξει αὐτήν.</p>

<p>16:25 ὃς γὰρ ἂν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ, εὕρησει αὐτήν.</p> <p>16:24 Τότε ὁ Ἰησοῦς εἶπε στους μαθητὲς του: «Ὅποιος θέλει να με ἀκολουθήσῃ, ας ἀπαρνηθῆί τον εαυτό του, ας σηκώσῃ τὸ σταυρό του κι ας με ἀκολουθεῖ. 25 Γιατί ὁποῖος θέλει να σώσῃ τὴ ζωὴ του θα τὴ χάσῃ, ὁποῖος ὁμως ἐξαιτίας μου χάσῃ τὴ ζωὴ του, θα τὴ βρῆι.</p> <p>Διδάσκει ὁ Ἰησοῦς, πὼς τὸ δικό του πάθος, δὲν εἶναι βλαβερὸ γιὰ τὸν Πέτρο, ἀλλὰ καὶ γιὰ τοὺς ἄλλους μαθητὲς του. Ἐνῶ παράλληλα διδάσκει πὼς κανεὶς δὲν μπορεῖ να σωθεῖ εἰάν δὲν πεθάνῃ.</p>	<p>τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθεῖτω μοι.</p> <p>Σ & Σ</p> <p>8:35 ὃς γὰρ ἂν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ἕνεκεν ἐμοῦ καὶ τοῦ εὐαγγελίου, οὗτος σώσει αὐτήν.</p> <p>8:34 Ὁ Ἰησοῦς κάλεσε τότε τὸν κόσμον μαζί με τοὺς μαθητὲς καὶ τοὺς εἶπε: «Ὅποιος θέλει να με ἀκολουθήσῃ, ας ἀρνηθῆί τον εαυτό του, ας σηκώσῃ τὸ σταυρό του κι ας με ἀκολουθεῖ. 35 Γιατί ὁποῖος θέλει να σώσῃ τὴ ζωὴ του θα τὴ χάσῃ, ὁποῖος ὁμως ἐξαιτίας μου καὶ ἐξαιτίας τοῦ εὐαγγελίου, αὐτὸς θα τὴ σώσει.</p> <p>Ὁ Χριστὸς ὁμολογεῖ: «ἐσύ με μέμφεσαι, ὦ Πέτρε, γιὰτί θέλω να σταυρωθῶ, ἐγὼ ὁμως σου λέω, πὼς οὔτε ἐσύ, οὔτε κανένας ἄλλος, μπορεῖ να σωθεῖ, εἰάν δὲν πεθάνῃ γιὰ τὸ καλὸ καὶ τὴν ἀλήθεια.»</p>	<p>9:24 ὃς γὰρ ἂν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ, οὗτος σώσει αὐτήν.</p> <p>9:23 Ὅποιος θέλει να με ἀκολουθήσῃ, ας ἀπαρνηθῆί τον εαυτό του κι ας σηκῶνῃ κάθε μέρα τὸ σταυρό του κι ας με ἀκολουθεῖ, 24 γιὰτί ὁποῖος θέλει να σώσῃ τὴ ζωὴ του θα τὴ χάσῃ, ὁποῖος ὁμως χάσῃ τὴ ζωὴ του ἐξαιτίας μου, αὐτὸς θα τὴ σώσει.</p> <p>Ὁμολογεῖ ὁ Χριστὸς, πὼς ὄχι μόνον αὐτὸς θα υπομείνῃ τὸ θάνατο, ἀλλὰ καὶ πάντες ὅσοι θέλουν να τον ἀκολουθήσουν. Να τον ἀκολουθήσουν σε ἕναν θάνατο ἐπονείδιστο, διότι ἡ καλλιέργεια τῆς ἀρετῆς εἶναι ἐπονείδιστος θάνατος.</p>	<p>12:25 Αὐτὸς που ἀγαπάει τὴ ζωὴ του θα τὴ χάσῃ, αὐτὸς ὁμως που τὴ ζωὴ του δὲν τὴ λογαριάζει ὅσο κρατάει αὐτὸς ὁ κόσμος, θα τὴ φυλάξει γιὰ τὴν αἰώνια ζωὴ.</p> <p>Θέλει να δείξῃ τὴν μεγάλη ἀποστροφή τὴν ὁποία πρέπει να ἔχουμε γιὰ τὶς ἐπιθυμίες τῆς ψυχῆς. Παρακινώντας τοὺς πλέον πρὸς καταφρόνηση τοῦ κόσμου καὶ παραθαρρύνοντάς τοὺς κατὰ τοῦ θανάτου.</p>
			<p><u><i>Ἡ προσευχὴ τοῦ Ἰησοῦ γιὰ τοὺς μαθητὲς του.</i></u></p> <p>E</p> <p>17:4 τὸ ἔργον ἔτελείωσα ὃ δέδωκάς μοι ἵνα ποιήσω· ὁ καὶ νῦν δόξασόν με σύ, πάτερ, παρὰ σεαυτῶ τῇ δόξῃ ἣ εἶχον πρὸ</p>

			<p>τοῦ τὸν κόσμον εἶναι παρὰ σοί.</p> <p>17:4 Εγώ φανέρωσα τη δόξα σου πάνω στη γη, αφού ολοκλήρωσα το έργο που μου ανέθεσες να κάνω. 5 Τώρα λοιπόν εσύ, Πατέρα, δόξασέ με κοντά σ' εσένα με τη δόξα που είχα κοντά σου προτού να γίνει ο κόσμος.</p> <p>Η φύτευση της Θεογνωσίας είναι έργο του Χριστού. Φυτεύει τη ρίζα των αγαθών για να νικηθεί ο διάβολος και το παμφάγο θηρίο του θανάτου.</p>
<p><u>Η μεταμόρφωση του Ιησού.</u></p> <p>Ε 17:4 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπε τῷ Ἰησοῦ· Κύριε, καλὸν ἔστιν ἡμᾶς ὧδε εἶναι· εἰ θέλεις, ποιήσωμεν ὧδε τρεῖς σκηνάς, σοὶ μίαν καὶ Μωϋσεῖ μίαν καὶ μίαν Ἡλία.</p> <p>17:4 Κι εἶπε ὁ Πέτρος στὸν Ἰησοῦ: «Κύριε, εἶναι ωραία νὰ μείνουμε ἐδῶ! Ἄν θέλεις, θὰ κάνω ἐδῶ τρεῖς σκηνές: μία γιὰ σένα, μία γιὰ τὸν Μωϋσῆ καὶ μία γιὰ τὸν Ἡλία».</p> <p>Ο Πέτρος φοβούμενος τη σταύρωση του Ιησού, για το λόγο αυτό του προτείνει να μην κατεβούν από το όρος, αλλά να παραμείνουν εκεί.</p>	<p><u>Η μεταμόρφωση του Ιησού.</u></p> <p>Ε 9:5 ραββί, καλὸν ἔστιν ἡμᾶς ὧδε εἶναι· καὶ ποιήσωμεν σκηνάς τρεῖς, σοὶ μίαν καὶ Μωϋσεῖ μίαν καὶ Ἡλία μίαν.</p> <p>9:5 «Διδάσκαλε, εἶναι ωραία νὰ μείνουμε ἐδῶ! Νὰ στήσουμε τρεῖς σκηνές: μία γιὰ σένα, μία γιὰ τὸν Μωϋσῆ καὶ μία γιὰ τὸν Ἡλία».</p> <p>Ομοίως με το Ματθαίο.</p>	<p><u>Η μεταμόρφωση του Ιησού.</u></p> <p>Ε 9:33 ἐγένετο ἐν τῷ διαχωρίζεσθαι αὐτοὺς ἀπ' αὐτοῦ εἶπεν ὁ Πέτρος πρὸς τὸν Ἰησοῦν· ἐπιστάτα, καλὸν ἔστιν ἡμᾶς ὧδε εἶναι· καὶ ποιήσωμεν σκηνάς τρεῖς, μίαν σοὶ καὶ μίαν Μωϋσεῖ καὶ μίαν Ἡλία, μὴ εἰδῶς ὃ λέγει.</p> <p>9:33 Τὴν ὥρα ποὺ αὐτοὶ ἀποχωρίζονταν ἀπὸ τὸν Ἰησοῦ, ὁ Πέτρος τοῦ εἶπε: «Διδάσκαλε, ωραία εἶναι νὰ μείνουμε ἐδῶ, νὰ φτιάξουμε τρεῖς σκηνές: μία γιὰ σένα, μία γιὰ τὸν Μωϋσῆ καὶ μία γιὰ τὸν Ἡλία» δὲν ἤξερε τι ἔλεγε.</p> <p>Ομοίως με τους άλλους</p>	

		<u>Ευαγγελιστές</u>	
<p><u>Η θεραπεία του παιδιού με το δαιμονικό πνεύμα.</u></p> <p>Ε 17:17 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· ὦ γενεὰ ἄπιστος καὶ διεστραμμένη! ἕως πότε ἔσομαι μεθ' ὑμῶν; ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; φέρετέ μοι αὐτὸν ὧδε.</p> <p>17:17 Ο Ἰησοῦς ἀπάντησε: «Γενιά ἀπιστη καὶ διεστραμμένη, ὡς πότε θα εἶμαι μαζί σας; Ὡς πότε θα σας ἀνέχομαι; Φέρτε μού τον ἐδώ».</p> <p>Με το να λέει: «ἕως πότε ἔσομαι μεθ' ὑμῶν;», δείχνει πως ἀγαπά το δια του σταυροῦ πάθος καὶ τὴν ἀναχώρησή του, ἀπὸ τούτη τὴ ζωὴ. Κι αὐτὸ διότι ουσιαστικὰ ομολογεῖ το: «ἕως πότε να βρίσκομαι με εσάς τοὺς υβριστὲς καὶ ἀπιστοὺς;».</p>	<p><u>Η θεραπεία του παιδιού με το δαιμονικό πνεύμα.</u></p> <p>Ε 9:19 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτῷ λέγει· ὦ γενεὰ ἄπιστος, ἕως πότε πρὸς ὑμᾶς ἔσομαι; ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; φέρετε αὐτὸν πρὸς με. καὶ ἤνεγκαν αὐτὸν πρὸς αὐτόν.</p> <p>9:19 Αποκρίθηκε ο Ἰησοῦς: «Ἄπιστη γενιά! Ὡς πότε θα εἶμαι μαζί σας; Πόσον καιρὸ ἀκόμη θα σας ἀνέχομαι; Φέρτε μου ἐδώ το παιδί».</p> <p>Δείχνει πως ἐπιθυμεῖ το θάνατο, διότι εἶναι σα να λέει: «βαρέθηκα να βρίσκομαι με εσάς τοὺς ἀπιστοὺς».</p>	<p><u>Η θεραπεία του παιδιού με το δαιμονικό πνεύμα.</u></p> <p>Ε 9:41 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· ὦ γενεὰ ἄπιστος καὶ διεστραμμένη, ἕως πότε ἔσομαι πρὸς ὑμᾶς καὶ ἀνέξομαι ὑμῶν; προσάγαγε τὸν υἱόν σου ὧδε.</p> <p>9:41 Ο Ἰησοῦς ἀπαντώντας εἶπε: «Γενιά ἀπιστη καὶ διεστραμμένη, ὡς πότε θα εἶμαι μαζί σας καὶ θα σας ἀνέχομαι; Φέρε μου ἐδώ το γιό σου.</p> <p>Το «ἕως πότε ἔσομαι πρὸς ὑμᾶς καὶ ἀνέξομαι ὑμῶν» δηλώνει πως ἐπιθυμοῦσε το θάνατο καὶ ἀγαποῦσε το να γλυτώσει ἀπὸ αὐτοὺς το γρηγορότερα.</p>	
<p><u>Δεύτερη πρόρρηση του πάθους καὶ τῆς ἀναστάσεως.</u></p> <p>Σ & Ε 17:22 Ἀναστρεφομένων δὲ αὐτῶν εἰς τὴν Γαλιλαίαν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· μέλλει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοσθαι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων καὶ 23 ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ</p>	<p><u>Ο Ἰησοῦς προλέγει για δεύτερη φορά το πάθος καὶ τὴν ἀνάστασή του.</u></p> <p>Σ & Σ & Ε 9:31 ἐδίδασκε γὰρ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς χεῖρας ἀνθρώπων, καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ ἀποκτανθεὶς τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται. 32 οἱ</p>	<p><u>Ο Ἰησοῦς προλέγει για δεύτερη φορά το πάθος του.</u></p> <p>Ε 9:43 ... ὁ γὰρ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μέλλει παραδίδοσθαι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων. τούτου.</p> <p>9:43 ... ο Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου θα παραδοθεῖ σε χέρια ἀνθρώπων».</p> <p>Ομοίως με τοὺς</p>	

<p>ἐγερθήσεται. καὶ ἐλυπήθησαν σφόδρα.</p> <p>17:22 Ενώ οι μαθητές περιέρχονται τη Γαλιλαία τους εἶπε ο Ιησούς: «Ο Υἱός του Ανθρώπου πρόκειται να παραδοθεῖ σε χέρια ανθρώπων,²³ θα τον θανατώσουν, και την τρίτη μέρα θα αναστηθεῖ». Και λυπήθηκαν πάρα πολύ.</p> <p>Συνεχώς τους μιλά για το πάθος, για να μη νομίζουν πως στανικώς (με το ζόρι) και χωρίς το θέλημά του θα τον σταύρωναν, αλλά και να συνηθίσουν για να μην φτάσουν και ταραχθούν από το γεγονός. Παράλληλα με τα λυπηρά σμίγει και τα χαρμόσινα. Μιλά και αποκαλύπτει τα της ανάστασης.</p>	<p>δὲ ἠγνόουν τὸ ρῆμα, καὶ ἐφοβοῦντο αὐτὸν ἐπερωτῆσαι.</p> <p>9:31 Γιατί δίδασκε τους μαθητές του και τους ἔλεγε: «Ο Υἱός του Ανθρώπου θα παραδοθεῖ σε χέρια ανθρώπων που θα τον θανατώσουν, την τρίτη ὅμως μέρα μετά το θάνατό του θ' αναστηθεῖ. 32 Αυτοί ὅμως δεν καταλάβαιναν αὐτόν τον λόγο, ωστόσο φοβούνταν να τον ρωτήσουν.</p> <p>Κάθε τόσο, ομολογεί το λόγο του πάθους, για να μη νομισθεῖ πως φοβάται και ἀπό ἀδυναμία θα πάθει και θα θανατωθεῖ. Ενώ παράλληλα μιλά για την ἀνάσταση, διότι μαζί με τα λυπηρά, ακολουθούν τα χαρμόσινα. Να μη λυπούμαστε με τα λυπηρά, αλλά να περιμένουμε τα χαρμόσινα.</p>	<p>ἄλλους Ευαγγελιστές.</p>	
		<p><u>Ο καλός Σαμαρείτης.</u></p> <p>E 10:30 ... ἀπῆλθον ἀφέντες ἡμιθανῆ τυγχάνοντα.</p> <p>10:31 κατὰ συγκυρίαν δὲ ἱερεῦς τις κατέβαινεν ἐν τῇ ὁδῷ ἐκείνῃ, καὶ ἰδὼν αὐτὸν ἀντιπαρῆλθεν. καὶ ἰδὼν αὐτὸν ἀντιπαρῆλθεν. 32 ὁμοίως δὲ καὶ Λευίτης γενόμενος κατὰ τὸν τόπον, ἔλθων καὶ ἰδὼν ἀντιπαρῆλθε. καὶ ἰδὼν ἀντιπαρῆλθε.</p>	

		<p>10:30 ... κι έφυγαν παρατώντας τον μισοπεθαμένο.</p> <p>10:31 Έτυχε να κατεβαίνει από εκείνο το δρόμο κάποιος ιερέας, ο οποίος παρ' όλο που τον είδε, προσπέρασε χωρίς να του δώσει σημασία. 32 Το ίδιο και κάποιος λευίτης, που περνούσε από κείνο το μέρος, κι αυτός, παρ' όλο που τον είδε, τον προσπέρασε χωρίς να του δώσει σημασία.</p> <p>Το «ήμιθανή» μαρτυρεί πως η ψυχή παραμένει αθάνατη, ενώ το σώμα είναι θνητό. Ο θάνατος νεκρώνει το μισό του ανθρώπου. Δια του Αδάμ ήρθε ο θάνατος και δια του Χριστού καταργείται. Ως «ιερέας» και «Λευίτης», νοούνται, ο νόμος και οι Προφύτες της Παλαιάς Διαθήκης, τα οποία όμως, δεν μπόρεσαν να ανορθώσουν τον άνθρωπο και τον αντιπαρήλθαν.</p>	
		<p><u>Η παραβολή του άφρονα πλούσιου.</u></p> <p>E 12:15 εἶπε δὲ πρὸς αὐτούς· ὁρᾶτε καὶ φυλάσσετε ἀπὸ πάσης πλεονεξίας· ὅτι οὐκ ἐν τῷ περισσεύειν τινὶ ἡ ζωὴ αὐτοῦ ἐστὶν ἐκ</p>	

		<p>τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῦ.</p> <p>12:15 και εἶπε στο πλήθος: «Να προσέχετε και να φυλάγεστε από κάθε πλεονεξία, γιατί τα πλούτη, όσο περίσσια κι αν είναι, δεν δίνουν την αληθινή ζωή στον άνθρωπο»</p> <p>Μας διδάσκει ο Κύριος πως πρέπει να καταφρονούμε τα βιοτικά και ότι δεν πρέπει να φροντίζουμε περί των γήινων πραγμάτων... «και επειδή δεν ξέρεις αν φτάσεις στο γήρας, για ποιο γήρας συλλέγεις θησαυρούς.». Είναι φανερό πως είναι κόπος του κάκου, ο οποίος απλά σκοτίζει το νου με μόνο στόχο, την συλλογή χρημάτων.</p>	
		<p><u>Η παραβολή του άδικου διαχειριστή.</u></p> <p>Σ</p> <p>16:9 Καγὼ ὑμῖν λέγω· ποιήσατε ἑαυτοῖς φίλους ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας, ἵνα, ὅταν ἐκλίπητε, δέξωνται ὑμᾶς εἰς τὰς αἰωνίους σκηνάς.</p> <p>16:9 Και σας συμβουλεύω να κάνετε φίλους σας ακόμα κι απ' τα χρήματα της αδικίας, ώστε κι όταν έρθει το τέλος σας, να σας δεχτούν στις αιώνιες κατοικίες.</p>	

		Ακόμη και άδικα χρήματα να γίνουν ελεημοσύνης αιτία, για πνευματική βοήθεια στο τέλος της ζωής μας ⁵¹ .	
			<p><u>Ο Ιησούς καταδικάζεται σε θάνατο.</u></p> <p>E 19:11 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· οὐκ εἶχες ἐξουσίαν οὐδεμίαν κατ' ἐμοῦ, εἰ μὴ ἦν σοι δεδομένον ἄνωθεν·</p> <p>19:11 Ο Ιησούς του αποκρίθηκε: «Δε θα είχες καμιά εξουσία πάνω μου, αν δε σου είχε δοθεί από το Θεό.</p> <p>Η άνωθεν παραχώρηση του θανάτου. Θεληματική η πράξη του Χριστού.</p>
<p><u>Ο πλούτος κι η αιώνια ζωή.</u></p> <p>E 19:16 Καὶ ἰδὸν εἶς προσελθὼν εἶπεν αὐτῷ· διδάσκαλε ἀγαθέ, τί ἀγαθὸν ποιήσω ἵνα ἔχω ζωὴν αἰώνιον;</p> <p>19:16 Κάποιος πλησίασε τον Ιησού και του είπε: «Αγαθέ Διδάσκαλε, τι καλό να κάνω για ν' αποκτήσω αιώνια ζωή;»</p> <p>Θεωρεί το Χριστό υψηλό άνθρωπο και</p>	<p><u>Ο κίνδυνος του πλούτου.</u></p> <p>E 10:17 Καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ εἰς ὁδὸν προσδραμῶν εἶς και γονυπετήσας αὐτὸν ἐπηρώτα αὐτόν· διδάσκαλε ἀγαθέ, τί ποιήσω ἵνα ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω;</p> <p>10:17 Ο Ιησούς ήταν έτοιμος να φύγει, όταν έτρεξε κάποιος, έπεσε στα γόνατά του και τον ρώτησε: «Αγαθέ Διδάσκαλε,</p>	<p><u>Ο κίνδυνος του πλούτου.</u></p> <p>E 18:18 Καὶ ἐπηρώτησέ τις αὐτὸν ἄρχων λέγων· διδάσκαλε ἀγαθέ, τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω;</p> <p>18:18 Κάποιος άρχοντας τον ρώτησε: «Αγαθέ Διδάσκαλε, τι να κάνω για να κληρονομήσω την αιώνια ζωή;</p> <p>Επιθυμεί να μάθει,</p>	

⁵¹ Όταν έρθει η ώρα του τέλους η προετοιμασία πρέπει να είναι σε όλα τα επίπεδα. Μπορεί να πει κανείς ότι το «πώς» θα έρθει το τέλος προέχει από το «πότε». Σωτηρίου Σεραφεΐμ Ατματζίδη Αρχιμανδρίτου.

<p>ζητά να μάθει απ' αυτόν για την αιώνια ζωή. Συμπνίγεται από τον πλούτο του και μέσω του φιλάργυρου πνεύματός του, προσπαθεί να καταλάβει τα του ουρανού.</p>	<p>τι να κάνω για να κληρονομήσω την αιώνια ζωή;» Παρ' ότι δεσμεύεται από το κακό πάθος της φιλαργυρίας, ζητά να μάθει για την αιώνια ζωή. Η απόρριψη του πλούτου της αμαρτίας, οδηγεί στο αγαθό και στην άρση του σταυρού, με πορεία προς την αιώνια ζωή.</p>	<p>αλλά και επιζητά την αιώνια ζωή. Η φιλαργυρία του όμως τον οδηγεί να την επιζητά με λάθος τρόπο.</p>	
			<p><u>Η σταύρωση του Ιησού.</u></p> <p>Ε 19:28 Μετά τουτο είδως ό 'Ιησοῦς ὅτι πάντα ἤδη τετέλεσται, 19:28 Μετά απ' αυτό, ο Ιησούς, γνωρίζοντας πως όλα είχαν φτάσει πια στο καθορισμένο τέλος... Ο Ιησούς βλέποντας πως όλα είχαν συντελεσθεί και δεν έλειπε τίποτε από τη Θεία Οικονομία, ομολογεί με το «τετέλεσται» πως ο θάνατος δεν έχει εξουσιαστική δύναμη χωρίς τη δική Του εντολή.</p>
<p><u>Τρίτη πρόρρηση του πάθους και της ανάστασης.</u></p> <p>Θ & Ε 20:18 ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ γραμματεῦσι καὶ κατακρινούσιν</p>	<p><u>Ο Ιησούς προλέγει για τρίτη φορά το πάθος και την ανάστασή του.</u></p> <p>Θ 10:33 ὅτι ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ γραμματεῦσι, καὶ</p>	<p><u>Τρίτη πρόρρηση του πάθους και της ανάστασης.</u></p> <p>Σ 18:33 καὶ μαστιγώσαντες ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ ἀναστήσεται. 18:33 θα τον μαστιγώσουν και θα</p>	

<p>αὐτὸν θανάτῳ, 19 καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσιν εἰς τὸ ἐμπαῖζαι καὶ μαστιγῶσαι καὶ σταυρῶσαι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται.</p> <p>E 20:28 ὡςπερ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθε διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντι πολλῶν.</p> <p>20:18 «Αναβαίνουμε στα Ιεροσόλυμα, ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου θα παραδοθεῖ ἐκεῖ στους ἀρχιερεῖς καὶ στους γραμματεῖς καὶ θα τον καταδικάσουν σε θάνατο. 19 Καὶ θα τον παραδώσουν στους ἐθνικούς, γιὰ νὰ τον περιγέλασουν, νὰ τον μαστιγώσουν καὶ νὰ τον σταυρώσουν, ὁμῶς τῇ Τρίτῃ μέρᾳ θ' ἀναστηθεῖ.</p> <p>20:28 Ὅπως κι ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου δὲν ἦρθε γιὰ νὰ τον υπηρετήσουν, ἀλλὰ γιὰ νὰ υπηρετήσῃ καὶ νὰ προσφέρει τὴ ζωὴ του λύτρο γιὰ ὅλους.</p> <p>Προλέγει τὸ θάνατό Του καὶ τὴν ἀνάστασή Του, ἐνῶ παράλληλα διδάξει τὸ μεγαλεῖο τῆς ταπεινώσεώς Του, ἡ ὁποία μαρτυρεῖται μέσα ἀπὸ τὴν υπηρεσία του στο βωμὸ τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων.</p>	<p>κατακρῖνοῦσιν αὐτὸν θανάτῳ καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσι,</p> <p>Σ 10:34 καὶ ἐμπαῖξουσιν αὐτῷ καὶ μαστιγώσουσιν αὐτὸν καὶ ἐμπτύσουσιν αὐτῷ καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται.</p> <p>E 10:45 καὶ γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθε διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι, καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντι πολλῶν.</p> <p>10:33 «ανεβαίνουμε στα Ιεροσόλυμα καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου θα παραδοθεῖ στους ἀρχιερεῖς καὶ στους γραμματεῖς. Αὐτοὶ θα τον καταδικάσουν σε θάνατο καὶ θα τον παραδώσουν, θα τον φτύσουν καὶ θα τον θανατώσουν. Ὕστερα ἀπὸ τρεῖς μέρες ὁμῶς θα ἀναστηθεῖ».</p> <p>10:45 Γιατί ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου δὲν ἦρθε γιὰ νὰ τον υπηρετήσουν, ἀλλὰ γιὰ νὰ υπηρετήσῃ καὶ νὰ προσφέρει τὴ ζωὴ του λύτρο γιὰ πολλούς.</p> <p>Μιλᾷ στους μαθητὲς του καὶ τοὺς ἀποκαλύπτει τὴν ἀλήθεια, γιὰ νὰ μὴν τρομάξουν καὶ ἐκπλαγούν. Ἐαρρετὰ τοὺς δείχνει πῶς αὐτόβουλα πλησιάζει</p>	<p>τον σκοτώσουν, ἀλλὰ τὴν Τρίτῃ μέρᾳ θ' ἀναστηθεῖ</p> <p>Διδάσκει τι θα συμβεῖ καὶ τὴν πίστη τὴν ὁποία πρέπει νὰ δείξουν οἱ μαθητὲς γενικότερα. Θεληματικῶς ἐρχεται ὁ Χριστὸς στο μαρτύριο καὶ τὸ θάνατο. Ὁ λόγος τῆς Ἀναστάσεως εἶναι κρυμμένος. Θέλει τὸ χρόνο τῆς, ἡ γνώση καὶ ἡ ἀποδοχὴ τῆς αἰωνιότητάς.</p>	
--	--	---	--

	<p>στο μαρτύριο και παθαίνει κι ενώ έχει τη δυνατότητα να φύγει, παραμένει εκεί και δίνει τον εαυτό του στα παθήματα και το θάνατο, για τη σωτηρία των ανθρώπων.</p>		
			<p><u><i>Ο Ιησούς και ο αγαπημένος μαθητής.</i></u></p> <p>E 21:24 Οὗτός ἐστιν ὁ μαθητὴς ὁ μαρτυρῶν περὶ τούτων καὶ γράψας ταῦτα, καὶ οἶδαμεν ὅτι ἀληθὴς ἐστὶν ἡ μαρτυρία αὐτοῦ. 25 ἔστι δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ ὅσα ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς, ἅτινα ἐὰν γράφηται καθ' ἓν, οὐδὲ αὐτὸν οἶμαι τὸν κόσμον χωρῆσαι τὰ γραφόμενα βιβλία. ἀμήν.</p> <p>21:24 Αυτός είναι ο μαθητής που επιβεβαιώνει αυτά τα γεγονότα και που τα έγραψε. Κι εμείς ξέρουμε πως λέει την αλήθεια. 25 Υπάρχουν κι άλλα πολλά που έκανε ο Ιησούς, που, αν γραφτούν ένα προς ένα, ούτε ο κόσμος όλος δε θα χωρούσε, νομίζω, τα βιβλία που θα 'πρεπε να γραφτούν. Αμήν.</p> <p>Τα έργα τα οποία έπραξε ο Ιησούς, τα θεϊκά και μυστηριώδη, όσο και την ορατή και φαινόμενη κτίση, τόσο τη νοητή και αόρατη, αλλά και</p>

			<p>όλα όσα έπραξε τα οποία είναι γεμάτα μυστήριο, δεν υπάρχει η δυνατότητα να τα καταλάβει ο άνθρωπος εκείνος όπου είναι ο νους του όλως δι όλου στα πράγματα του κόσμου.</p>
<p><u>Το ερώτημα για την ανάσταση των νεκρών.</u></p> <p>Ε 22:31 περι δέ τής αναστάσεως τών νεκρών ούκ άνέγνωτε τὸ ρηθὲν ὑμῖν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ λέγοντος, 32 ἐγὼ εἰμι ὁ Θεὸς Ἀβραάμ καὶ ὁ Θεὸς Ἰσαάκ καὶ ὁ Θεὸς Ἰακώβ; οὐκ ἔστιν ὁ Θεὸς νεκρῶν, ἀλλὰ ζώντων.</p> <p>22:31 Όσο για την ανάσταση των νεκρών, δε διαβάσατε τι σας λέει ο ίδιος ο Θεός: 32 «Εγὼ εἰμαι ὁ Θεὸς τοῦ Αβραάμ καὶ ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσαάκ καὶ ὁ Θεὸς τοῦ Ἰακώβ». Ο Θεὸς δεν εἶναι Θεὸς νεκρῶν, ἀλλὰ ζωντανῶν».</p> <p>Η ανάσταση δεν εἶναι σαρκική, ἀλλὰ πνευματική. Ο Θεὸς δεν εἶναι Θεὸς νεκρῶν ἀλλὰ ζώντων. Δεν εἶναι Θεὸς τῶν μη ὄντων, ἀλλὰ τῶν ὄντων.</p>	<p><u>Το ερώτημα για την ανάσταση.</u></p> <p>Ε 12:26 περι δέ τῶν νεκρῶν ὅτι ἐγείρονται, οὐκ άνέγνωτε ἐν τῇ βίβλῳ Μωϋσέως, ἐπὶ τοῦ βάτου πῶς εἶπεν αὐτῷ ὁ Θεὸς λέγων, ἐγὼ ὁ Θεὸς Ἀβραάμ καὶ ὁ Θεὸς Ἰσαάκ καὶ ὁ Θεὸς Ἰακώβ; 27 οὐκ ἔστιν ὁ Θεὸς νεκρῶν, ἀλλὰ ζώντων· ὑμεῖς οὖν πολὺ πλανᾶσθε.</p> <p>12:26 Όσο, ἀλλωστε, για το ὅτι οἱ νεκροὶ ανασταίνονται, δε διαβάσατε στο βιβλίο του Μωυσή εκεί που γίνεται λόγος για τη βάτο; Εκεί εἶναι γραμμένο ὅτι του εἶπε ὁ Θεός: Εγὼ εἰμαι ὁ Θεός του Αβραάμ καὶ ὁ Θεός του Ἰσαάκ καὶ ὁ Θεός του Ἰακώβ. 27 Ο Θεός δεν εἶναι Θεός νεκρῶν ἀλλὰ ζωντανῶν. Εσεῖς, λοιπόν, βρίσκεστε σε μεγάλη πλάνη.</p> <p>Στη δύναμη του Θεοῦ εἶναι ὅλα εὐκόλα. Στην ανάσταση θα υπάρχει μία θαυμαστή</p>	<p><u>Το ερώτημα για την ανάσταση.</u></p> <p>Σ 20:36 οὔτε γὰρ ἀποθανεῖν ἔτι δύνανται· ἰσάγγελοι γὰρ εἰσι καὶ υἱοὶ εἰσι τοῦ Θεοῦ, τῆς αναστάσεως υἱοὶ ὄντες.</p> <p>Ε 20:37 ὅτι δὲ ἐγείρονται οἱ νεκροί, καὶ Μωϋσῆς ἐμήνυσεν ἐπὶ τῆς βάτου, ὡς λέγει Κύριον τὸν Θεὸν Ἀβραάμ καὶ τὸν Θεὸν Ἰσαάκ καὶ τὸν Θεὸν Ἰακώβ. 38 Θεὸς δὲ οὐκ ἔστι νεκρῶν, ἀλλὰ ζώντων· πάντες γὰρ αὐτῷ ζῶσιν.</p> <p>20:36 Κι αυτό, γιατί δεν θα υπάρχει γι αυτούς θάνατος, σαν αναστημένοι ἄνθρωποι που θα εἶναι, θα εἶναι ἴσοι με τους ἀγγέλους καὶ τα παιδιά του Θεοῦ. 37 Ὅτι ἀλλωστε οἱ νεκροὶ ανασταίνονται, αυτό το αναφέρει κι ὁ Μωυσῆς, ὅταν μιλάει για τη βάτο, καὶ λέει ὅτι ὁ Κύριος εἶναι Θεός του Αβραάμ καὶ Θεός του Ἰσαάκ καὶ Θεός του Ἰακώβ.</p>	

	<p>κατάσταση. Μία αγγελική διάσταση, χωρίς φθορά και θάνατο. Χωρίς γάμο για διαδοχή. Η ανάσταση των νεκρών θα ενώσει και πάλι την αθάνατη ψυχή με το σώμα.</p>	<p>38 Ο Θεός δεν είναι Θεός νεκρών αλλά ζωντανών, γιατί για αυτόν όλοι είναι ζωντανοί</p> <p>Εδώ, επειδή υπάρχει ο θάνατος, χρειάζεται ο γάμος κι επειδή, εκεί στην άλλη ζωή, δεν θα υπάρχει ο θάνατος, εκεί δεν θα χρειάζεται να υπάρχει ο γάμος. Επειδή στην εκεί ζωή θα αφανιστεί ο θάνατος, δεν υπάρχει ο λόγος και η ανάγκη του γάμου.</p>	
<p><u>Η συντέλεια του κόσμου.</u></p> <p>E 24:33 οὕτω καὶ ὑμεῖς ὅταν ἴδητε ταῦτα πάντα, γινώσκετε ὅτι ἐγγύς ἐστὶν ἐπὶ θύραις.</p> <p>24:33 Ἐτσι κι εσεῖς, ὅταν τα δεῖτε ὅλα αὐτά, να καταλάβετε ὅτι πλησιάζει το τέλος, ὅτι βρίσκεται πολύ κοντά.</p> <p>Δίνονται πάντα σημάδια και πληροφορίες για το τέλος.</p>	<p><u>Η επαγρύπνηση μπροστά στον αιφνίδιο ερχομό του τέλους.</u></p> <p>E 13:29 οὕτω καὶ ὑμεῖς, ὅταν ἴδητε ταῦτα γινόμενα, γινώσκετε ὅτι ἐγγύς ἐστὶν ἐπὶ θύραις.</p> <p>13:29 Ἐτσι κι εσεῖς, ὅταν δεῖτε να γίνονται αὐτά, να καταλάβετε ὅτι πλησιάζει το τέλος, ὅτι βρίσκεται πολύ κοντά.</p> <p>Ομοίως με το Ματθαῖο.</p>	<p><u>Διαρκής επαγρύπνηση για το τέλος του κόσμου.</u></p> <p>E 21:31 οὕτω καὶ ὑμεῖς, ὅταν ἴδητε ταῦτα γινόμενα, γινώσκετε ὅτι ἐγγύς ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ.</p> <p>21:31 Ἐτσι κι εσεῖς ὅταν δεῖτε να γίνονται αὐτά, να καταλάβετε ὅτι πλησιάζει ἡ βασιλεία του Θεοῦ.</p> <p>Η πρώτη παρουσία του Κυρίου αντιστοιχεί στην αναγέννηση των ψυχών, ενώ η δεύτερη παρουσία του, στην αναγέννηση των σωμάτων. Η παρακοή του Αδάμ γεννά τον ψυχικό θάνατο και έπεται ο σωματικός. Ο θάνατος παραμένει και αφανίζει τα σώματα. Κατά τη</p>	

		Δευτέρα Παρουσία Του, θα αφανίσει οριστικά το θάνατο.	
<p><u>Ο αιφνίδιος ερχομός του τέλους.</u></p> <p>E 24:36 Περί δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ ὥρας οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι τῶν οὐρανῶν, εἰ μὴ ὁ πατήρ μου μόνος.</p> <p>24:36 Ποια μέρα και ὥρα θα ἔρθει το τέλος, κανένας δεν το ξέρει, οὔτε οἱ ἄγγελοι των ουρανῶν, παρά μόνο ο Πατέρας μου.</p> <p>Διδάσκει τους μαθητές του εδῶ, να μη ζητούν να μάθουν εκείνα ὅπου υπερβαίνουν τη γνώση των ανθρώπων.</p>	<p><u>Ἡ επαγρύπνηση μπροστά στον αιφνίδιο ερχομο του τέλους.</u></p> <p>E 13:32 Περί δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἢ τῆς ὥρας οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι ἐν οὐρανῶ, οὐδὲ ὁ υἱός, εἰ μὴ ὁ πατήρ.</p> <p>13:32 Ὅσο για την ημέρα ἐκείνη ἢ για τη στιγμή που θα γίνουν αὐτά, κανείς δεν ξέρει, οὔτε οἱ ἄγγελοι στον ουρανό οὔτε ὁ ἴδιος ὁ Υἱός παρά μόνο ο Πατέρας.</p> <p>Ὁμοίως με το Ματθαῖο.</p>		
<p><u>Ὁ ἔμπιστος δούλος.</u></p> <p>E 24:50 ἤξει ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου ἐν ἡμέρᾳ ἣ οὐ προσδοκᾷ καὶ ἐν ὥρᾳ ἣ οὐ γινώσκει,</p> <p>24:50 θα ἔρθει ὁ κύριός του, την ημέρα που δεν τον περιμένει και σε ὥρα που δεν την ξέρει,</p> <p>Ἄγνωστη ἡ ὥρα της ἐλευσης.</p>		<p><u>Οἱ ἔμπιστοι δούλοι.</u></p> <p>E 12:46 ἤξει ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου ἐν ἡμέρᾳ ἣ οὐ προσδοκᾷ καὶ ἐν ὥρᾳ ἣ οὐ γινώσκει, καὶ διχτομήσει αὐτόν, καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀπίστων θήσει.</p> <p>12:46 θα ἔρθει ὁ κύριος του δούλου ἐκείνου σε μέρα που δεν τον περιμένει και σε ὥρα που δεν την ξέρει. Θα τον τιμωρήσει πολὺ αυστηρά και θα τον ρίξει στον τόπο που τιμωροῦνται οἱ ἀπιστοι.</p> <p>Ἡ οκνηρία, οδηγεί</p>	

		τον άνθρωπο στο σημείο να μη λογαριάζει το ότι μπορεί να έρθει αιφνίδια η ώρα του θανάτου. Ο στοχασμός του άγνωστου της ώρας του θανάτου, οδηγεί τον άνθρωπο στην κατά το δυνατόν αναμαρτησία.	
<u>Η συνωμοσία για τη θανάτωση του Ιησού.</u> Σ 26:4 και συνεβουλεύσαντο ἵνα τὸν Ἰησοῦν δόλω κρατήσωσι καὶ ἀποκτείνωσιν. 26:4 κι αποφάσισαν να συλλάβουν με δόλο τον Ιησού και να τον θανατώσουν. Ο χρόνος του πάθους και του θανάτου, είναι γνώρισμα της βούλησης του Κυρίου.	<u>Η συνωμοσία για τη θανάτωση του Ιησού.</u> Σ 14:1 Ἦν δὲ τὸ πάσχα καὶ τὰ ἄζυμα μετὰ δύο ἡμέρας, καὶ ἐζήτουν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς πῶς αὐτὸν ἐν δόλω κρατήσαντες ἀποκτείνωσιν. 14:1 Ὑστερα ἀπὸ δύο μέρες ἦταν ἡ γιορτὴ τοῦ Πάσχα καὶ τῶν Ἀζύμων. Οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς ἀναζητοῦσαν τρόπο να συλλάβουν τὸν Ἰησοῦ με πονηριά καὶ να τὸν θανατώσουν. Ομοίως με το Ματθαίο.	<u>Η προδοσία του Ιούδα.</u> Σ 22:2 καὶ ἐζήτουν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς τὸ πῶς ἀνέλωσιν αὐτόν· ἐφοβοῦντο γὰρ τὸν λαόν. 22:2 Οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς ἀναζητοῦσαν ευκαιρία να θανατώσουν τὸν Ἰησοῦ, γιατί φοβόντουσαν τὸν λαό. Ομοίως με τους άλλους Ευαγγελιστές.	<u>Η συνωμοσία για τη θανάτωση του Ιησού</u> Σ 11:53 ἀπ' ἐκείνης οὖν τῆς ἡμέρας συνεβουλεύσαντο ἵνα ἀποκτείνωσιν αὐτόν. 11:53 Ἀπὸ ἐκείνη λοιπὸν τὴν ἡμέρα αποφάσισαν να τὸν θανατώσουν Ομοίως με τους άλλους Ευαγγελιστές.
<u>Το τελευταίο δείπνο.</u> Ε 26:24 ὁ μὲν υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑπάγει καθὼς γέγραπται περὶ αὐτοῦ· οὐαὶ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ, δι' οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται· καλὸν ἦν αὐτῷ εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος. 26:24 Ο Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου θα	<u>Το τελευταίο δείπνο.</u> Ε 14:21 ὁ μὲν υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑπάγει καθὼς γέγραπται περὶ αὐτοῦ· οὐαὶ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ, δι' οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται· καλὸν ἦν αὐτῷ εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος. 14:21 Ο Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου, βέβαια,	<u>Το τελευταίο δείπνο.</u> Ε 22:22 καὶ ὁ μὲν υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου πορεύεται κατὰ τὸ ὄρισμένον· πλὴν οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι' οὗ παραδίδοται. 22:22 Ο Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου, βέβαια, βαδίζει σύμφωνα μ' αὐτό που ὅρισε ὁ Θεός, ἀλίμονο ὅμως σ' ἐκεῖνον τὸν	

<p>πεθάνει, όπως έχουν πει γι αυτόν οι Γραφές. Αλίμονο όμως στον άνθρωπο εκείνον που θα προδώσει τον Υιό του Ανθρώπου. Θα ήταν καλύτερα γι αυτόν να μην είχε γεννηθεί.</p> <p>Το «ἀπάγειν» δηλώνει πορεία και όχι θάνατο. Δηλώνει μετανάστευση και όχι νέκρωση.</p>	<p>θα πεθάνει όπως λένε οι Γραφές γι αυτόν, αλίμονο όμως στον άνθρωπο εκείνον που προδίδει τον Υιό του Ανθρώπου. Θα ήταν καλύτερα γι αυτόν να μην είχε γεννηθεί.</p> <p>Ο θάνατος του Χριστού, δεν είναι θάνατος αλλά πορεία προς τον Πατέρα.</p>	<p>άνθρωπο από τον οποίο θα προδοθεί</p> <p>Και ο «υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου» προχωρά προς το θάνατο, όχι από αδυναμία, αλλά για τη σωτηρία των ανθρώπων.</p>	
<p><u>Η πρόρρηση της άρνησης του Πέτρου.</u></p> <p>Σ 26:35 λέγει αὐτῷ ὁ Πέτρος· κἂν δέη με σὺν σοὶ ἀποθανεῖν, οὐ μὴ σε ἀπαρνήσομαι. ὁμοίως δὲ καὶ πάντες οἱ μαθηταὶ εἶπον.</p> <p>26:35 Ο Πέτρος όμως του λέει: «Δε θα σε απαρνηθῶ, ἔστω και αν χρειαστεί να πεθάνω μαζί σου». Τα ίδια είπαν και οι άλλοι μαθητές.</p> <p>Προσπαθεί ο Πέτρος να δείξει την αγάπη του και γι αυτό αντιλέγει στο Χριστό τα περί κοινού θανάτου.</p>	<p><u>Η πρόρρηση της άρνησης του Πέτρου.</u></p> <p>Σ 14:31 ὁ δὲ Πέτρος ἐκ περισσοῦ ἔλεγε μᾶλλον· ἐάν με δέη συναποθανεῖν σοι, οὐ μὴ σε ἀπαρνήσομαι. ὡσαύτως δὲ καὶ πάντες ἔλεγον.</p> <p>14:31 Ο Πέτρος όμως ακόμη πιο έντονα βεβαίωσε: «Δε θα σε απαρνηθῶ κι αν χρειαστεί να πεθάνω μαζί σου». Τα ίδια έλεγαν κι όλοι οι άλλοι.</p> <p>Δεν πρέπει να υπάρχει λύπη, όταν πρόκειται να γίνει αιτία ο θάνατός μας, να κατεργαστεί σωτηρία άλλων. Πρέπει να μεταμορφώνεται σε χαρά, η δυνατότητα να γίνουμε «σωτήρες» και ευχαριστία στο Θεό, γιατί αξιωνόμαστε αυτής της τιμής. Περί του Πέτρου, ομοίως με το Ματθαίο.</p>	<p><u>Διάλογος Ιησού και Πέτρου.</u></p> <p>Θ 22:33 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· Κύριε, μετὰ σοῦ ἔτοιμός εἰμι καὶ εἰς φυλακὴν καὶ εἰς θάνατον πορεύεσθαι.</p> <p>22:33 Εκείνος του είπε: «Κύριε, μαζί σου εγώ είμαι έτοιμος να πάω και στη φυλακή, ακόμη και στο θάνατο».</p> <p>Ομοίως με τους άλλους Ευαγγελιστές.</p>	<p><u>Ο Ιησούς προλέγει την άρνηση του Πέτρου</u></p> <p>Ε 13:37 λέγει αὐτῷ ὁ Πέτρος· Κύριε, διατί οὐ δύναμαί σοι ἀκολουθῆσαι ἄρτι; τὴν ψυχὴν μου ὑπὲρ σοῦ θήσω.</p> <p>13:37 Του λέει ο Πέτρος: «Κύριε, γιατί δεν μπορώ να σε ακολουθήσω τώρα; Τη ζωή μου είμαι έτοιμος να θυσιάσω για σένα».</p> <p>Ομοίως με τους άλλους Ευαγγελιστές.</p>

<u>Η προσευχή του Ιησού στη Γεθσημανή.</u>	<u>Η προσευχή του Ιησού στη Γεθσημανή.</u>	<u>Η προσευχή του Ιησού στο όρος των Ελαιών.</u>	
<p>Θ 26:38 τότε λέγει αυτοίς ὁ Ἰησοῦς· περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχὴ μου ἕως θανάτου· μείνατε ὧδε καὶ γρηγορεῖτε μετ' ἐμοῦ.</p> <p>Ε 26:39 καὶ προελθὼν μικρὸν ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ προσευχόμενος καὶ λέγων· πάτερ μου, εἰ δυνατόν ἐστι, παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο· πλην οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ</p> <p>26:38 Τότε τους λέει: «Περίλυπη μέχρι θανάτου εἶναι ἡ ψυχὴ μου. Περιμένετε ἐδῶ καὶ μείνετε ξάγρυπνοι μαζί μου». 39 Κι ἀφοῦ ἀπομακρύνθηκε λίγο, ἔπεσε με τὸ πρόσωπο στη γῆ καὶ προσευχόταν με τούτα τὰ λόγια: «Πατέρα μου, αν εἶναι δυνατόν, ἀς μὴν πιῶ τὸ ποτήρι, ὁμῶς ἀς μὴ γίνει τὸ δικό μου θέλημα ἀλλὰ τὸ δικό σου». Καὶ ἔρχεται πρὸς τους μαθητές καὶ τους βρίσκει νὰ κοιμούνται, καὶ λέει στον Πέτρο: «Ἔτσι, δὲν μπορέσατε μία ὥρα νὰ ἀγρυπνήσετε μαζί μου;</p> <p>Της ἀνθρώπινης φύσης γνώρισμα, εἶναι ἡ δειλία</p>	<p>Θ 14:34 καὶ λέγειν αυτοίς· περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχὴ μου ἕως θανάτου· μείνατε ὧδε καὶ γρηγορεῖτε.</p> <p>Ε 14:35 καὶ προελθὼν μικρὸν ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ προσηύχετο ἵνα, εἰ δυνατόν ἐστι, παρέλθῃ ἀπ' αὐτοῦ ἡ ὥρα, 36 καὶ ἔλεγεν· ἀββᾶ ὁ πατήρ, πάντα δυνατά σοι· παρένεγκε τὸ ποτήριον ἀπ' ἐμοῦ τοῦτο· ἀλλ' οὐ τί ἐγὼ θέλω, ἀλλ' εἴ τι σύ.</p> <p>14:34 Τότε τους λέει: «Περίλυπη μέχρι θανάτου εἶναι ἡ ψυχὴ μου, περιμένετε ἐδῶ καὶ μείνετε ξάγρυπνοι». 35 Κι ἀφοῦ ἀπομακρύνθηκε λίγο, ἔπεσε με τὸ πρόσωπο στη γῆ καὶ προσευχόταν νὰ γλιτώσει αν εἶναι δυνατό, ἀπὸ αὐτὴ τὴν ὥρα. 36 «Ἀββᾶ, Πατέρα», ἔλεγε, «ὅλα εἶναι δυνατά για σένα, γλιτώσέ με ἀπ' αὐτὸ τὸ ποτήρι, ἀς μὴ γίνει ὁμῶς τὸ δικό μου θέλημα ἀλλὰ τὸ δικό σου».</p> <p>Φυσικό δεδομένο ἡ λύπη για τὸ γεγονὸς τοῦ θανάτου. Ἡ ἀδυναμία του</p>	<p>Ε 22:40 γενόμενος δὲ ἐπὶ τοῦ τόπου εἶπεν αυτοίς· προσεύχεσθε μὴ εἰσελθεῖν εἰς πειρασμόν.</p> <p>Ε 22:42 λέγων· πάτερ, εἰ βούλει παρενεγκεῖν τοῦτο τὸ ποτήριον ἀπ' ἐμοῦ· πλην μὴ τὸ θέλημά μου, ἀλλὰ τὸ σὸν γινέσθω. 43 ὤφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελος ἀπ' οὐρανοῦ ἐνισχύων αὐτόν. 44 καὶ γενόμενος ἐν ἀγωνίᾳ ἐκτενέστερον προσηύχετο. ἐγένετο δὲ ὁ ἰδρῶς αὐτοῦ ὡσεὶ θρόμβοι αἵματος καταβαίνοντες ἐπὶ τὴν γῆν.</p> <p>22:40 Ὄταν ἔφτασε στο συνηθισμένο τόπο τους εἶπε: «Προσευχηθεῖτε, για νὰ μὴ σας νικήσει ὁ πειρασμός».</p> <p>22:42 «Πατέρα, αν θέλεις, γλιτώσέ με ἀπὸ αὐτὸ τὸ ποτήρι. Ἀς μὴ γίνει ὁμῶς τὸ δικό μου θέλημα ἀλλὰ τὸ δικό σου». 43 φανερώθηκε τότε σ' αὐτόν ἄγγελος ἀπὸ τὸν οὐρανὸ καὶ τὸν ἐνίσχυε. 44 Ἡ ἀγωνία τὸν κυρίεψε καὶ προσευχόταν πιο πολλή ὥρα. Ὁ ἰδρῶτας του γινόταν σαν σταγόνες αἵματος κι</p>	

<p>μπροστά στο γεγονός του θανάτου, διότι εισήλθε παρά φύση στη ζωή του. Ο θάνατος τρομάζει τον άνθρωπο. Ο Χριστός καταδεικνύει τη νίκη όλων των κατώτερων συναισθημάτων δια της προσευχής και της πίστεως και φυσικά της αποδοχής της αλήθειας. Η προσευχή ενισχύει τον άνθρωπο, στο να αντιμετωπίσει το γεγονός.</p>	<p>ερχομού του, τρομάζει τον άνθρωπο. Πικρία για το τέλος. Το «παρένευκε τὸ ποτήριον ἀπ' ἐμοῦ τοῦτο» είναι ανθρώπινο. Το «ἀλλ' οὐ τί ἐγὼ θέλω, ἀλλ' εἶ τι σύ», είναι θεϊκό. Η ασθενική σάρκα, εάν δεν δεχθεί διά της προσευχής την άνωθεν βοήθεια, κινδυνεύει.</p>	<p>έπεφτε στη γη. Ως αληθινός άνθρωπος ο Χριστός, άφησε τη φύση να κάνει το δικό της και να επιθυμεί να ζήσει. (διότι φιλόζωο τίποτε είναι ο άνθρωπος). Όμως αποδέχεται την αλήθεια και ομολογεί πως δεν θέλει να γίνει το θέλημα το ανθρώπινο, αλλά το θέλημα του Θεού.</p>	
<p><u>Ο θάνατος του Ιησού.</u></p> <p>Ε 27:50 ὁ δὲ Ἰησοῦς πάλιν κράζας φωνῇ μεγάλῃ ἀφῆκε τὸ πνεῦμα.</p> <p>27:50 Ο Ιησούς έβγαλε πάλι δυνατή κραυγή και άφησε την τελευταία του πνοή.</p> <p>Θεληματικά παραδίδει το πνεύμα του στο Θεό Πατέρα. Ο θάνατος του Χριστού ισοδυναμεί με τον αγιασμό του ανθρώπου.</p>	<p><u>Ο θάνατος του Ιησού.</u></p> <p>Σ 15:37 ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀφεις φωνῇ μεγάλῃν ἐξέπνευσε.</p> <p>15:37 Κι ο Ιησούς έβγαλε δυνατή κραυγή και ξεψύχησε.</p> <p>Ο Χριστός σα να προσκαλεί το θάνατο αφήνει «φωνήν μεγάλην» και πεθαίνει με την εξουσία του Δεσπότη και Κυρίου.</p>	<p><u>Ο θάνατος του Ιησού.</u></p> <p>Ε & Σ 23:46 καὶ φωνήσας φωνῇ μεγάλῃ ὁ Ἰησοῦς εἶπε· πάτερ, εἰς χεῖράς σου παρατίθειμαι τὸ πνεῦμά μου· καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐξέπνευσεν.</p> <p>23:46 Τότε ο Ιησούς κραύγασε με δυνατή φωνή και είπε: «Πατέρα, στα χέρια σου παραδίδω το πνεύμα μου». Μόλις το είπε αυτό, ξεψύχησε.</p> <p>Με αυτή την πρώτη φωνή, όλες οι ψυχές αξιώθηκαν να γευτούν την ελευθερία από τα δεσμά του διαβόλου. ...αφού ο Υιός του Θεού παρέδωσε την ψυχή Του στον Πατέρα κατά την αυτή στιγμή, ελευθερώνονται και όλες οι ψυχές από τον Άδη.</p>	<p><u>Η σταύρωση του Ιησού.</u></p> <p>Ε 19:30 ὅτε οὖν ἔλαβε τὸ ὄζος ὁ Ἰησοῦς εἶπε, τετέλεσται, καὶ κλίνας τὴν κεφαλὴν παρέδωκε τὸ πνεῦμα.</p> <p>19:30 Όταν εκείνος γεύτηκε το ξίδι είπε: «Όλα τώρα εκπληρώθηκαν». Έγειρε το κεφάλι και παρέδωσε το πνεύμα.</p> <p>Ο θάνατος ήρθε όταν ο Χριστός ήθελε και είδε πως όλα είχαν εκπληρωθεί, όχι νωρίτερα, μήτε αργότερα. Ατάραχος και με εξουσία τα κάνει όλα. Κι όταν όλα εκπληρώθηκαν έκλινε την κεφαλή και άφησε το πνεύμα Του. Ο Κύριος, είναι κύριος του θανάτου.</p>

Μετά από την παραπάνω μελέτη των τεσσάρων Ευαγγελιστών Ματθαίου, Μάρκου, Λουκά και Ιωάννη, καταγράψαμε:

1. στο Ματθαίο 35 αναφορές σχετικές με το υπό εξέταση θέμα,
2. στο Μάρκο 29 αναφορές σχετικές με το υπό εξέταση θέμα,
3. στο Λουκά 45 αναφορές σχετικές με το υπό εξέταση θέμα, και
4. στον Ιωάννη 24 αναφορές σχετικές με το υπό εξέταση θέμα.

Στις αναφορές αυτές υπάρχουν άλλοτε μεμονωμένες λέξεις, όπως π.χ. «θανάτου»⁵², «θανατώσουσιν»⁵³, «ἀναστήσεται»⁵⁴, «έτελεύτησεν»⁵⁵, «ἀποθάνη»⁵⁶, «ἐγέρθητι»⁵⁷ κλπ και άλλοτε μικρές ή μεγαλύτερες φράσεις οι οποίες όμως παραπέμπουν στο θάνατο, π.χ. «τὴν ψυχὴν σου ἀπαιτοῦσιν»⁵⁸, «εἰς τὸ κατακρημνίσαι αὐτόν»⁵⁹, «πλὴν ζητεῖτε τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ»⁶⁰, «κὰν ἀποθάνη, ζήσεται»⁶¹ κλπ.

Στον πίνακα 2 έγινε αποτύπωση των καταγραφών η οποία βασίστηκε στον τρόπο με τον οποίο καταχωρήθηκαν τα σχετικά σημεία των Ευαγγελίων. Στηριχθήκαμε σε τρία δεδομένα: α) τη λέξη θάνατος ή παράγωγά του, β) στα συνώνυμα αυτής και γ) στις εκφράσεις οι οποίες παραπέμπουν στο θάνατο. Βάση αυτού του σκεπτικού καταχωρίσαμε το σύνολο των 133 αναφορών και τις οποίες εντοπίσαμε στα τέσσερα Ευαγγελικά κείμενα. Για την πιο εύκολη αναζήτηση και ανάγνωση των αναφορών του πίνακα 2, υπάρχουν με κεφαλαία γράμματα σε απόχρωση κόκκινη στον πίνακα 1 τρεις συντομογραφίες: Θ = Θάνατος, Σ = Συνώνυμο και Ε = Εκφράσεις.

Πίνακας 2. Αριθμός χωρίων που εντοπίστηκαν κατά Ευαγγελιστή, ανάλογα αν περιείχαν τη λέξη θάνατος και παράγωγά της ή συνώνυμά της ή περιφραστικές εκφράσεις της.

	Ματθαίος	Μάρκος	Λουκάς	Ιωάννης	ΣΥΝΟΛΟ
Θάνατος	4	2	4	3	13
Συνώνυμα	10	13	14	2	39
Εκφράσεις	21	14	27	19	81
ΣΥΝΟΛΟ	35	29	45	24	133

Αξίζει στο σημείο αυτό να γίνει μια μικρή αναφορά σε ένα ζήτημα, το οποίο μας βοήθησε πολύ στην καταγραφή και στο να αποφύγουμε την κατάρτιση διπλών ή πολλαπλών πινάκων. Το ζήτημα αυτό έχει την ονομασία Συνοπτικό Πρόβλημα. Από την επιστημονική βιβλική έρευνα έχει προκύψει ότι ο Ματθαίος, ο Μάρκος και ο Λουκάς, αποτελούν τους τρεις Συνοπτικούς Ευαγγελιστές⁶². Υπάρχει ένα υλικό το οποίο χρησιμοποιήθηκε και από τους τρεις, μία κοινή πηγή πληροφόρησης και είναι εμφανής η χρήση της. Παράλληλα ο καθένας στο κείμενό του εκτός από αυτό το κοινό υλικό έχει και τη δική του προσωπική πηγή

⁵² Η Καινή Διαθήκη, Όπ.π., Ματθαίος. 26:38, Λουκάς. 1:79.

⁵³ Όπ.π., Ματθαίος. 10:21 και Λουκάς. 21:16.

⁵⁴ Όπ.π., Ιωάννης. 11:23.

⁵⁵ Όπ.π., Ματθαίος. 9:18.

⁵⁶ Όπ.π., Ιωάννης. 11:26.

⁵⁷ Όπ.π., Λουκάς. 7:14.

⁵⁸ Όπ.π., 2:20.

⁵⁹ Όπ.π., 4:29.

⁶⁰ Όπ.π., 12:28.

⁶¹ Όπ.π., Ιωάννης. 11:26.

⁶² Οι τρεις πρώτοι Ευαγγελιστές της Καινής Διαθήκης, ο Ματθαίος, ο Μάρκος και ο Λουκάς, ονομάζονται Συνοπτικοί διότι, τα κείμενά τους μας δίνουν τη δυνατότητα να τα καταγράψουμε σε παράλληλες στήλες και συγκρινόμενα μεταξύ τους, μπορούμε να τα εξετάσουμε συνοπτικά για να διαπιστώσουμε, ομοιότητες και διαφορές, τόσο ως προς τη μορφή όσο και ως προς το περιεχόμενο. Αυτό το φαινόμενο της αλληλεξάρτησης και αλληλεπίδρασης στις σχέσεις των τριών ονομάζεται Συνοπτικό Πρόβλημα. Το ζήτημα αυτό είχε εξεταστεί από τους εκκλησιαστικούς συγγραφείς των πρώτων αιώνων, σε βάθος όμως μελετήθηκε από τον 18^ο αιώνα και μετά.

πληροφόρησης⁶³ την οποία χρησιμοποιεί και κάνει το σύγγραμμά του να διαφέρει σε στοιχεία και σημεία από τους άλλους δύο Ευαγγελιστές. Η κοινή πηγή αλλά και οι διαφορές μεταξύ των Ευαγγελιστών μάς οδήγησαν να δημιουργήσουμε τους προηγούμενους δύο πίνακες. Αυτό έγινε για να καταστεί πιο εύκολη και εύληπτη στον αναγνώστη η καταγραφή του πώς οι Ευαγγελιστές περιγράφουν το ίδιο θέμα.

8. Συζήτηση.

Πριν προχωρήσουμε στα συμπεράσματα της έρευνάς μας θα θέλαμε ταπεινά να καταθέσουμε δυο σκέψεις. Το θέμα του θανάτου και ο χρόνος τού τέλους ενός πλάσματος αλλά κυρίως και πρωτίστως του έλλογου πλάσματος είναι ζήτημα ηθικής. Η ηθική πρέπει να συμβαδίζει με την πορεία του κάθε ανθρώπου αλλά και του κάθε ερευνητή. Το ερώτημα, βέβαια, το οποίο τίθεται είναι για ποια ηθική θα πρέπει να μιλάμε στην εποχή μας όπου υπάρχουν πολλά συστήματα ηθικών αξιών. Ο θάνατος σήμερα μελετάται από διαφορετικές ηθικές προσεγγίσεις: την ηθική της ιατρικής, την ηθική της κοινωνιολογίας, την ηθική της οικονομίας, την ηθική μιας οικογένειας, την ηθική της θρησκείας κλπ. Έτσι πρέπει να δούμε ποια είναι η αξία του ανθρώπινου τέλους στις σύγχρονες κοινωνίες και ποιες αντιλήψεις έχουν γι αυτό το τέλος αλλά και για αυτόν που τελειώνει. Τί σημαίνει το «πότε» ή το «πώς» πεθαίνω στην κάθε περίπτωση.

Μέσα σε όλη αυτή την αναζήτηση δεν πρέπει επ' ουδενί να λείπει η επιστήμη της Θεολογίας⁶⁴. Ο σωστός θεολόγος μπορεί να αρθρώνει λόγο όχι απλά σύγχρονο αλλά παράλληλα διαχρονικό και σωτήριο, μοναδικό και ανεπανάληπτο. Το σύνολο των φυσικών επιστημών και των πορισμάτων τους θα πρέπει να είναι τμήμα της ενημέρωσής τους και η απολογητική τους να μην σταματά στείρα στην αυτοεπιβράβευσή τους αλλά να οδηγεί σε νέα ερωτήματα, νέες έρευνες και νέα δεδομένα, με γνώμονα πάντα το πνευματικό και σωτήριο όφελος του ανθρώπου⁶⁵. Ο Μέγας Βασίλειος ερμηνεύοντας και γράφοντας για την εξαήμερη δημιουργία από το Θεό μεταξύ των άλλων τονίζει εμφαντικά πως η Εκκλησία δεν έχει να φοβηθεί τίποτε απολύτως ούτε να μειωθεί ο θαυμασμός και η αγάπη προς το Δημιουργό Θεό εάν καταφέρει η επιστήμη να αποδώσει το επιστητό της δημιουργίας⁶⁶. Αυτό το διεισδυτικό βλέμμα του Μεγάλου ανδρός του 4^{ου} αιώνα θα πρέπει να υπάρχει, να συνέχει και να κατατρώει τα σωθικά όλων μας για την προσπάθεια ανακάλυψης όχι του «πότε» αλλά κυρίως του «πώς».

Θα πρέπει να γίνει προσπάθεια να διακρίνουμε και να καταλάβουμε τι σημαίνει αυτό το «πότε». Το «πότε» λοιπόν μπορεί να σταθεί χρονικά έναντι του θανάτου. Μπορεί να οριοθετήσει σύγχρονα θέματα τα οποία μιλούν για τον λεγόμενο ποιοτικό θάνατο. Έχει τη δυναμική τού να ορίσει ζητήματα τα οποία μιλούν για το ηθικό χρέος έναντι του ετοιμοθάνατου. Μπορεί να καταδείξει θέματα αξιών. Η αποκαλυπτική του δυναμική ορίζει ζητήματα νομικά τα οποία προκύπτουν πριν και μετά το θάνατο κλπ. Για να μπορέσουμε να δώσουμε μία καλά τεκμηριωμένη απάντηση σίγουρα θα πρέπει να ορίσουμε σε πιο επίπεδο γι αυτό το «πότε» μιλούμε και ρωτούμε.

Το πρόβλημα όμως δεν είναι τόσο αυτό καθ' αυτό το «πότε» αλλά ο τρόπος προσέγγισής του. Δεν είναι ζήτημα εάν μπορεί κανείς να προσαρμόζεται και να ζει την ευχαρίστηση του σήμερα. Αυτό είναι εύκολο πράγμα. Το ζήτημα δεν είναι να ζει ο άνθρωπος ως προσαρμοσμένος νεκρός στο σήμερα, βολεμένος κάτω από μία επαναλαμβανόμενη ζωή

⁶³ http://el.wikipedia.org/wiki/Συνοπτικά_Ευαγγέλια.

⁶⁴ Κούκουρα Δήμητρα, *Εισαγωγή στην Επιστήμη της Θεολογίας*, Πανεπιστημιακές Σημειώσεις, Α.Π.Θ. 2004. σσ. 4-8. http://users.auth.gr/dimkou/Introduction%20to%20theology_x.pdf.

⁶⁵ Μέγας Λ. Φαράντος, *Θεός και Θρησκεία στις Φυσικές Επιστήμες*, Εκδόσεις «Εννοια», Αθήνα 2008, σ. 214.

⁶⁶ Μεγάλου Βασιλείου, *Όμιλία εις την Έξαήμερον*, Migne Patrologia Graeca 1857, τόμος 29, 25A. «Οὐ γὰρ ἐλαττοῦται ἢ ἐπὶ τοῖς μεγίστοις ἐκκληζῖς, ἐπειδὴν ὁ τρόπος καθ' ὃν γίνεται τι τῶν παραδόξων ἐξευρεθῆ εἰ δὲ μὴ, ἀλλὰ τὸ γε ἀπλοῦν τῆς πίστεως ἰσχυρότερον ἔστω τῶν λογικῶν ἀποδείξεων». «Δε μειώνεται ο θαυμασμός μας για τα έργα του Θεού, αν βρεθεί ο τρόπος με τον οποίο έγινε κάποιο από τα θαυμαστά αυτά έργα, αλλά το απλό της πίστεως γίνεται ακόμη πιο ισχυρό μέσα από τη λογική των αποδείξεων».

και μεμψιμοιρώντας για τα κακώς κείμενα. Πρέπει να τείνει στην καθημερινή υπέρβαση έναντι της στατικότητας, να μη ζει με την προσδοκία του «ποιοτικού τέλους», μα ούτε και στην κατάσταση της αδράνειας έναντι των ουσιαστικών αναζητήσεων για τη ζωή. Πρέπει να προχωρά πιο πέρα να διακινδυνεύει στη γνώση ακόμη κι αν του ανατρέπει τα δεδομένα. Πρέπει να είναι συστηματικά θετικός στα νέα δεδομένα, όχι άψαχτα αλλά με διεισδυτική διάθεση προς αυτά και με μία διάθεση αληθινού ρίσκου τόσο για τη ζωή όσο και για το θάνατο⁶⁷.

Τέλος είναι άξιο μνημόνευσης να σταθούμε και λίγο στο «πρέπει». Αυτό το απρόσωπο ρήμα έχει μία μοναδικά δυναμική προσωπικότητα, η οποία μας οδηγεί στον παρακάτω προβληματισμό: Ποιος θέτει το ερώτημα «πρέπει» απέναντι στο θάνατο; Το πρέπει έρχεται:

α) ως εντολή εξ ουρανού; Μα «δεν είναι ο Θεός, που έκαμε τον θάνατον, ούτε και ευχαριστείται για τον όλεθρο των ανθρώπων»⁶⁸. Κάποιοι Πατέρες προσεγγίζουν το θέμα⁶⁹ και κάνουν αναφορά στο θάνατο και μάλιστα έχουν βαθιά πεποίθηση πως ο Θεός αποφασίζει γι αυτό το γεγονός. Όμως πέρα από αυτή την απόφαση υπάρχει και η συνεργία του ανθρώπου της οποίας το μέτρο της ευθύνης είναι δυσδιάκριτο⁷⁰.

β) ως εσωτερική φωνή; Μα ο ίδιος ο Χριστός βίωσε την αγωνία του θανάτου αλλά δεν έμεινε σε αυτή προχώρησε στο: «ας μη γίνει το δικό μου θέλημα αλλά το δικό σου».⁷¹

γ) διότι το ορίζει η κοινωνία;⁷² Μα ο Προμηθέας άλλα μας διδάσκει⁷³,

δ) μέσα από το δικό μου θέλω και επιθυμώ; Μα «επειδή λοιπόν δεν πηγαίνει το πράγμα όπως εγώ επιθυμώ και θέλω, πρέπει εγώ να το θέλω όπως αυτό πηγαίνει»⁷⁴,

⁶⁷ Μέγας Λ. Φαράντος, *Αντί-Φωνα θέματα επιστήμης και ανθρωπισμού*, Εκδόσεις Γρηγόρης, Αθήνα 2001, σ. 45.

⁶⁸ Παλαιά Διαθήκη, *Σοφία Σολομώντος*. 1:13. «ὁ Θεὸς θάνατον οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ τέρπεται ἐπ' ἀπωλείᾳ ζώντων».

http://users.sch.gr/aiasgr/Palaia_Diathikh/Sofia_Solomwntos/Sofia_Solomwntos_kef.1-2.htm.

⁶⁹ 1) Μεγάλου Βασιλείου, *Πρός Ὁμόζυγον Νεκταρίου*, Επιστολή 6, Παραμυθητική, Migne Patrologia Graeca 1857, τόμος 32, 241-244.

2) Γρηγορίου Νύσσης, *Περί τῶν νηπίων πρό ὄρας ἀφαρπαζομένων*, Migne Patrologia Graeca 1863, τόμος 46, 164-168.

3) Ιωάννου Χρυσοστόμου, *Εἰς Θεσσαλονικοῖς*, Ομιλία VI, Migne Patrologia Graeca 1862, τόμος 62, 431.

4) Ευγένιος Βούλγαρης, *Διατριβή περί Ευθανασίας*, ὁπ. π. σ. 113, (Ἀνθρῶπε, «ΜΗ ΣΕ ΤΡΟΜΑΖΕΙ, ΓΙΕ ΜΟΥ, ΠΟΥ ἼΝΑΙ ΑΠΟΦΑΣΙΣΜΕΝΟ ΝΑΡΘΕΙ Ο ΘΑΝΑΤΟΣ», άκουσε το Σοφὸ Σειράχ << Παλαιά Διαθήκη, Σειράχ, 41', 3-4.>>: «ΘΥΜΗΣΟΥ ΑΥΤΟΥΣ ΠΟΥ ΖΗΣΑΝΕ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΣΕΝΑ ΚΙ ΑΥΤΟΥΣ ΠΟΥ ΠΡΟΚΕΙΤΑΙ Ν' ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΟΥΝ. ΑΥΤΗ ΕΙΝΑΙ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ Η ΑΠΟΦΑΣΗ ΓΙΑ ΚΑΘΕ ΑΝΘΡΩΠΟ· ΓΙΑΤΙ ΝΑ ΠΑΣ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΤΗ ΒΟΥΛΗ;». Όλοι πέθαναν κι όλοι θα πεθάνουν· ο νόμος είναι κοινός για όλους· το γεγονός είναι αμείλικτο και αναπόφευκτο· και μάλιστα οικονομήθηκε σαν δίκαιο και καλό από τον ύψιστο και υπεράγαθο πλαστοουργό και Κριτή σου. Τολμάς να αντιτείνεις; «ΓΙΑΤΙ ΝΑ ΠΑΣ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΤΗ ΒΟΥΛΗ;» Αυτό και ως συμφέρον, ακόμα και ωφέλιμο, ορίστηκε και για σένα, που πλάστηκες μεν εξ αρχής με τη θεία χάρη καθαρός κι αθάνατος.)

⁷⁰ Φιλόθεος Φάρος αρχιμανδρίτης, *Το Πένθος*, Ορθόδοξη, λαογραφική και Ψυχολογική Θεώρηση, Εκδόσεις Ακρίτας, 2006, σ. 41.

⁷¹ Καινή Διαθήκη, ὁπ.π., *Ματθαίος*. 26:39 «πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ.» & *Μάρκος*. 14:36 και *Λουκάς*. 22:42.

⁷² Κινηματογραφική ταινία «Η μπαλάντα του Ναραγιάμα» 1958,

<http://thecinema.gr/online-movies/full-movies/movies-with-greek-subs/58-online-movies/full-movies/full-movies-with-greek-subs/1689-%CE%B7-%CE%BC%CF%80%CE%B1%CE%BB%CE%AC%CE%BD%CF%84%CE%B1-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%BD%CE%B1%CF%81%CE%B1%CE%B3%CE%B9%CE%AC%CE%BC%CE%B1-narayama-bushik%C3%B4-1958.html>.

⁷³ Λυγερὸς Νίκος, *Η πράξη κατά Προμηθέα*. <http://www.lygeros.org/articles?n=3675&l=gr>.

⁷⁴ Γιάννης Δημολιάτης & Μανώλης Γαλανάκης, *Ευγένιος Βούλγαρης Διατριβή περί ευθανασίας*, ὁπ.π., σ. 106. «Και επειδή λοιπόν δεν ακολουθεί το πράγμα καθώς εγώ προαιρούμαι και θέλω, πρέπει εγώ να το θέλω καθώς αυτό ακολουθεί. "ΔΙΟ ΧΡΗ, ΚΑΙ ΠΑΝΥ ΣΥΜΦΕΡΕΙ, ΕΠΕΙ ΜΗ ΓΙΝΕΤΑΙ ΤΑ

ε) μέσα από το λεγόμενο αξιοπρεπή θάνατο; Αλλά ποιος αποφασίζει γι αυτόν, εγώ ή οι συγγενείς μου, η επιστήμη, ο νόμος, το κράτος;

στ) μέσα από τις αποφάσεις υπουργών; π.χ. Οικονομικών, Υγείας κλπ.

Μπορούν να ειπωθούν πολλά «πρέπει» σε επίπεδο φιλοσοφικό, ανθρωπιστικό, ιατρικό, κοινωνιολογικό, νομικό, θεολογικό κλπ. Ωστόσο, είναι δυνατόν αυτά τα «πρέπει» άλλοτε να είναι ωφέλιμα για το λαό και την επιστήμη και άλλοτε όχι. Μπορεί να παρουσιάζονται ως αναγκαία δεδομένα για τη συνέχεια της ζωής, αλλά υπάρχει περίπτωση και να παρασιωπούνται, εφόσον για κάποιους δεν συμφέρει να ασχολείται ο λαός με αυτά⁷⁵. Ουσιαστικά όμως για όλα αυτά υπάρχει ένας παράγοντας τον οποίο οφείλουμε να λάβουμε σοβαρά υπόψη: ότι όλα αυτά τα «πρέπει» λειτουργούν κατά κανόνα κτητικά και κυριαρχούν επί του ανθρώπου όχι ευχάριστα αλλά αφήνοντας αναπάντητα ερωτήματα. Όταν ο άνθρωπος όμως αντιληφθεί αυτή την πραγματικότητα και πάψει να χρησιμοποιεί το συνάνθρωπο ως χρηστικό αντικείμενο, όταν απεμπλακεί από την κτητικότητα του και συνειδητοποιήσει τι σημαίνει πρέπει να μάθω να αγαπώ, τότε αυτό το απρόσωπο ρήμα αποκτά πρόσωπο και μπορεί να οδηγήσει σε μία ουσιαστική σχέση με το συνάνθρωπο και άρα με τον ίδιο το Θεό^{76,77}.

Παραπάνω κάναμε χρήση των επιρρημάτων «πότε» και «πώς», ενώ ακροθίζαμε το πολύ βαθύ ρήμα «πρέπει». Αυτό έγινε εσκεμμένα για να προετοιμαστούμε και να φτάσουμε στο σημείο να καταθέσουμε το πόρισμα της έρευνάς μας.

9. Συμπεράσματα.

Από τη μελέτη των Ευαγγελίων και την πινακοποίηση των στοιχείων της συστηματικής έρευνας η οποία διεζήχθη, συνάγεται το συμπέρασμα πως οι Ευαγγελιστές δεν απαντούν στο «πότε» (Πότε πρέπει να πεθαίνει ο άνθρωπος) αλλά στο «πώς».

Στο ειδικότερο ερώτημα «Τι απαντούν οι Ευαγγελιστές» στο γενικότερο ερώτημα «Πότε πρέπει να πεθαίνει ο άνθρωπος», δεν έχουμε ουσιαστικά απάντηση. Δεν απαντάται αυτό το ερώτημα. Το «πότε» δεν είναι καν μέσα στη σκέψη τους. Στα ιερά κείμενα αποτυπώνεται πως ο χρόνος της μετάβασής μας στα επόμενα είναι άγνωστος. «Ποια όμως μέρα και ώρα θα έρθει το τέλος, κανένας δεν το ξέρει, ούτε οι άγγελοι των ουρανών, παρά μόνο ο Πατέρας μου»⁷⁸. Το χωρίο αυτό βλέπει κανείς πως δεν αναφέρεται στο «πότε πρέπει» αλλά κάνει μία αναφορά στο «πότε γίνεται». Παρότι δεν αναφέρεται στο "πότε πρέπει να γίνει" αλλά στο "πότε γίνεται", αυτό το χωρίο είναι το πιο κοντινό στο ερώτημα «πότε» και σφραγίζεται με το «κανένας δεν το ξέρει».

ΓΙΝΟΜΕΝΑ ΩΣ ΒΟΥΛΟΜΕΘΑ, ΛΟΙΠΟΝ ΚΑΙ ΗΜΑΣ ΩΣ ΤΑΥΤΑ ΓΙΝΕΤΑΙ (ΚΑΙ ΜΑΛΙΣΤΑ ΤΟΥΤΟ ΕΠΙ ΘΑΝΑΤΟΥ) ΒΟΥΛΕΣΘΑΙ". Η συμβουλή είναι άριστη, και αυτή είναι του ουρανοφάντορος Βασιλείου (Επιστολή 101^η). (Ευγενίου του Βουλγάρεως, *Διατριβή περί Ευθανασίας*, Εν Πετρούπολει, 1804, έκδοση 1^η, σελίδα 64. Τα κεφαλαία είναι του πρωτοτύπου.) Σε μετάφραση: «Και επειδή λοιπόν δεν πηγαίνει το πράγμα όπως εγώ επιθυμώ και θέλω, πρέπει εγώ να το θέλω όπως αυτό πηγαίνει. "Γι αυτό λοιπόν, όταν τα πράγματα δεν γίνονται όπως εμείς τα θέλουμε, πρέπει, και πολύ συμφέρει, κι εμείς να τα θέλουμε όπως αυτά γίνονται (ιδίως μάλιστα αν πρόκειται για το θάνατο)". Η συμβουλή είναι άριστη, και είναι του ουρανοφάντη Βασιλείου».

⁷⁵ Μέγας Α. Φαράντος, ό.π., σσ. 240-242.

⁷⁶ Μπέρκ Ιωάννης πρεσβύτερος, *Στά χέρια τοῦ Θεοῦ*, Κείμενα Πίστεως καί Ἐλπίδας, Εκδόσεις «Ἐν πλῶ», 2009, σσ. 61-66.

⁷⁷ Η Καινή Δαιθήκη, ό.π., *Α' Ιωάννου*. 4:20. «ἐάν τις εἴπῃ ὅτι ἀγαπῶ τὸν Θεόν, καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μισῶ, ψευδὴς ἐστίν· ὁ γὰρ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν ὃν ἑώρακε, τὸν Θεὸν ὃν οὐχ ἑώρακε πῶς δύναται ἀγαπᾶν;». (αν κάποιος πει «αγαπῶ το Θεό», μισεί όμως τον αδελφό του, είναι ψεύτης. Γιατί, πραγματικά, αυτός που δεν αγαπάει τον αδελφό του, τον οποίο βλέπει, πώς μπορεί να αγαπάει το Θεό, τον οποίο δε βλέπει;).

⁷⁸ Ό.π., *Ματθαίος*. 24:36. «Περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ ὥρας οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι τῶν οὐρανῶν, εἰ μὴ ὁ πατὴρ μου μόνος» & Μάρκος. 13:32.

Ωστόσο, στο Ευαγγέλιο του Λουκά, δίνεται η απάντηση «νῦν»⁷⁹ και για το «πότε». Όταν ο άνθρωπος, ως άλλος Συμεών, μπορέσει να βαστάξει στην αγκαλιά του τον Ιησού, τότε, μπορεί να αναφωνήσει το «Τώρα, Κύριε, μπορείς ν' αφήσεις το δούλο σου να πεθάνει ειρηνικά, όπως του υποσχέθηκες, γιατί τα μάτια του είδαν τον σωτήρα που ετοίμασες για όλους τους λαούς»⁸⁰. Το κριτήριο δεν είναι χρονικό, ηλικιακό, είναι όμως ΤΟ κριτήριο το οποίο στο πρόσωπο του Συμεών εκπληρώνεται μια προφητεία και του δίνει τη δυναμική να ομολογήσει το "τώρα!"⁸¹. Κατανάγκη θα πρέπει να περιοριστούμε στο «ήρθε η καθορισμένη γι' αυτόν ώρα»⁸², ήρθε η ώρα του. Νωρίτερα ο Πατέρας δεν μας περιμένει, ούτε θα μας περιμένει επ' άπειρον, πρέπει να είμαστε ακριβείς στο ραντεβού μας. Ακριβώς όπως ήταν ο Κύριος. Όχι νωρίτερα. Ούτε αργότερα. Τότε, όταν έρθει η ώρα μας, να «το θέλουμε όπως εκείνο γίνεται», κατά τη συμβουλή του Μεγάλου Βασιλείου.⁸³

Θα πρέπει τέλος να σημειωθεί ότι την εποχή που γράφτηκαν τα Ευαγγέλια, ο μέσος όρος ζωής ήταν τριάντα-τριανταένα έτη,⁸⁴ και το ερώτημα «πότε» δεν είχε τότε τεθεί. Σήμερα, που ο μέσος όρος ζωής έχει υπερδιπλασιαστεί και η βιοϊατρική τεχνολογία έχει ασαφοποιήσει τα όρια του πιο πάνω «ήρθε η καθορισμένη γι' αυτόν ώρα», έχει τεθεί προ ημών και το "πότε".

Παντού, μέσα στα Ευαγγελικά κείμενα, παρατίθεται η πνευματική προετοιμασία για την αντιμετώπιση είτε του πνευματικού, είτε του σωματικού θανάτου. Δεν συναντάμε το «πότε πρέπει» αλλά ενημερωνόμαστε για το «πώς πρέπει», γι αυτό το οποίο ο Ευγένιος Βούλγαρης στη *Διατριβή περί Ευθανασίας* όρισε ως ετοιμοθανασία⁸⁵. Όλος ο λόγος του Χριστού είναι δομημένος γύρω από το «πώς πρέπει» και όχι από το «πότε πρέπει». Λαμβάνοντας ο άνθρωπος δύναμη από το «πώς» και αγωνιζόμενος να ξεκαθαρίσει το «πρέπει» μπορεί να λειτουργήσει και να ζήσει αντιμετωπίζοντας δυναμικά αυτό το κατ' άνθρωπο αληθινά σκληρό γεγονός.

Ο θάνατος είναι χωρίς αμφιβολία μία πρόκληση για τον κάθε άνθρωπο. Πρόκληση διότι πρέπει και έχει υποχρέωση το έλλογο πλάσμα να διαμορφώσει και να σχηματίσει μία άποψη γι αυτόν χωρίς ουσιαστικά να μπορεί να τον αντιληφθεί ή να καταλάβει τι μπορεί να γίνεται μετά από αυτόν. Όσο κι αν προσπαθήσει ο άνθρωπος δεν μπορεί να μπει στη λογική επεξεργασία της αληθινής κατάστασης του θανάτου. Δεν μπορεί να αμφισβητήσει κανείς,

⁷⁹ Οπ.π., Λουκάς. 2:29-31. «Νῦν ἀπολύεις τὸν δούλόν σου, δέσποτα, κατὰ τὸ ρῆμά σου ἐν εἰρήνῃ, ὅτι εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου, ὃ ἠτοίμασας κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν λαῶν».

⁸⁰ Οπ.π.

⁸¹ Δημολιάτης Γιάννης. «Νυν απολύεις τον δούλον σου δέσποτα - πραγματεία περί αρνητικής ζωής: ένα πείραμα σκέψης και ένα υπόδειγμα συνδυασμού ποσότητας και ποιότητας ζωής». Στο βιβλίο «*Η Ποιότητα στις Υπηρεσίες Υγείας*» Κυριόπουλος Γ, Λιονής Χ, Σουλιώτης Κ, Τσάκος Γ (επιμέλεια), εκδόσεις Θεμέλιο, σειρά Κοινωνία & Υγεία, Αθήνα 2003, σελίδες 25-56.

⁸² Καινή Διαθήκη, ὄπ.π., *Ιωάννης*. 13:1. «Πρὸ δὲ τῆς ἑορτῆς τοῦ πάσχα εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἐλίλυθεν αὐτοῦ ἡ ὥρα ἵνα μεταβῆ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου πρὸς τὸν πατέρα». «Πριν ἀπὸ τῆς γιορτῆς τοῦ Πάσχα, ζέροντας ὁ Ἰησοῦς πὼς ἤρθε ἡ καθορισμένη γι' αὐτὸν ὥρα νὰ φύγει ἀπὸ τοῦτον τὸν κόσμον καὶ νὰ πάει στὸν Πατέρα».

⁸³ Οπ.π. υποσημείωση 74.

⁸⁴ Γιάννης Δ. Δημολιάτης. *Βιοστατιστική διερεύνηση της θνησιμότητας στην Ελλάδα, 1956-1982*. Ιωάννινα, 1988: σελίδα 107. <http://thesis.ekt.gr/thesisBookReader/id/0688#page/110/mode/2up>.

⁸⁵ Γιάννης Δημολιάτης & Μανώλης Γαλανάκης, *Ευγένιος Βούλγαρης Διατριβή περί ευθανασίας*, ὄπ. π. «Εάν τοιοῦτος εἶναι ὁ λογισμὸς τοῦ εκταραττομένου καὶ ἀδημονούντος δια τὸν ἐπερχόμενον θάνατον, ὅτι ἀνέτοιμος ἤδη εὐρίσκεται εἰς τὸ νὰ τὸν ἀπαντήσῃ, ἡ θλίψις ἡ περὶ τὸν θάνατον, εἶναι δικαία καὶ εὐλόγος, εἶναι ἐπωφελὴς καὶ σωτηριώδης.» (1804, σ.79) «Εάν τέτοιος εἶναι ὁ λογισμὸς τοῦ αὐτουνοῦ που ταράζεται καὶ πολὺ ἀγωνιά γιὰ τὸ θάνατο που ἐρχεται, ὅτι βρίσκεται ἀνέτοιμος νὰ τὸν συναντήσῃ, ἡ θλίψις γιὰ τὸ θάνατο εἶναι δίκαιη καὶ εὐλόγη, εἶναι ωφέλιμη καὶ σωτήρια.» (2005, σ.122), καὶ «εκεῖνος, ὅστις οὕτω πολλὰ ἀδημονεῖ καὶ λυπείται, οὐτε ἀμέτρως εκταράττεται καὶ φοβεῖται, ὅταν ἐνθυμῆται τῆς παρουσίας αὐτοῦ ζωῆς τὸ ἐπισφράγισμα, καὶ τὸ τέλος. Ἰδοὺ ὁ ἄνθρωπος ὁ πάντοτε καὶ ἐν ὄσω ζῆ, ΕΤΟΙΜΟΘΑΝΑΤΟΣ, καὶ κατὰ τὸ ἀκόλουθον, ὁ ΕΥΘΑΝΑΤΟΣ» (1804, σ.140) «ἐλευθερὸς εἶν' ἐκεῖνος που οὐτε ἀγωνιά καὶ λυπάται πολὺ, οὐτε ταράζεται καὶ φοβάται χωρὶς μέτρο, ὅταν θυμάται τὸ ἐπισφράγισμα τῆς παρουσίας ζωῆς του, δηλαδὴ τὸ τέλος, τὸ θάνατο. Νά! ὁ ἄνθρωπος ὁ πάντοτε καὶ γιὰ ὅσο ζεῖ ἐτοιμὸς γιὰ τὸ θάνατο, ΕΤΟΙΜΟΘΑΝΑΤΟΣ, καὶ συνεπῶς καλοθάνατος, ΕΥΘΑΝΑΤΟΣ.» (2005, σ. 162).

πως για το γεγονός του θανάτου και για τη φύση της κατάστασης αυτής υπάρχει μία απόλυτη αδυναμία επιστητής γνώσης. Υπάρχει ένα άνευ προηγουμένου κενό γνώσης και εμπειρίας. Ίσως μάλιστα η προσέγγισή του σε επίπεδο ηθικό, κοινωνικό, κοινωνιολογικό, οικονομικό, τέχνης κλπ να προσπαθεί να δώσει απαντήσεις στο σύγχρονο άνθρωπο ή και να τον βοηθήσει για να το διαχειριστεί. Ο τρόπος της ζωής του ανθρώπου σήμερα, μπορεί να πει κανείς πως ταυτίζεται με δύο διαφορετικές φράσεις δύο μεγάλων διανοούμενων, «σκέφτομαι άρα υπάρχω»⁸⁶ και «πάσχω, υποφέρω, άρα υπάρχω»⁸⁷. Όταν ο άνθρωπος προσπαθήσει με τον ορθολογισμό της πρώτης φράσης να λύσει το «πότε», μάλλον ταξιδεύει στην αδυναμία του αναπάντητου. Όταν ξεφύγει από τις δεσμεύεις του ορθολογισμού του και ταξιδεύει πνευματικά με το «πάσχω, υποφέρω» τότε μπορεί να δει τη δυναμική του και τις δυνάμεις του και μέσα από το συγκλονισμό του «πάσχω, υποφέρω» να βιώσει το πνευματικό μεγαλείο και τις αλήθειες του «πώς»⁸⁸. «Ουσία της υπάρξεως είναι το μέλι του θανάτου»⁸⁹.

Ο Χριστός παντού και πάντα οριοθετεί δύο τάξεις ανθρώπων, αυτών οι οποίοι ζουν κατά Θεόν και αυτών οι οποίοι δε ζουν κατά Θεόν. Οι πρώτοι είναι αυτοί οι οποίοι μεταβαίνουν και έχουν περάσει «από το θάνατο στη ζωή»⁹⁰. Δε φοβούνται το θάνατο γιατί ο Χριστός είναι ο νικητής του θανάτου⁹¹ κι ακόμη δεν τους ενδιαφέρει το τι γίνεται με το σώμα τους αλλά το τι γίνεται με την όλη υπόστασή τους, καθώς και με το πώς θα είναι το τέλος τους. Τους αρκεί αυτό το τέλος να είναι κατά Θεόν. Οι δεύτεροι είναι αυτοί οι οποίοι ζουν μεν, αλλά ζουν ως νεκροί «το όνομά σου λέει πως είσαι ζωντανός, μα στην πραγματικότητα είσαι νεκρός»⁹². Το «πότε» λοιπόν για τον πιστό είναι άνευ ουσίας. Το «πώς» όμως είναι το Α και το Ω της ζωής του. Γι αυτό το λόγο και δεν δίνει ουσιαστικά απάντηση το Ευαγγελικό κείμενο στο χρονικό «πότε» αλλά προσπαθεί και οδηγεί τον άνθρωπο στην ψυχοσωματική προετοιμασία με το «πώς». Αυτός ο οποίος θα καταφέρει να «βουτήξει» και να «κοιμηθεί» μέσα από την πίστη του στο «πώς» και δε θα φοβηθεί το κόστος της βουτιάς και της ανακάλυψης της αλήθειας, αυτός και θα απολαύσει τη χαρά της απάντησης⁹³.

Ο άνθρωπος αυτό το μόνο και μοναδικό έλλογο δημιούργημα το οποίο ο Μέγας Δημιουργός δια των χειρών Του δημιούργησε όπως ανθρωπομορφικά παρουσιάζεται στο Ιερό Κείμενο της *Παλαιάς Διαθήκης*⁹⁴, δεν είναι πλασμένος όπως προαναφέρθηκε για το θάνατο. Αυτός ο εικονισμός του Θεού στον άνθρωπο, στο ανθρώπινο πρόσωπο, συμφαινεται με το μεγαλείο του νου, το μεγάλο δώρο της ελεύθερης θέλησης και βούλησης, της μοναδικότητας της αθανασίας και φυσικά της δυνατότητας της καλλιέργειας των αρετών⁹⁵. Λαμβάνοντας την αρνητική απάντηση στο ερώτημά μας ότι δηλαδή δεν απαντάται το «πότε πρέπει να πεθάνει ο άνθρωπος» μέσα στα Ευαγγέλια, οδηγούμαστε όχι αβίαστα αλλά με περισυλλογή και προσπάθεια ώριμης σκέψης στην απάντηση ότι το Ευαγγέλιο μας αποκαλύπτει το «πώς πρέπει να πεθαίνει ο άνθρωπος». Το «πώς» μέσα από την πνευματική

⁸⁶ Ρενέ Ντακάρτ (René Descartes), *cogito ergo sum*. http://el.wikipedia.org/wiki/Ρενέ_Ντακάρτ.

⁸⁷ Μπερδιάγεφ Νικολάου, *Θείον και Ανθρώπινον Η υπαρξιακή διαλεκτική των σχέσεων*, Μετάφρασις Εισαγωγή και Σχόλια Προδρόμου Π. Αντωνιάδου, Εκδόσεις Π. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2000₂, σ. 113. <http://www.imdlibrary.gr/index.php/el/2013-01-14-09-09-13/books/book/159-berdiagief-n-theion-kai-anthropinon/2-books>.

⁸⁸ Ιερόθεος Βλάχος Μητροπολίτης Ναυπάκτου καί Αγίου Βλασίου, *Ενιαύσιον 1999*, σειρά: Ένιαύσια, Έκδόσεις Έερά Μητρόπολις Ναυπάκτου καί Αγίου Βλασίου 2003, σσ. 91-92.

⁸⁹ Καρούζος Ν., *Πεζά κείμενα*, Εκδόσεις Ίκαρος, Αθήνα 1998, σ. 49.

⁹⁰ Καινή Διαθήκη, όπ.π., *Ιωάννου*. 5:24. «έκ του θανάτου εις την ζωήν».

⁹¹ Όπ.π., *Α΄ Κορινθίους*. 15:20. «Νυνί δέ Χριστός έγηγηρτα έκ νεκρών, άπαρχή τών κεκοιμημένων έγένετο». «Η αλήθεια όμως είναι πως ο Χριστός έχει αναστηθεί, κάνοντας την αρχή για την ανάσταση όλων των νεκρών».

⁹² Όπ.π., *Αποκάλυψη*. 3:1. «όνομα έχεις ότι ζής, και νεκρός εί».

⁹³ Σωφρονίου Σαχάρωφ Αρχιμανδρίτου, *Ο Άγιος Σίλουανός*, Ιερά Σταυροπηγιακή Μονή Τιμίου Προδρόμου Έσσεξ Αγγλίας, Έκδοση 2005_{1Α΄}, σ. 287.

⁹⁴ Ιερεμίου Φούντα Αρχιμανδρίτου, όπ.π., *Γένεσις*. 1:26. «ποιήσωμεν άνθρωπον καθ' εικόνα ήμετέραν και καθ' όμοίωσιν». (Και είπε ό Θεός: «Άς πλάσουμε άνθρωπο κατά την εικόνα μας, ώστε νά γίνει όμοιός μας...»), σ. 26.

⁹⁵ Όπ.π., 2:15. «Και έλαβε Κύριος ό Θεός τόν άνθρωπον, όν έπλασε, και έθετο αυτόν έν τῷ παραδείσῳ της τρυφής, έργάζεσθαι αυτόν και φυλάσσειν». «Και έλαβε Κύριος ό Θεός τόν άνθρωπο πού έπλασε και τόν τοποθέτησε στόν παράδεισο της τρυφής, γιά νά τόν έργάζεται και νά τόν φυλάγει», σ. 30.

καλλιέργεια, την υπέρβαση του εγώ και την βίωση του άμετρου ελέους του Θεού και Πατέρα, οδηγεί στην αφοβία του σωματικού θανάτου κι αυτό διότι ανοίγεται ο ορίζοντας της αιώνιας χαράς και ατελεύτητης όντως ζωής, «σαν ένα πέρασμα από ζωή σε ζωή»⁹⁶.

10. Περιορισμοί της μελέτης μας (αυτοκριτική).

Ο κύριος περιορισμός της παρούσας μελέτης αφορούσε το πρόβλημα που έχει να επιλύσει κάθε αναζήτηση βιβλιογραφίας: Να μην μας διαφύγει κάποιο σχετικό χωρίο και όλα όσα εντοπίσαμε να είναι σχετικά με το θέμα μας (ευαισθησία και ειδικότητα, αντίστοιχα της αναζήτησης). Η αναζήτηση με τέσσερις διαφορετικούς τρόπους (ανάγνωση Ευαγγελίων, αναζήτηση όρων με βάση τρία έντυπα και δύο ηλεκτρονικά ευρετήρια και ανάγνωση ερμηνειών οσίου Θεοφύλακτου) θεωρούμε ότι ελαχιστοποίησε τον πρώτο κίνδυνο, ίσως δεν τον μηδένισε. Το αντίθετο πρόβλημα, να εντοπίσαμε άσχετα ως σχετικά είναι ευκολότερα απαντήσιμο: τα 133 χωρία που εντοπίσαμε θεωρούμε ότι πληρούν το κριτήριο της σχετικότητας, αν όχι της πλήρους τουλάχιστον της μερικής. Μία λύση θα ήταν ίσως να τα ταξινομήσουμε σε βαθμούς σχετικότητας (απόλυτα σχετικά, σχετικά, λίγο σχετικά) και τα πρώτα να ήταν μεγαλύτερης βαρύτητας και να τύγχαναν μεγαλύτερης προσοχής. Τούτο θα μπορούσε να αποτελέσει μελλοντικό έργο.

Ένας άλλος περιορισμός θα μπορούσε να είναι το κατά πόσον κατανοήσαμε ορθά τα χωρία που εντοπίσαμε, επειδή μας χωρίζουν δύο χιλιάδες χρόνια εξέλιξης της γλώσσας ή επειδή δεν κατανοήσαμε θεολογικές έννοιες. Θεωρούμε ότι η έγκυρη μετάφραση που χρησιμοποιήσαμε και η ερμηνεία του οσίου Θεοφύλακτου μας βοήθησαν επαρκώς στο έργο αυτό. Είναι ωστόσο η ερμηνεία του ΙΙου αιώνα, και μπορεί κάποιες ερμηνείες η εν τω μεταξύ έρευνα να τις τροποποιήσει. Αυτά καθώς και η εντρυφήση και στην υπόλοιπη Καινή Διαθήκη ή και σε όλη την Αγία Γραφή και σε όλους τους Πατέρες της Εκκλησίας απαιτούν πολύ περισσότερο χρόνο από τον διαθέσιμο για μια διπλωματική εργασία μεταπτυχιακού προγράμματος και είναι έργο του μέλλοντος.

Εν κατακλείδι μπορούμε να δεχτούμε ότι τα συμπεράσματά μας είναι αξιόπιστα και έγκυρα.

11. Επίλογος.

Η εργασία η οποία περατώθηκε δίνοντάς μας την απάντηση πως δεν υπάρχει απάντηση για το «πότε» μέσα στα Ευαγγέλια, πιστεύουμε και ευελπιστούμε να γίνει αιτία απαρχής μιας νέας ενδελεχούς έρευνας σε όλη την Καινή Διαθήκη και σε μεγαλύτερο τμήμα, μακάρι και σε όλο, της Πατερικής Γραμματείας. Μιας έρευνας η οποία επεκτεινόμενη στο υπόλοιπο Κανονικό Καινοδιαθηκικό Ιερό Κείμενο ίσως δώσει απάντηση και στο «πότε». Αλλά αυτό ίσως αποτελέσει θέμα μίας άλλης μεταπτυχιακής εργασίας.

Πριν κλείσουμε θα θέλαμε να επαναλάβουμε τούτο. Ο Ευαγγελιστής Λουκάς⁹⁷, δίνει μία απάντηση η οποία ίσως και να αφορά το «πότε». Όμως και σ' αυτή την περίπτωση το θέμα έχει πνευματική διάσταση αγγίζοντας και πάλι το «πώς». Είναι από το περιστατικό της περιτομής του Κυρίου, όπως προαναφέρθηκε όταν ο Συμεών βάσταζε στην αγκαλιά του τον μικρό Ιησού και αναφώνησε το: «Τώρα, Κύριε, μπορείς ν' αφήσεις το δούλο σου να πεθάνει ειρηνικά, όπως του υποσχέθηκες, γιατί τα μάτια του είδαν το σωτήρα που ετοίμασες για όλους τους λαούς, φως που θα φωτίσει τα έθνη και θα δοξάσει το λαό σου τον Ισραήλ»⁹⁸. Αγωνιζόμενος ο άνθρωπος μπορεί να φτάσει στο σημείο να μοιάσει το Συμεών και να αξιωθεί να δεχθεί στην αγκαλιά του τον Ιησού. Εκείνη ακριβώς τη στιγμή είναι έτοιμος να φύγει για την αιώνια ζωή. Είναι σημείο το οποίο χρήζει ιδιαίτερης προσοχής. Είναι ερώτημα του σήμερα το οποίο ψάχνει την απάντηση στο χτες, μα παραμένει απόλυτα διαχρονικό.

⁹⁶ Γιάννης Δημολιάτης & Μανώλης Γαλανάκης, *Ευγένιος Βούλγαρης Διατριβή περί ευθανασίας*, ό.π., σ. 174.

⁹⁷ Καινή Διαθήκη, ό.π., Λουκάς. 2:21-38.

⁹⁸ Ό.π., Λουκάς. 2:29-31. «Νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σου, δέσποτα, κατὰ τὸ ρῆμά σου ἐν εἰρήνῃ, ὅτι εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου, ὃ ἠτοίμασας κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν λαῶν».

Εξαφάνιση του φόβου του θανάτου, σημαίνει κραυγή αγωνίας προς τον Κύριο, προκειμένου να άρει την πνευματική τυφλότητά μας και να γίνει αιτία αυτή η κραυγή της αγωνίας, να φωτιστούμε και να κατανοήσουμε πως κάθε κομμάτι της ζωής του ανθρώπου κατά την Ορθόδοξη Παράδοση δεν είναι προσωπική υπόθεση μα ούτε και ατομική. Δεν κρύβεται μα ούτε και κρατιέται ως προσωπικό μυστικό. Έτσι και το γεγονός του θανάτου δεν είναι και δεν πρέπει να αφορά μόνον τον άνθρωπο αλλά την κοινότητα γενικότερα. Σίγουρα ο θάνατος σηματοδοτεί την παύση των διαπροσωπικών σχέσεων των ανθρώπων αλλ' όμως δεν μπορεί να βάλει τελεία, μα ούτε έχει και τη δυναμική της παύσης. Εν αντιθέσει που μπορεί να γιγαντώσει την επικοινωνία σε άλλο επίπεδο. Αυτός ο τρόπος προσέγγισης έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον και μπορεί να οδηγήσει τον άνθρωπο να ψάχνει για το «πότε» αλλά μέσω του «πώς» το οποίο είναι η μόνη και ασφαλής οδός για τη λύση και αυτού του ερωτήματος.

Τέλος.

Δόξα τῷ μόνῳ σοφῷ, καὶ κτίστη Θεῷ.

12. Βιβλιογραφία.

A. Πηγές

- Βασιλείου του Μεγάλου:
 1. *Ὁμιλία εἰς τὴν Ἐξαήμερον*, Migne Patrologia Graeca 1857, τόμος 29, 25A.
 2. *Ὁμιλία εἰς τὸν ριε΄ ψαλμόν*, Migne Patrologia Graeca 1857, τόμος 30, 109D-112A.
 3. *Πρὸς Ὁμόζυγον Νεκταρίου*, Ἐπιστολή 6, Παραμυθητική, Migne Patrologia Graeca 1857, τόμος 32, 241-244.
 4. *Εἰς τὸ Ἅγιον Πάσχα*, Migne Patrologia Graeca 1858, τόμος 36, 633A.
- Γρηγορίου του Θεολόγου, *Εἰς τὰ Θεοφάνια*, Migne Patrologia Graeca 1858, τόμος 36, 329C- 332B.
- Γρηγορίου Ναζιανζηνού, *Λόγος Α΄ εἰς τὸ Ἅγιον Πάσχα*, Migne Patrologia Graeca 1857, τόμος 35, 396A-400A.
- Γρηγορίου Νύσσης,
 1. *Λόγος περὶ ψυχῆς καὶ Ἀναστάσεως*, Migne Patrologia Graeca 1863, τόμος 46, 12A-160.
 2. *Περὶ τῶν νηπίων πρό ὄρας ἀφαρπαζομένων*, Migne Patrologia Graeca 1863, τόμος 46, 164-168.
- Γρηγορίου του Παλαμά, *Κεφάλαια φυσικά, θεολογικά, ἠθικά τε καὶ πρακτικά*, Migne Patrologia Graeca 1865, τόμος 150, 1153D.
- Θεοφυλάκτου Αρχιεπισκόπου Βουλγαρίας:
 1. *Ἑρμηνεῖα εἰς τα τέσσαρα Ἱερά Εὐαγγέλια*, τόμος Α΄ 1973 Ματθαῖος καὶ Λουκάς καὶ τόμος Β΄ 1975 Μάρκος καὶ Ἰωάννης, Ἐπιμέλεια Γαλακτίωνος Π. Γκαμίλη Ἱερομονάχου, Αθήναι.
 2. *Ἑρμηνεῖα εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον*, Migne Patrologia Graeca 1864, τόμος 123, 139-487.
 3. *Ἑρμηνεῖα εἰς τὸ κατὰ Μᾶρκον Εὐαγγέλιον*, Migne Patrologia Graeca 1864, τόμος 123, 487-681.
 4. *Ἑρμηνεῖα εἰς τὸ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιον*, Migne Patrologia Graeca 1864, τόμος 123, 683-1126.
 5. *Ἑρμηνεῖα εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον*, Migne Patrologia Graeca 1864, τόμος 123, 1127-1348 & τόμος 124, 9-318.
- Ἰγνατίου του Θεοφόρου:
 1. *Πρὸς Μαγνησιεῖς*, Migne Patrologia Graeca 1857, τόμος 5, 661-673.
 2. *Πρὸς Ρωμαίους*, 685-696.
- Ἰωάννου Χρυσοστόμου:
 1. *Κατηχητικὸς εἰς τὸ Ἅγιον Πάσχα*, Migne Patrologia Graeca 1862, τόμος 59, 723.
 2. *Εἰς Θεσσαλονικοῖς*, Ὁμιλία VI, Migne Patrologia Graeca 1862, τόμος 62, 431.
- Η Καινή Διαθήκη, Το πρωτότυπο κείμενο με μετάφραση στη δημοτική. Ἑλληνική Βιβλική Εταιρεία. 1989.
- Μικρόν Ἐυχολόγιον, *Ἀκολουθία Νεκρώσιμος*, Ἐκδοση τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, 1999_{ΙΔ}.
- Erasmus Schidt, *Ταμείον Καινῆς Διαθήκης*, Ἐκδοτικός οἶκος «Ἀστήρ». Αθήνα 1990.
- Carolus Hermannus Bruder, *Ταμείον Ἁγίας Γραφῆς. Καινῆς Διαθήκης*, Ἐπιμέλεια τῆς ἑλληνικῆς ἐκδόσεως ἱερέως Ἰωάννου Κ. Διώτη. Ἐκδόσεις «Ὠφέλιμου Βιβλίου». Αθήναι 1993_Γ.

Β. Βοηθήματα.

- Βενεδίκτου Ιερομονάχου Αγιορείτου, *Παλαμικόν Ταμείον*, Ἦτοι ευρετήριον θεμάτων ταν απάντων του Αγίου Γρηγορίου του Παλαμά, Έκδοσις Συνοδίας Σπυριδωνος Ιερομονάχου Νέα Σκήτη Άγιον Όρος 2007.
- Βλάχος Ἱερόθεος Μητροπολίτης Ναυπάκτου καί Αγίου Βλασίου, *Ἐνιαύσιον 1999*, σειρά: Ἐνιαύσια, Ἐκδόσεις Ἱερά Μητρόπολις Ναυπάκτου καί Αγίου Βλασίου 2003.
- Γιανακόπουλου Αναστάσιου, *Ἡ ἐκπαίδευση κατά τόν 4^ο αἰῶνα καί κατά τήν ἀρχαιότητα*, Ἀθήνα 1983.
- Γιάνης Δημολιάτης & Μανώλης Γαλανάκης, *Ευγένιος Βούλγαρης Διατριβή περί ευθανασίας*, Εκδόσεις Εξάντας, Ἀθήνα 2005.
- Θεοκλήτου μοναχού Διονυσιάτου, *Ἡ Παναγία Σουμελά*, Έκδοση Παναγία Σουμελά, Θεσσαλονίκη 2008_Γ.
- Θρησκευτική και Ἠθική Εγκυκλοπαιδεία, Ἀθήνα 1965, τόμος 6^{ος}.
- Καρούζος Νίκος, *Πεζά κείμενα*, Εκδόσεις Ἴκαρος, Ἀθήνα 1998.
- Κυριόπουλος Γ., Λιονής Χ., Σουλιώτης Κ., Τσάκος Γ., *Ἡ Ποιότητα στις Υπηρεσίες Υγείας*, Εκδόσεις Θεμέλιο, σειρά Κοινωνία & Υγεία, Ἀθήνα 2003.
- Ματσούκα Νίκου, *Τό πρόβλημα τοῦ κακοῦ* (Φιλοσοφική και θεολογική Βιβλιοθήκη 5), Ἐκδόσεις Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 1986₂.
- Μπαλάνου Δημητρίου, *Πῶς παρηγοροῦν τούς πενθοῦντας οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας*, Ἀθήναι 1928.
- Παλαιογιάννη Λ. Κοσμά Αρχιμανδρίτου, *Ἡ Καινή Διαθήκη κατά θέματα*, Έκδοσις Ὀρθοδόξου Χριστιανικῆς Ἀδελφότητος «Λυδία». 2000.
- Πλεξίδης Γρ. Ἰωάννης. *Ὁ ἄνθρωπος ἐνώπιον τοῦ θανάτου*. Δοκίμιο γιά τήν ἀνθρώπινη περατότητα με ἀφορμή τίς Ἀκολουθίες τῆς Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας. Εκδόσεις Ἀρμός. 2006.
- Σαχάρωφ Σωφρονίου Αρχιμανδρίτου, *Ὁ Ἅγιος Σιλουανός*, Ἱερά Σταυροπηγιακή Μονή Τιμίου Προδρόμου Ἑσσεξ Ἀγγλίας, Έκδοση 2005_{IA}.
- Φαράντος Λ. Μέγας, *Ἀντί-Φωνα θέματα ἐπιστήμης και ἀνθρωπισμοῦ*, Εκδόσεις Γρηγόρης, Ἀθήνα 2001.
- Φαράντος Λ. Μέγας, *Θεός και Θρησκεία στις Φυσικές Ἐπιστήμες*, Εκδόσεις «Ἐννοια», Ἀθήνα 2008.
- Φάρος Φιλόθεος αρχιμανδρίτης, *Το Πένθος*, Ὀρθόδοξη, λαογραφική και Ψυχολογική Θεώρηση, Εκδόσεις Ἀκρίτας, 2006₅.
- Φούντα Ἱερεμίου Αρχιμανδρίτου. *Ἐρμηνεία Παλαιάς Διαθήκης*. Κείμενο-Μετάφραση-Ἀνάλυση-Σχόλια. Αποστολική Διακονία 2004.

Γ. Διαδίκτυο.

Ἄρθρα και ποιήματα

- Κούκουρα Δήμητρα, Εισαγωγή στην Ἐπιστήμη της Θεολογίας, Πανεπιστημιακές Σημειώσεις, Α.Π.Θ. 2004.
http://users.auth.gr/dimkou/Introduction%20to%20theology_x.pdf.
- Λυγερός Νίκος, *Ἡ πράξη κατά Προμηθέα*.
<http://www.lygeros.org/articles?n=3675&l=gr>.
- Σταυρόπουλος Σταύρος, *Μέχρι θανάτου*, ποίημα.
<http://www.translatum.gr/forum/index.php?topic=108409.msg484725#msg484725>.
- Χατζηνικολάου Νικόλαος, Μητροπολίτης Μεσογαίας και Λαυρεωτικής, *ΜΕΘ-Στο μεθόριο της ζωής και του θανάτου*.
<http://www.bioethics.org.gr/Methorio%20zois%20kai%20thanatou.pdf>.

Βιβλία

- Δημολιάτης Δ. Γιάννης. *Βιοστατιστική διερεύνηση της θνησιμότητας στην Ελλάδα, 1956-1982*. Ιωάννινα, 1988.
<http://thesis.ekt.gr/thesisBookReader/id/0688#page/110/mode/2up>.
- Μπερδιάγεφ Νικολάου, *Θείον και Ανθρώπινον Η υπαρξιακή διαλεκτική των σχέσεων*, Μετάφρασις Εισαγωγή και Σχόλια Προδρόμου Π. Αντωνιάδου, Εκδόσεις Π. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2000₂.
<http://www.imdlibrary.gr/index.php/el/2013-01-14-09-09-13/books/book/159-berdiagief-n-theion-kai-anthropinon/2-books>.
- Οικονόμου Κ. Χρήστος. *Θεολογία της Καινής Διαθήκης και Πατερική Γραμματεία*, Εκδόσεις Π. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2001.
<http://imdlibrary.gr/index.php/el/2013-01-14-09-09-13/books/book/158-oikonomou-x-theologia-tis-kainis-diathikis-kai-pateriki-erminestiki/2-books>.

Πηγές.

- <http://bibleapps.com>
- <http://kainidiathiki.agiooros.org>
- http://users.sch.gr/aiasgr/Palaia_Diathikh

Βοηθήματα.

- <http://5000gnomika.blogspot.gr>
- <http://www.academia.edu>
- <http://el.wikisource.org>
- <http://el.wikipedia.org/wiki>
- <https://www.google.gr>
- <http://www.gnomikologikon.gr>
- <http://www.sansimera.gr>